

"Ik houd van Nederland, ik heb eenmaal gehoopt dat het mij vaderlandsloze als vaderland mag dienen, ik hoop het nog" zijn de woorden van Anne Frank op de gevel van de Montessori-school geschilderd. Naar aanleiding van de Anne Frank-tentoonstelling in de Universiteitsbibliotheek zette Veto een stap in de wereld, tweehonderd kilometer noordwaarts. (foto Karel De Weerd)

## Nochtans budgettair niet nodig Weer prijsverhogingen in Alma

In Veto van 23 november '92 werden de voorstellen van de studentenfractie om de begroting in evenwicht te brengen reeds uitvoerig toegelicht. Deze voorstellen creëerden een ruimte voor prijsdalingen. Dat het niet zover is gekomen, en dat integendeel de prijzen gestegen zijn met een bedrag dat bovendien ook nog hoger ligt dan louter een indeksaanpassing, toont nog maar eens aan dat een sociale visie op de sociale sektor plaats heeft moeten ruimen voor een economische visie, 'de logika van de indeksering', zoals Jan De Vuyst het ziet. Waar de studentenfractie vindt dat Alma in de eerste plaats een sociale (studenten)dienstverlening moet zijn, zijn de directie en de academische overheid van mening dat men Alma moet zien als een bedrijf als een ander, dat dus de bedoeling heeft winst te maken.

Op de Raad van Bestuur (RvB) van november stelde Alma-directeur Toon Martens zelf voor om de kosten voor onderhoud en herstellingen terug te schrijven met 2,3 miljoen frank, een voorstel waar de studenten zich bij aansloten. In het verslag van de vergadering lezen we echter: "De besparing van 2,3 miljoen voor onderhoud en herstellingen is volgens de studentenfractie geen goed voorstel". Uit de studentennota blijkt nochtans duidelijk dat zij achter het voorstel staan. Een mogelijke verklaring is dat Toon Martens inzag dat de besparingen die de studenten voorstelden niet zo gemakkelijk van tafel zouden te vegen zijn, zodat zijn geplande prijsverhoging in gevaar kwam. Dat dergelijke praktijken zich voordoen op een RvB

van Alma toont nog maar eens het verziekte klimaat aan: in plaats van een open inhoudelijke discussie te voeren, probeert men met slinkse trucs te komen tot een oplossing.

Dit werd nog eens duidelijk gemaakt op de RvB van december toen voorzitter van de vergadering Jan De Vuyst weigerde een inhoudelijke discussie per begrotingspunt te voeren, zoals de studenten het voorstelden. In de plaats daarvan liet hij het personeel, de studenten en de directie elk hun begrotingsnota aflezen. Aangezien de documenten voor de RvB een aantal dagen voor de vergadering aan de fractieleden bezorgd worden was dit puur tijdverlies. De fracties mochten wel verduidelijkingsvragen aan elkaar stellen, maar een inhoudelijke

discussie mocht nog niet. Het was hierbij trouwens opvallend dat alle vragen over de personeelsnota beantwoord werden door Toon Martens of Jan De Vuyst. Men kan de vraag stellen of het personeel dat in de Raad van Bestuur zit wel de vertegenwoordiging van de werknemers is, of het niet eerder een stemgerechtigde directie-afvaardiging is.

Na dit 'kennismakingsspelletje' vervolg op pag. 2

### binnenin



Video.....	5
In 'Histoire(s) du Cinéma' geeft Godard op video een eigenzinnige versie van de geschiedenis van de Cinema. De eerste twee delen worden donderdag en woensdag in het Stuc vertoond, een eerste kennismaking van iets wat een gigantisch oeuvre zou kunnen worden.	
Vrouwen en terrorisme.....	6
Anne-Frank katern.....	7-11
RvS-begroting.....	12
Erotiek.....	13

## OCMW Leuven overtreedt de wet Maar 600 vluchtelingen krijgen steun

Op donderdag 17 december 1992 keurde de meerderheid in de Leuvense OCMW-raad de maatregel goed om de steunverlening aan nieuwe asielzoekers stop te zetten. Op dit moment zijn er ongeveer 700 asielzoekers en erkende vluchtelingen in Leuven, maar dat zullen er minder worden want de OCMW-raad besliste op diezelfde vergadering ook om te streven naar een maximum van 600 vluchtelingen die nog steun kunnen krijgen. De actie van Trefpunt Integratie (Tint) met een door 32 organisaties ondertekende motie tegen deze beslissing kon hier niets meer aan veranderen. Nochtans begeeft het OCMW van Leuven zich met deze beslissing in de onwettelijkheid.

Op de stuurgroep van het project Asielzoekers in het kader van het Vlaams Fonds voor de Integratie van Kansarmen (VFIK) deelde het OCMW op donderdag 10 december 1992 mee dat overwogen werd om de financiële steun aan nieuwe asielzoekers die zich in Leuven vestigen, te weigeren. Vrijwel onmiddellijk bleek dat dit voorstel de steun van de meerderheid had. Zo was reeds voor de vergadering van de OCMW-raad geweten dat de CVP-fractie in die raad vóór het voorstel zou stemmen.

Voor de motivatie van deze beslissing gebruikt het OCMW vooral financiële argumenten. Het Leuvense OCMW heeft momenteel een begroting van ongeveer één miljard frank. Daarvan wordt volgens OCMW-voorzitter Jef Van Hooft ongeveer 150 miljoen frank besteed aan steunverlening voor vluchtelingen. Bovendien moet het OCMW met haar budget ook het nodige personeel kunnen betalen voor de begeleiding van die mensen.

De oorzaak van dit financieel probleem zit echter ook voor een belangrijk deel bij het te traag werken van de overheidsdiensten. De steunverlening aan alle vluchtelingen wordt namelijk steeds volledig terugbetaald door de nationale overheid. Bij andere mensen die OCMW-steun krijgen, wordt ook nog 50% terugbetaald door de nationale overheid. Al deze terugbetalingen gebeuren nu maanden te laat en kosten het OCMW jaarlijks 10 tot 20 miljoen aan intresten voor leningen die moeten worden aangegaan om dit bedrag op tijd te kunnen ophoesten.

Het totale tekort van het OCMW dat bijgepast wordt door de stad bedraagt 340 miljoen frank. Het is vooral te wijten aan de tekorten bij de andere instellingen van het OCMW. Als men alleen de uitkeringen aan vluchtelingen bekijkt, ziet men dat het hier over jaarlijks ongeveer 4 miljoen aan te betalen intresten gaat.

vervolg op pag.12



Wel veel plaats tegenwoordig

(foto Dieter Telemans)

**GROEP T** INGENIEURS MET VISIE  
INDUSTRIËLE HOGESCHOOL LEUVEN

Campus Blauwput · Vuurkruislaan 4 · 3000 Leuven · Telefoon 016 23 08 50 · Telefax 016 22 83 43



Alle lezersreacties kunnen bezorgd worden op het redaktiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven.  
De brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)aktualiteit. Anonieme brieven komen nooit in aanmerking: de schrijver moet steeds naam, studiejaar en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en no uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggelaten worden in Veto.  
Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen; dit komt overeen met ± 1,5 getikte blz. met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

## Alma

vervolg van pag. 1

werd er besproken over welke punten er consensus was, en over welke er nog gestemd moest worden. Over de punten waarover geen consensus bestond, kon niet meer echt gediscussieerd worden. Er was immers reeds mogelijk geweest om vragen te stellen, aldus Jan De Vuyst. Zo werd een inhoudelijke discussie vermeden over toch wel belangrijke topics als het verdwijnen van de plasticen bakjes en de gevolgen ervan op financieel, sociaal en ekologisch gebied. In de voorgestelde begroting van 1993 werd wel geen geld meer voorzien voor de aankoop van plasticen frietbakjes zodat we er toch kunnen van uitgaan dat die volgend jaar verdwijnen.

Door het vermijden van discussies lijkt het dat de directie bang is om op de RvB de confrontatie aan te gaan met de argumenten van de studenten. Het zou wel eens kunnen dat het personeel, in tegenstelling tot de directie, wel luistert naar de studenten, en aangezien personeel en studenten samen een meerderheid kunnen vormen, zouden de studentenvoorstellen die zo gewaardijkt zijn voor 'de logica van de indeksering' wel eens kunnen aanvaard worden.

Het eerste punt waarover gestemd moest worden, was de personeelskost. De studentenfractie stelde een vermindering van het aantal jobstudenten voor, omdat, ten eerste, door het verdwijnen van de plasticen bakjes deze bij het afruimen ook niet meer

van de dienbladen moeten verwijderd worden en, ten tweede, het zelf-afruimsysteem ook veel minder werk zou vragen. De andere fracties erkenden dat er minder werk zou zijn, maar dit zou geen personeel doen vrijkomen: het personeel zou enkel meer tijd krijgen om op een stoel met hun vingers te zitten draaien. De studentenfractie stelde een vermindering van de personeelskost van 196,5 naar 194 miljoen frank voor. Dit voorstel werd echter door personeel en academische fractie weggestemd. Een compromisvoorstel om de personeelskost op 196 miljoen te brengen, haalde het wel, met vijf stemmen voor (studenten en twee personeelsleden) en vier stemmen tegen (academische fractie en een personeelslid).

### Weggestemd

Het volgende punt waarover gestemd moest worden, waren de kosten voor onderhoud en herstellingen. Voor er hierover gestemd werd, werd de vergadering even onderbroken. Dit gaf Toon Martens en zijn kameraden van de academische fractie de tijd om met het personeel te gaan praten. Het resultaat mocht gezien worden: geen enkel van de volgende studentenvoorstellen zou nog steun krijgen van het personeel.

De studenten steunden het directievoorstel van de vorige RvB om de onderhoudskost op 15.950.000 frank te brengen, de directie weigerde haar eigen voorstel te steunen en stelde 17.100.000 voor, en het personeel veegde haar dissidente stemgedrag van bij het vorige voorstel weg door maar ineen 19.000.000 te vragen. Het studentenvoorstel werd — natuurlijk — eerst weggestemd, en daarna werd het bedrag vastgelegd op 18.250.000.

Bij de werkingstoelagen die Alma krijgt, hadden de studenten twee laattijdige sinterklaasgeschenken: een eerste was de belofte dat zij alles zouden doen om op de Raad voor Studentenvoorzieningen meer subsidies voor Alma te vragen, en het tweede was een begrotingsuittreksel van het Ministerie van Onderwijs waarin aangebond wordt dat er in 1993 168 miljoen zal worden besteed aan een sociale sector voor het Hobu.

Ondanks dit toch wel duidelijk bewijs, was Jan De Vuyst van mening dat er geen bedrag kon worden ingeschreven. "De minister belooft wel meer dingen" en "Het is niet zeker dat Alma hier een deel van zal krijgen, mocht het er al komen," waren ditmaal zijn argumenten. Over dit laatste bestaat er inderdaad nog geen volledige zekerheid. De studentenfractie gaat er echter van uit dat het raamkoord, een overeenkomst die vorig jaar reeds was bereikt, gevolgd zal worden. Volgens dit akkoord met de hogescholen, zou Alma 1350 frank per Hobu-student krijgen van de sociale sector van het Hobu, indien die er komt. Wanneer deze afspraak nu



(foto Karel De Weerd)

toch niet zou nagekomen worden, zou dit getuigen van slechte onderhandelingen. Toevallig is Jan De Vuyst niet één van de onderhandelaars met het Hobu.

Het tweede voorstel van de studenten, meer geld vragen aan de Raad voor Studentenvoorzieningen — waar er van de 15 stemgerechtigde leden 5 studenten zijn — veroorzaakte hilariteit bij Jef Beukeleirs, afgevaardigde van het Algemeen Beheer. De tussenkomsten van de heer Beukeleirs hebben zich de hele vergadering trouwens beperkt tot wat dom gelach om de "naïeve studentenvoorstellen", het handje in de lucht steken wanneer er 'neen' kon gestemd worden op de studentenvoorstellen, en 'ja' op de directievoorstellen.



Zeer opvallend was dat noch het personeel noch de academische fractie het voorstel om meer geld aan de Raad voor Studentenvoorzieningen te vragen steunden. Dit is totaal onbegrijpelijk: Toon Martens zit een hele vergadering te jammeren dat Alma toch zo weinig geld heeft, en wanneer de studenten hem beloven dat ze alles zullen doen om meer subsidies te krijgen, is het plots niet meer nodig. Ook dit toont duidelijk aan dat de prijsverhogingen op voorhand gepland waren, en dat ze er moesten komen.

De laatste hoop van de studenten was dan de eigen schatting van het aantal maaltijden. Omdat de voorstellingen van de directeur zeer nauwkeurig zijn, iets wat hij trouwens zelf toegeeft, hebben de studenten zelf een model uitgewerkt om het aantal maaltijden te voorspellen. Dit model kwam zeer doordacht tot stand, met de hulp van enkele dikke kursussen en bereidwillige academici. Het resultaat van de schatting was reeds in de studentennota over de begro-

ting ingeschreven; de wiskundige verklaring en achtergrond was slechts twee dagen voor de RvB klaar, en werd dan nog persoonlijk rondgedragen.

Aan deze nota werd geen belang gehecht, omdat men hem te kort voor de vergadering had gekregen. "U kan toch niet verwachten dat wij daar nu al iets op kunnen zeggen, u had dat vroeger moeten geven" stelde Toon Martens, en prompt deelde hij een nota uit die zijn voorspelling van het aantal maaltijden moest goedpraten, maar waar buiten het dat hij moeite had om de gegevens in te lezen en dat hij nu eens met het ene, dan weer met het andere spreadsheet had gewerkt, eigenlijk niets in stond. Merkwaaardig was dat Jan De Vuyst over dit ronddelen geen bezwaren maakte, terwijl hij verbod dat het reeds genoemde begrotingsuittreksel van het Ministerie van Onderwijs, dat tijdens de vergadering binnenliep, werd uitgedeeld. Over twee maten en twee gewichten gesproken. Hoewel niemand iets kon aanmerken op de studentennota, en de studenten wel enkele technische onvolkomenheden van de directievoorspelling aanhaalden, werd de voorspelling van Toon Martens goedgekeurd met zes stemmen voor en er drie stemmen tegen.

### Geïndekseerd

Met elke beslissing kwamen de onnodige prijsverhogingen dichterbij, en toen deze onafwendbaar waren, stapten de studenten op. Jan De Vuyst probeerde de schijn democratie nog te redden door te vragen of de studenten niet mee wilden discussiëren over de verdeling van de prijsverhogingen. De bedoeling van de studentenfractie is echter door konstruktieve voorstellen ervoor te zorgen dat Alma een student-gericht restaurant blijft, dat goede maaltijden voorziet aan een studentvriendelijke prijs. Mees gaan discussiëren over hoe prijsstellingen doorgevoerd worden, ligt totaal niet in de lijn van deze doelstelling en post trouwens evenmin in de globale doelstelling van Alma. Zolang er op de RvB geen rekening wordt gehouden met konstruktieve voorstellen, en zolang men ervan uitgaat dat de maaltijdprijzen ieder jaar ten minste moeten geïndekseerd worden (de visie van Jan De Vuyst), blijft men ervan uitgaan dat de sociale sector op een economische manier 'gerund' moet

worden. Van studentenzijde kan men zo onmogelijk van echt medebeeher spreken.

De RvB besliste, naast een verhoging van het forfait voor niet-studenten naar 80 frank, uiteindelijk tot een verhoging van de maaltijdprijzen met twee, drie of vier frank (tot 75, 85, 98, 111, 128 en 137 frank) en een veralgemening van de prijs voor bijkomende porties (saus en groenten) tot twintig frank. Nochtans is deze prijsverhoging budgettair niet nodig, zoals blijkt uit de begroting.

Nadien werd een voorstel van buitenaf om ook maaltijden met kleinere vleesporkies (aan lagere prijzen) aan te bieden, goedgekeurd.

Johan Vos

## Het Alma-toneel

De Raad van Bestuur van Alma telt negen stemgerechtigde leden: drie personeelsleden, drie studenten, en drie mensen van de academische overheid. De studentenvertegenwoordigers worden verkozen door de algemene vergadering van sociale raad. Een van hen is studententertentwoordiger op de Raad voor Studentenvoorzieningen. Statutair moeten er in de Raad van Bestuur van Alma namelijk twee RvS-vertegenwoordigers zitten: een lid van het academisch personeel en een student. De academische RvS-vertegenwoordiger is RaMaaschelein, voorzitter studentenaangelegenheden. De twee andere leden van de academische overheid zijn Jan De Vuyst, directeur studentenvoorzieningen, en Jef Beukeleirs, afgevaardigde van het Algemeen Beheer.

Verder zijn er nog drie niet-stemgerechtigde aanwezigen op de Raad van Bestuur: een vrijgestelde van sociale raad, die als waarnemer de studentenfractie vergezelt, de verslaggever en Toon Martens, de directeur van Alma.  
De Raad van Bestuur heeft de volledige bevoegdheid in het beheer van de vereniging. Belangrijk is dat de directeur geen stemrecht heeft, maar wel de bevelen van de RvB moet opvolgen. De directeur staat wel in voor het 'dagelijks bestuur' van de vereniging. Hij moet er ook voor zorgen dat de bedrijfsresultaten, verkoopscijfers en dergelijke aan de Raad van Bestuur worden meegedeeld. Interessant om te weten is ook dat de personeelsleden op de Raad van Bestuur geen beschermd statuut hebben. Dit brengt met zich mee dat zij geneigd zijn om in gevoelige materies geen harde standpunten in te nemen.

lv

## Akties, akties

Na de Raad van Bestuur van 16 december was er op Sociale Raad consensus dat ze het hierbij niet konden laten. Niet alleen was de studententententpraktijk een grove wijze 'verkracht', de prijsverhogingen zijn budgettair niet nodig. Daarom heeft Sora een aktieplan opgesteld, dat tenminste drie weken bestrijkt.

In de eerste week ligt de nadruk op informatie. Naast de artikels in deze Veto, wordt Leuven wakker gemaakt met affiches en muurkranten. De kringafgevaardigden (de 'Sorakkers') zullen tijdens de kol-

leges ekstra uitleg geven. In de tweede week wordt er met nadruk beroep gedaan op de kringen, zonder hen kan de studententententbeweging immers weinig bereiken.

- Op maandag 11 januari worden in de kleinere Alma-vestigingen bonnetjes verkocht voor 73 frank. Na afspraak met de kassiers kan Alma deze inruilen tegen 75 frank. Zo wordt de prijsverhoging voor deze laagste categorie als het ware ongedaan gemaakt.
- Dinsdag gaat er in samenwerking met de kringen een grootse barbecue

met pensenkermis, frietkramen, hotdog-tentjes, pannenkoeken, etc. door voor Alma 3€ en wordt er voor randallmatie gezorgd.

- Woensdag zal hetzelfde georganiseerd worden aan Alma 2.
- Donderdag gaan we, in navolging van de boeren en de Mc Donalds, met mortel en stenen spelen.

Ook tijdens deze akties zal informatie en discussie een belangrijk element blijven. Als we dan nog geen resultaat bereikt hebben, zullen in nader overleg verdere gepaste maatregelen getroffen worden. (sd)

**Veto**  
's Meiersstraat 5  
3000 Leuven  
☎ 016/22.44.38  
Fax 016/22.04.66

**Kolofon**  
Jaargang 19  
nr. 14  
04 januari 1993

Ver. uitg. Ria Vandermaesen  
's Meiersstraat 5, Leuven  
Hoofdrektie:  
Steven Van Garse  
Redaktiesekretaris:  
Ria Vandermaesen  
Redaktie: Karel De Weerd,  
Serge Franchoo, Patrick Staudt,  
Piedter Vantekerckgove  
Doka: Karel De Weerd, Dieter  
Teleman, Rob Stevens  
Tekeningen: Nik  
Lay-out en vormgeving: Els  
Cornelis, Pieter De Gryse, Karen  
Depooter, Stef Jansen, Hans  
Vandenabeele, Ria  
Vandermaesen, Joris Van Garse,  
Steven Van Garse  
Medewerkers: Isabel Albers,  
Thierry Baillet, Sarah Bracke,  
Steven Daems, Filip De  
Keukeleire en Els (van achter),  
Koen Kempnaers, An Labeuw,  
Jeroen Overstyns, Ronny Tielens,  
Karen Vanden Bergh, Maud  
Vermeire, Johan Vos

Eindredactie:  
Kris Jakobs en Steven Van  
Garse

Zetwerk en publiciteit  
Alfasset Leuven (22.04.66)  
Drukkerij Rotatyp Brussel  
Oplage 12000 exemplaren  
ISSN-nummer 0773-5162

Abonnementen  
Studenten: 250 fr.; niet-  
studenten: 350 fr.; buitenland  
600 fr.; steun vanaf 1000 fr.; over  
te schrijven op rek. nr. 001-  
095919-177

Agenda en Ad Valvas  
ten laatste vrijdag voor  
verschijnen om 18.00 uur op het  
redaktieadres bezorgen

Redaktievergadering  
iedere vrijdagmiddag om  
15.00u

# Over de 'ekonokratie' en het vervreemdend medebeheer

## Wanneer haalt het kapitaal bakzeil?

Het studentenmedebeheer is in crisis. De recente perikelen in Alma bewijzen dit nog maar eens. Dit is echter niet nieuw. Ieder jaar opnieuw worden de studenten met hun onmacht in het medebeheer gekonfronteerd. De studenten zijn weliswaar structureel vertegenwoordigd — vanuit een minderheidspositie — in de Raad van Beheer van Acco, van Alma en de Raad voor Studentenvoorzieningen (RvS), maar zien deze beheersraden meestal tegen de studentenbelangen ingaan. Het huidige medebeheer moet dan ook in vraag worden gesteld.

Het medebeheer wordt algemeen erkend als een van de belangrijkste verwezenlijkingen van de democratiseringsbeweging van de jaren '50 en '60. De studenten hoopten dat ze door de verworven medebeheersfuncties hun sociale en studentvriendelijke visie op de sociale sektor konden waarmaken: als de studenten mee moegen beslissen, gaan ze zichzelf toch niet in de zak zetten?

Wanneer we een kwarteeuw later de balans opmaken kunnen we niet anders dan constateren dat het allemaal anders uitdraaide. Voor iedereen die met dit studentenmedebeheer ietwat vertrouwd is, zal het wel duidelijk zijn: de studenten worden als medebeheerders weinig of niet serieus genomen. Dit weerspiegelt zich eerst en vooral in een aantal praktische zaken. Zo krijgen de studenten vaak niet eens de minimum-informatie waar elke beheerder normaal recht op heeft: een simpel personeelsbestand, een deftige boekhouding of andere elementaire inventarisaties. Een ernstig medebeheer is dus niet mogelijk.

De studenten blijken daarnaast vaak maar voor spek en bonen aan aan de beslissingstafel te zitten, deels door hun minderheidspositie maar ook omwille van een algemene onwil om echt rekening te houden met studentenvoorstellen. Wanneer de 'echte' beslissingen — de beslissingen waarbij men niet bereid is één enkele toegeving te doen — moeten genomen worden, slaagt men er telkens wel in om de studenteninspraak naast zich neer te leggen. De studentenfractie op de Raad van Studentenvoorzieningen is de beslissing in verband met de residentie Groenveld nog niet vergeten.

Voor de academische overheid heeft het studentenmedebeheer vooral 'kosmetische' bedoelingen: studenten in de diverse beheersraden houden de democratische schijn hoog. Bovendien komt dat studentenmedebeheer de andere fracties ook goed van pas om de studenten op hun verantwoordelijkheid te wijzen. Aangezien de studenten aanwezig waren op de Raad van Beheer waar een bepaalde beslissing genomen is, worden ze ook verondersteld — als 'goede beheerders' — zich achter die beslissingen van de raad te scharen en ze zelfs te verdedigen. De directie van Alma bijvoorbeeld speelt dit argument vaak uit tegen de studentenfractie om aktes tegen Alma, die het 'bedrijf' kunnen schaden, te vermijden.

Aan de basis voor het falen van het medebeheer liggen echter ook een aantal veel fundamentele oorzaken. Overal in onze samenleving valt momenteel een tendens naar toenemende professionalisering waar te nemen. De dossierkennis die rond tal van onderwerpen hangt kan ondertussen gerust fenomenaal genoemd worden. Veelal wordt dit als onwenselijk en eigen aan onze maatschappij met haar toenemende institutionalisering bestempeld. Hierdoor worden de beslissingen ook steeds meer door een elite van 'professionals' genomen en ontsnappen zodoende in toenemende mate aan een echte democratische controle. Dit 'Maastricht-syndroom' is echter niet enkel het gevolg van een institutionalisering en professionalisering van de maatschappij, maar ook een bewuste keuze van belangengroepen om de eigen wil door te drijven, zonder echter formeel de democratie naar te halen.

De gevolgen van deze tendenzen

missen hun doel niet: steeds minder mensen voelen zich aangetrokken om zich te engageren in maatschappelijke discussies en aktes. Een algemene vervreemding is het resultaat. Iedereen krijgt de indruk dat alles



toch boven hun hoofd beslist wordt door mensen die vooral hun eigen belangen indachtig zijn. In het medebeheer weerspiegelt deze crisis zich enerzijds in het pogen de professionalisering bij te houden — de begroting wordt door de studentenmedebeheerders met even technisch geanalyseerd en bekomentarieerd als ze opgesteld werd — en anderzijds in de enorme ontmoediging bij vele studenten om de materie te volgen.

Verder is het een opvallende evolutie dat vooral de economie de dominerende faktor binnen de institutionalisering van een beheer wordt. Tijdens alle discussies wordt voortdurend verwezen naar 'de economische realiteit': in de naam van de economie

moet iedere andere doelstelling wijken. Ook het sociaal beleid wordt volgend vanuit dit paradigma bekeken. Die ekonokratisering — een door de economie gestuurde schijn-demokratisering — van het beleid is een zo veelste resultaat van de allesoverheersende middel-doel omkering die zo typisch is voor onze maatschappij. Waar economische beginselen ervoor zouden moeten zorgen dat een goed beleid gevoerd wordt, dat ook op langere termijn haalbaar is, wordt nu het economische expliciet als doel naar voor geschoven. Een giller als "de sociale sektor moet winst maken" (dixit Masschelein, voorzitter Studentenaangelegenheden) is hier wel het mooiste voorbeeld van.

Dit ekonomisme zorgt ervoor dat de fundamentele discussie vaak naar de achtergrond verschuift. Discussies rond sociale thema's (de huisvestingsproblematiek, goede en goedkope maaltijden, deelname van achtergestelde sociale klassen aan ons onderwijs) worden herleid tot economische discussies: de maaltijdprijs, de kofschappij, de hoogte van de subsidies. Hier

bij krijgen de studenten regelmatig ten onrechte het verwijt dat ze zich 'princiepief' verzetten tegen prijsverhogingen, wat 'economisch niet haalbaar' zou zijn. Het principieel blijven vasthouden aan sociale beleidsvisies wordt door het opgedrongen ekonomisme steeds vertaald als een niet tegen prijsstijgingen, waardoor de sociale principes steeds de mist in gaan.

De vraag hoe het met de sociale sektor verder moet, wanneer blijkt dat ze haar doelstellingen niet kan waarmaken, wordt gemakshalve uit de weg gegaan. Hoogstens geven de verantwoordelijken van de sociale sector toe dat de huidige liberale tijdsgeest nu eenmaal niet de meest interessante periode is om op te roepen voor meer solidariteit, structurele veranderingen of een (milieu)bewustere levensstijl. De bestaande en overheersende economische orde wordt nooit in vraag gesteld: wat rendabel is zal wel goed zijn, wat niet het is, is toch niet haalbaar.

De vraag naar wat een 'alternatief medebeheer' kan zijn is minder eenvoudig te beantwoorden, maar niettemin cruciaal. Veel langer meedraaien in het huidige systeem zal de studentenbeweging helemaal haar geloofwaardigheid doen verliezen. De discussie rond de toekomstige maatschappelijke positie van de studentenbeweging moet en zal gevoerd worden.

Kruciale punten zijn ongetwijfeld een kritische reflectie op ons maatschappelijk bestel en een herdefinieren

van de plaats van de economie hierin. De toetsing van een sociaal beleid aan een bepaalde economische realiteit blijft noodzakelijk. Alleen zal binnen die economische realiteit de sociale en milieukost veel sterker moeten doorwegen. Dit vergt ook een zekere afstand nemen van een doorgedreven materialistische ingesteldheid.

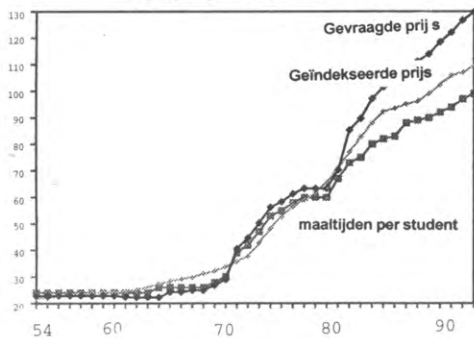
Een andere belangrijke omwenteling is het aankweken van een kritischer ingesteldheid. Het blijkt meer dan ooit noodzakelijk om afstand te nemen van hetgeen waarmee we bezig zijn en van bepaalde maatschappelijke tendenzen. De professionalisering waarmee we momenteel gekonfronteerd worden, blijkt veelal enkel zichzelf te rechtvaardigen en te bevestigen. Dat deze loodzwaar weegt op de dynamiek van een beweging kan je al zien in de studentenbeweging zelf. De dynamiek van deze laatste blijft omgekeerd evenredig te zijn met de middelen die ze toegestopt krijgt. Het aanleren van een kritische ingesteldheid behoort echter tot nader order nog steeds tot de elementaire doelstellingen van een universitaire onderwijs. Dat dit ver te zoeken is, zegt meer over de universiteit als instelling, en misschien over onze huidige maatschappij in het algemeen, dan over de studenten zelf. Als echter die kritische reflectie niet meer aan de universiteit kan gebeuren, is het wel erg twijfelachtig dat die ergens anders zal gebeuren. Het debat is geopend.

Sarah Bracke  
Pieter Vandekerckhove



(foto Dieter Telemans)

Vergelijking ticketekwivalent



Grafiek 2 — In tegenstelling tot grafiek 1 is hier de gevraagde prijs ontdaan van de soep en het dagdessert. De betaalde prijs is het gemiddelde dat studenten betalen. De verhouding maaltijden/studenten werd berekend op basis het jaarlijks aantal verkochte maaltijden en het studentenaantal op 1 februari van dat jaar.

KOMMENTAAR GRAFIEK 2

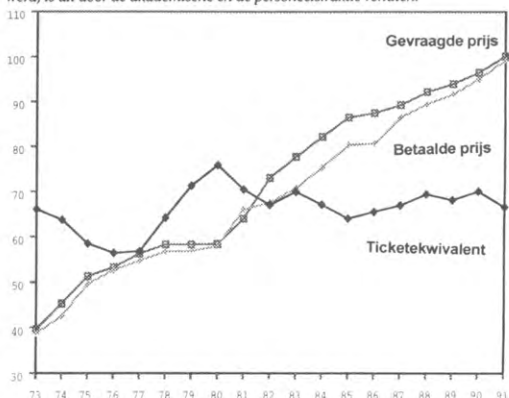
In deze grafiek vinden we twee bemerkenswaardige feiten. Ten eerste is er de band tussen de 'gevraagde prijs' en het aantal maaltijden per student. In de jaren van de prijzenstop ('78-'80) steeg het aantal maaltijden per student fenomenaal. Met de drastische prijsverhoging van de jaren tachtig verminderde dat terug. Een tweede punt, waaromd nogal wat discussie is, betreft de gemiddelde prijs. Volgens professor Van Der Waeteren is de gemiddelde betaalde prijs vooral functie van de financiële draagkracht van de student. Nu blijkt echter dat de gemiddelde gevraagde prijs voortdurend boven de betaalde ligt. We kunnen ons ook de vraag stellen in hoeverre Alma aan haar sociale functie heeft voldaan. Tijdens de crisisjaren 80-85 werden de prijzen sterk verhoogd. Dat studenten het toen moeilijk hadden, toont het grote verschil tussen beide gemiddeldes aan. (sd)

Cijfers werden berekend op basis van de jaarverslagen en documenten van de RvB van Alma, de jaarverslagen van RvS en de jaarverslagen van de dienst voor universitaire statistiek.

Grafiek 1 — Het ticketekwivalent is de prijs van een goedkoopste dagschotel met soep en dagdessert inbegrepen. De geïndekeerde prijs wordt op basis van het ticketekwivalent van 1960 berekend, toen de subsidiëring van de sociale sektor van start ging. De gevraagde prijs is de gemiddelde prijs van de dagelijkse aangeboden schotels met inbegrip van soep en dagdessert.

KOMMENTAAR GRAFIEK 1

In de grafiek zijn drie 'revoluties' op te merken. De eerste viel begin jaren zeventig, na de staking van het Almapersoneel voor betere werk- en loonsvoorwaarden. De prijzen werden toen bij consensus door de RvB goedgekeurd, om de hogere loonkosten op te tekenen. Onder druk van de stijgende loon- en grondstoffenkosten werden de prijzen drastisch verhoogd. Zodanig zelfs dat voor de eerste keer de studenten massaal akte voerden. Valse maaltijdticketten werden verkocht en Alma werd zelfs een week bezet. De verhoging werd ten dele teruggeschroefd, maar de jaren daarop werden de prijzen stelselmatig verhoogd. De derde revolutie gaat gepaard met de tweede: de prijzendifferentiëring. De prijzen van de maaltijden werden ten dele aangevuld aan de grondstoffenkost. Ook hiertegen heeft Sociale Raad steeds geageerd: "solidariteit is er maar tussen studenten die gelijk zij voor elkaar, wij zijn niet gediend met een onderscheid tussen bistuif- en gehaktbalstudenten", staat in een kartoon van '86 te lezen. Waar het solidariteitsprincipe in Acco — ondanks de moeilijkheden — bewaard werd, is dit door de academische en de personeelsfractie verlaten.





# De geschiedenis van Alma Van kantine tot megarestaurant

Alma bekleedt nog steeds een speciale plaats in de horekasector. De voornaamste reden waarom Alma frekwent bezocht wordt, zijn nog steeds de 'relatief goedkope maaltijden', de geringe afstand tot de kampus of het kot, en het sociaal contact. Wat de oorspronkelijke doelstellingen van Alma waren, wordt door sommige mensen op de Raad van Bestuur al eens over het hoofd gezien. Om de huidige discussie over Alma in een juiste context te kunnen plaatsen, is het nuttig de sociaal bewogen geschiedenis van de studentenrestaurants te schetsen.

Op 15 februari 1954 wordt de vereniging 'Universitair Restaurant Alma' opgericht. In tegenstelling met de andere Belgische universiteitssteden kende Leuven op dat ogenblik nog geen universitair studentenrestaurant. Vanzelfsprekend was er een groot aanbod van de Leuvense middenstand. Eetgelegenheden uit die tijd droegen namen als 'Sarma', 'Dany', 'Lion d'Or', 'Sint-Donaas' en 'Alfred'. Wel maakte in Heverlee de fakulteitskring van de Waalse landbouwstudenten zelf middogmolens in 'De Kantine' en ook de Vlaamse studenten waren bij hen welkom.

In 1953 kwam Frans Possé, een pas afgestudeerd burgerlijk ingenieur, met een project voor een studentenrestaurant voor de dag. De universiteit steunde het project en stelde het gebouw in de Bondgenotenlaan, waar nu nog steeds Alma 1 gevestigd is, ter beschikking. Er werd een vzw opgericht, die van de universiteit ook een aanzienlijk investeringsbudget kreeg. Bij de stichtende leden van de vzw (vier studenten, vier professoren en rektor Van Waydenbergh) merken we onder andere professor Zeger Van Hee en student Gaston Geens.

In de oprichtingsstatuten lezen we: "De vereniging heeft tot doel het verwezenlijken van het sociaal en economisch welzijn van de studenten in de schoot van de Katholieke Universiteit te Leuven." Verder staat er letterlijk dat er goedkope maaltijden zullen verschaft worden aan de "hoogstudenten en de studentenorganisaties". De oprichting van Alma moet gezien worden in een klimaat waar er gepleit werd voor een bredere, meer toegankelijke universiteit waar de sociale bewogenheid voor het eerst duidelijk de kop opsteekt.

## Dankbaar

De kinderjaren van Alma verliepen heel wat vreedzamer dan het steekspel dat de laatste jaren wordt gevoerd. Het personeel bestond toen nog hoofdzakelijk uit studenten-vrijwilligers. De studenten die het geld echt nodig hadden, werden wel betaald. Niet alleen op voedingsgebied vervulde Alma een sociale functie, ook bij studentenprotest werd er dankbaar gebruik gemaakt van de gebouwen van Alma 1 in de Bondgenotenlaan. Toen de studenten in 1956 piket stonden tegen de prijsverhogingen van de privéspijshuizen, kregen ze zelfs soep van Alma om hun lege magen te vullen. Eén van de neven-effecten van Alma was dus een prijsbeheersing in de privérestaurants. In de eerste jaren moest Alma het stellen zonder subsidies. Vanaf 1960 kreeg Alma toelagen van de KUL, konform de wet op sociale toelagen. Het eerste jaar waren deze toelagen goed voor 3,8% van de rijks-toelagen die de unifiek kreeg, in 1971 was dit reeds gestegen tot 31,5%.

## Professioneel

In de jaren '60 was er een enorme expansie van het studententaal, hetgeen ook effect had op het aantal verkochte maaltijden. Dat steeg van 580.000 in 1960 tot 3.300.000 in 1970. Men had snel door dat de huidige ruimte te klein was, en daarom bouwde men in 1964 een tweede Alma.

De universiteit zelf groeide op een schaal dat het onmogelijk was om

binnen de ring te blijven. Daarom werd de kampus Eksakte Wetenschappen buiten de stad gebouwd. Een gevolg hiervan was dat er ook eetgelegenheden buiten de ring moest voorzien worden, wat in 1967-68 leidde tot de bouw van Alma 3.

Door het vertrek van de franstalige studenten daalde het aantal maaltijden fors, de piek van eind de jaren '60 werd nooit meer bereikt. Vanaf de stichting tot midden jaren '60 werden de prijzen konstant gehouden. Een

eerste prijsverhoging kwam er in 1965-66, en een tweede in 1970. Toen kwam de verhogingsmolen goed op gang. Een van de oorzaken was ongetwijfeld de personeelsstaking in 1970. Het vast personeel wou niet dat de studenten in het vast beheer zetelden. De vrijwilligersaanpak werd vervangen door een professionele aanpak, en de personeelskosten stegen aanzienlijk: van 26 miljoen frank in 1966-67 tot 74 miljoen in 1971.

Begin jaren '80 vonden de eerste bezuinigingen plaats aan de universiteit. Men begon met een vermindering van het aantal financieerbare studenten door een criteriumaanpassing. Een tweede besparingsgolf kregen we in 1986 door het Sint-Annaplan. De toelagen voor de sociale sector werden gehalveerd, wat enigszins 'gekompenseerd' werd door de gedeeltelijke overheveling van het inschrijvingsgeld naar de sociale sector. Maar ondanks de sterke daling van de staats-toelagen zijn de subsidies aan Alma niet gedaald. Integendeel, in 1981 werd er 59 miljoen frank gegeven, voor 1993 is er 104,7 miljoen begroot.

## Raad van Bestuur van Alma

# Een steekspel, geen beheer

Met de huidige samenstelling van de Raad van Bestuur (RvB) is het voor de studenten moeilijk, zoniet onmogelijk om hun visie op het beheer van Alma door te drukken. Vele stemrondes draaien uit op 3 stemmen voor (de studenten) en 6 stemmen tegen (de rest) of omgekeerd. Tegenwoordig wordt de RvB meer als een steekspel tussen de studentenfractie en de academische fractie gezien, daar waar men vroeger op de vergaderingen veel meer konstruktief te werk ging en men vaker beslissingen bij consensus nam.

De studentenvertegenwoordiging in Alma gebeurde aanvankelijk vanuit het Leuvense Studentencorps en werd sinds 1964 verder vervuld door Sociale Raad. Bij de academische fractie was op dat ogenblik ook professor Van der Waeteren lid van de RvB. De plaats van de rektor werd door de vice-rektor opgevolgd. De stichtende leden en hun direkte opvolgers stonden natuurlijk volledig achter de oorspronkelijke doelstellingen, en dit maakte dat de vergaderingen van de RvB van Alma meestal een vrij gezellige beoedening waren. Zware discussies tussen de studenten en academische fracties waren vrijwel onbestaande.

## Voorstander

Zo zien we dat in de jaren zestig de studenten zelf mee prijsverhogingen goedkeurden, omwille van economische noodzakelijkheden. De RvB sprak zich ook meermalen uit tegen een automatische indexering van de maaltijdprijzen. Wel werd er gedacht aan een vaste koppeling aan de kostprijzen (lonen, grondstoffen en algemene kosten). In die periode waren er ook studentenvertegenwoordigers die later vanuit een andere functie in de RvB zouden zetelen: Raf Masschelein (huidig Voorzitter Studentenaangelegenheden) en Jan Bauwens (toenmalig directeur Studentenverenigingen, nu 'opambtenaar' aan de KU Leuven). De visie op het studentenmedebeheer veranderde wel. Van een vanzelfsprekendheid bij de oprichting werd het nu een verleende gunst genoemd.

Het personeel werd vroeger vrij slecht betaald, bleef gemiddeld slechts enkele jaren in dienst en bleek weinig gemotiveerd. Om hieraan iets te doen, en ook onder invloed van de maatschappelijke demokratiseringstendenzen van die tijd, was Sociale Raad voorstander van medebeheersrecht voor het personeel, zowel in de Algemene Vergadering als in de RvB van

de vzw. Het zou duren tot 1970 vooraleer de RvB, naar aanleiding van een personeelsstaking, drie in plaats van twee fracties kreeg: een academische, een personeels- en een studentenfractie. Dat jaar onderging de samenstelling van de RvB wel meerdere wijzigingen. In de nasleep van de splitsing van de universiteit wenste de academische fractie niet meer als zo-



danig in de RvB te zetelen. Volgens de RvB van de universiteit moest de vertegenwoordiging in de vzw Alma gebeuren vanuit het Komitee voor Studentenverenigingen (de huidige Raad voor Studentenverenigingen). Dit tietwat abstrakte onderscheid zou slechts op langere termijn invloed hebben op de werking en samenstelling van de RvB van Alma.

## Krisisjaar

In het begin van 1970 werd ook, omwille van een sterk gestegen loone- grondstofkost, eenparig door de RvB tot prijsverhogingen beslist. Sociale Raad gaf toen een pamflet uit dat de ekstra twee frank vanaf 1 januari en nog eens twee frank erbij op 1 oktober (een verhoging van 15%) werd verdere. Er werd door de studenten tegen de prijsverhoging in oktober

Eén van de belangrijkste veranderingen die Alma heeft ondergaan, is uiteraard de bouw van de Centrale Opslag en Produktie-eenheid (COP). Over de problemen die deze 'revolutionaire vernieuwing' kende, werd reeds uitvoerig bericht in vorige jaargangen van Veto. In een vertrouwelijke nota aan de Raad voor Studentenverenigingen deelde Jan Bauwens, toen directeur Studentenverenigingen, in januari 1978 mee dat er toen reeds enkele jaren melding gemaakt werd van slijtage en veroudering van de centrale keuken onder Alma 2. Tevens zorgt het feit dat de afstand tussen keukens, beenhoudwerij en magazijn nogal groot is voor praktische problemen. Om dit laatste probleem op te lossen, dacht men eraan om de produktie en de opslag in eenzelfde gebouw erin te brengen. Hierbij moest men zowel rekening houden met de bereikbaarheid voor de leveranciers en de noodzaak tot snelle distributie naar de restaurants zelf.

## Maksimaal

De eerste ramingen spraken van 60 à 70 miljoen, terwijl de uiteindelijke kostprijs meer dan 200 miljoen frank bedroeg. De manier waarop de financiering gebeurt roept ook al vraagtekens op: Alma zelf spaarde op een aantal jaren tijd een sloop van 60 miljoen frank bijeen, en het Algemeen Beheer stopte ook 50 miljoen in de pot. De rest, nog zo'n 100 miljoen, ging Alma lenen bij het Algemeen Beheer tegen een relatief gunstig tarief. Dit lijkt een mooie geste van de

unief, minder fraai is echter dat het gebouw eigendom is van de universiteit. Het komt er dus op neer dat Alma momenteel betaalt voor een gebouw dat niet van haar is.

Op de Raad van Bestuur heeft men de studenten steeds voorgehouden dat de COP een positieve invloed zou uitoefenen op prijs en kwaliteit van de maaltijden. Het moet inderdaad mogelijk zijn om met nieuwere produktie- en verpakkingstechnieken een hogere kwaliteit te bereiken. De COP zou echter te groot zijn opgevat; men zit met een overcapaciteit, zodanig dat het rendement niet maximaal is. Of er een gunstige prijsinvloed is, is voor de studenten moeilijk na te gaan. In een dokument aan de Raad van Bestuur van november 1992 krabbelt Toon Martens al wat terug, en beweert hij dat er meer onderhouds- en herstellingskosten zullen zijn aan de nieuwe installaties dan aan de oude, die toch niet onderhouden werden. Doordat in de nieuwe methode met een vakuumsysteem gewerkt wordt, wordt er wel een 50 à 60 miljoen bespaard, en ook de personeelskost verminderde met 5 à 6 miljoen frank.

De technische vernieuwing van de keukens was noodzakelijk. Er zal echter de nodige aandacht aan besteed moeten worden om ze optimaal te laten renderen. De beheerders zullen daarom steeds de doelstellingen van Alma in het achterhoofd moeten houden, wanneer men wil dat Alma een studentenrestaurant blijft.

Johan Vos

kellijke prijsstijging met vier frank (17%) van de dagschotel, stelt hij enkele maanden een automatische koppeling van de maaltijdprijzen aan de index van de consumptieprijzen voor. Deze idee, die van een louter economistische visie vertrekt en ingaat tegen de doelstellingen van Alma, werd door de studentenvertegenwoordigers vanzelfsprekend verworpen. Binnen de RvB werd hiervoor echter, wonderlijk genoeg, een nipte meerderheid gevonden (zes voor, vier tegen, twee onthoudingen). Als reactie hierop verlieten de studentenvertegenwoordigers de RvB. De eerste 'Almalamaise' was een feit, ook al werden de scherven hier vrij snel gelijmd en haalden de studenten een slag thuis.

## Sisser

De volgende jaren waren er in Alma vrij regelmatig prijsstijgingen. Dat gebeurde meestal met instemming van de studentenmedebeheerders, al zou het oorspronkelijk wederzijds vertrouwen op de RvB niet meer terug komen. In de jaren zeventig apprecieerden de studentenmedebeheerders hun bijdrage als volgt: "Onze indruk is dat wij in de Raad van Bestuur maar weinig te zeggen hebben." De visie dat prijsstijgingen het laatste redmiddel zijn, wanneer alle andere mogelijkheden (eksterne financiering en/of interne veranderingen) uitgeput zijn, botste met het idee van kwasi automatische prijsverhogingen dat bij de andere leden van de RvB, onder invloed van de tijdsgeest, opgang maakte.

Eventuele acties bleven tot pamfletten en artikelen in Veto beperkt. Voor begin 1982 werd een zoveelste prijsverhoging aangekondigd (vijf frank). De maat was vol. Sociale Raad besloot tot hardere acties: verkoop van valse maaltijdbonnetjes aan de oude prijzen, een vrij massale betoging en het zelf klaarmaken van maaltijden waren het resultaat. De actie liep echter met een sisser af: Sociale Raad moest de bonnetjes betalen en het eten was slecht geworden.

De jaren tachtig en negentig werden tot nu toe gekenmerkt door verhogingen die telkens iets meer dan de index bedreogen en interne verschuivingen in de maaltijden: goedkopere schotels werden duurder en er kwam vaak minder voedsel op het bord, een vorm van verdoken prijsstijging. Bovendien werden de begrotingsdiscussies op de RvB altijd maar minder inhoudelijk en van een gemeenschappelijk streefdoel bij de verschillende RvB-leden was soms nog weinig te merken. Vorig jaar kulmineerde dit in het wegbljiven gedurende drie maanden van de studentenvertegenwoordigers op de vergaderingen.

Koen Kempenaers



# Filmgeschiedenis verfilmd

Een aantal jaar geleden begon Godard met een titanenwerk. Hij wou zijn eigen video-overzicht van de geschiedenis van de film kreëren in twaalf delen van elk één uur. Of hij het project ooit zal kunnen afronden, is wegens problemen met filmrechten twijfelachtig. Als Godard dezelfde filmische weg zou bewandelen als van het prima begin van de cyklus, is dat bovendien erg jammer. Deze week in het Stuc de eerste twee delen.

Godards visie op de geschiedenis van de film is er een van gefragmenteerdheid. In zijn video monteert hij op hoge snelheid verschillende scènes uit de filmgeschiedenis zodat er voor de kijker een massa van beelden groeit waar geen ander ordening in te vinden lijkt dan het principe van chaos. De onmogelijkheid om een eenduidige interpretatie van geschiedenis te geven, wordt duidelijk. Een vaststaande lijn in de algemene geschiedenis van de mens is immers niet te trekken, iedereen geeft een eigen interpretatie door een steeds wisselende achtergrond. Een geschiedenis van de cinema kan dan ook niet anders dan subjectief zijn. Zijn filmreeks heet niet toevallig 'Histoire(s) du Cinéma', niet alleen omdat de reeks bestaat uit verschillende delen maar vooral omdat er dus niet zoiets bestaat als de filmgeschiedenis.

## Chaotisch

Godards keuze van de fragmenten die hij in zijn video verwerkt, is ook een aanwijzing voor de nadruk die op het persoonlijke wordt gelegd. Hij maakt een kollage van stille-film-scènes maar vermengt die oude beelden met afbeeldingen van schilderen en vaak absurde boodschappen. Op al dit beeldmateriaal wordt een chaotische mengeling van bevremdende geluidfragmenten gemon- teerd.

Als rode lijn tussen deze beelden, ziet de toeschouwer een man die blijkbaar het verhaal van de geschiedenis wil opschrijven. Paradoxaal genoeg slaat het personage steeds weer boeken open om de evolutie van het beeld te weten te komen. Die beelden nemen ook steeds het zelft in handen door de schrijver van het scherm te verdringen. Wat de man nog rest, is commentaar te geven op de getoonde beelden. Zijn opzet is wel ambitieus: hij wil "toutes les histoires qu'il y aura, qu'il y a eu" tonen. Maar zijn onmacht als allesoverheersend verteller dwingt hem zich te beperken tot een overrompeling van fascinerende maar ook beangstigende beelden. Beangstigend niet alleen door de bevremding die ontstaat door het mengen van zo'n verschillende soorten beelden, maar ook door de snelheid waarmee ze op de toeschouwer worden afgevuurd. Het teater wordt door de kommentator beschouwd als zijnde de kunstvorm die "trop connu", is de film als "trop inconnu".

Toch is de video geen reclamespot



advertentie

Iedereen  
op naar  
Alpha copy

ALPHA COPY  
Tienestraat 79 - 83  
3000 Leuven  
Drukkerij - Offset  
Tel. 016/22 56 01

voor de Franse cinema. Godard vindt dat de Franse film één groot tekort heeft. Zij is een opgeblazen vertoning van onwettelijkheid en vergeet bepaalde gegevens van het kollektieve bewustzijn uit te beelden. In haar beginjaren was ook de Franse cinema in staat om kollektieve mythes uit te beelden, zoals de Amerikaanse western met zijn stereotiepe protagonisten en vastliggende structuren dat deed. De potentiële kracht van film om op een objectievere vlak te raken, wordt door de Franse cinema niet gebruikt.

Godard ervaart dat als een gemis. Hij maakt dat duidelijk door tussen zijn filmbeelden schilderijen van impressionistische Franse meesters te projecteren. Zoals ook zij op zoek waren naar de subjectieve weergave van waarnemingen, lijkt de Franse film zich zelfcensurerend weg te houden van alles wat ruikt naar objectiverend zoeken naar het algemenere. Dat dat tekort iets zegt over de mentaliteit van het Franse volk wil Godard duidelijk maken. Dat goede cinema in het verleden ligt van de maatschappij, wil Godard demonstreren door gruwelijke maar tegelijk ook fascinerende beelden van de eerste en tweede wereldoorlog te mengen met daar schril meer in contrast staande beelden van romantische onwettelijkheid. De werkelijkheid die de verbeelding voorbij gehold heeft vanaf de eerste wereld-

oorlog, noopt de filmmaker ertoe verder te gaan dan louter een verhaal te vertellen.

De neergang van de Franse en daarmee de hele Europese cinema is volgens Godard ingezet na die eerste wereldoorlog. De oorzaak van dat verlies aan spankracht ligt in het financieren van de Europese cinema door de Amerikaanse filmindustrie. Het eco-homo-ideaal om de mens op een algemenere vlak te tonen, bleek niet meer mogelijk.

Voor al op het einde van de video staat deze problematiek centraal. "Le cinéma, il ne juge pas", zegt een stem op de achtergrond in begrafenistoon veroordelend, "le cinéma est devenu histoire sans paroles, l'histoire de la nuit". De meerderheid van de getoonde beelden zijn in zwart-wit. De inhoud daarvan staat in schril contrast met die van de schaarse kleurfragmenten die, door hun onrealistische lieflijkheid, in deze kontekst hypokriet overkomen. Zo maakt Godard duidelijk dat volgens hem de gruwelijke werkelijkheid uit de cinema verbannen werd.

## Zwanezang

Meer dan een documentaire van A tot Z over de geschiedenis van de film, zijn de eerste delen van 'Histoire(s) du Cinéma' een schrijnende zwanezang over iets dat definitief tot het verleden lijkt te behoren. De laatste scene van de kollage toont een kind dat zich naar beneden stort als metafoor voor de onmacht van een samenleving. Als Godard een kollektief idee wil tonen, dan is het wel de angst van de twintigste eeuwse mens die op de verschillende gezichten die werden gemonteerd, rust. De laatste woorden zijn "au secours".

'Histoire(s) du Cinéma' is een fascinerend gemonteerde video die alhoewel



wel het een voortdurende aaneenrijging is van soms te snelle beelden blijft boeien door de enorme inventiviteit van de kollage. Don Quichotte wordt vermengd met François Sagan, Fernandel met schilderijen van Seurat. Het Amerikaanse criterium voor goede cinema tijdens het interbellum, "a film is a girl and a gun", komt in deze kontekst van verloren magie bijzon-

der schrijnend over. Meer dan een narratief geheel is deze video een essay over hoe volgens Godard film moet zijn, een pamflet dat de klassieke filmkategorieën overstijgt.

Jeroen Overstijns

'Histoire(s) du Cinéma' van Godard, donderdag 7 en vrijdag 8 januari om 20.30 uur in het Stuc, 100/150 frank.

## Revolutievideo in het Stuc

# Over macht en onmacht van kamera's

Op de drempel van de jaren negentig gooide het Roemeense volk de kommunistische diktatuur van zich af. Het was een chaotische revolutie. Hoe de kamera's funktioneerden in die wanorde wordt getoond in de documentaire 'Videogramme einer Revolution' van Farocki en Ujica, volgende week in het Stuc. Na de vertoning volgt een lezing door Ujica en de Nederlandse publicist Geert Lovink.

De documentaire is gegroeid uit een samenwerking tussen de uit Roemenië gevluchte mediateoreticus Andrej Ujica en de Duitse documentairemaker Harun Farocki. Ze tonen de kracht van de kamera als het middel bij uitstek om de macht naar zich toe te trekken. Hun video ging in première op het laatste festival van Locarno. Hij toont wat de amateurs- en professionele kamera's de eerste vijf dagen van de revolutie registreerden.

De twee cineasten hebben zich in hun

keuze van het beeldmateriaal dus beperkt. Beelden als de veroordeling en executie van Ceausescu worden niet getoond omdat niet de ontwikkeling van de coupcentraal staat. Ook wordt het Front voor Nationale Redding in de video niet veroordeeld, wat volgens Ujica bij de Roemenen die zijn documentaire zagen heel wat wrevel opwekte. Dat front heeft met Iliescu aan het hoofd de omwenteling geleid en daarna de macht overgenomen. Tijdens de coup stond het volk achter hen. Na het vormen van de voorlopige regering verloor in ieder geval het intellectuele deel van de bevolking zijn geloof in de nieuwe leiding die zich al snel als een diktatuur profileerde. Bij het gewone volk kan ze nog steeds op steun rekenen.

## Wazig

Deze documentaire is dan ook geen statement over de politieke evolutie in Roemenië maar wel een pamflet over de kamera achter het gebeuren en hoe het registreren daarvan gebeurt. De video begint met een korte proloog over het begin van de omwenteling in Timisoara. Het volk trok daar op 19 december de straten op. De amateurkamera bevindt zich op dat moment achter de ramen van een flatgebouw. De wazige beelden van een ordeloze massa kunnen voorlopig nog maar vanuit één verdekt opgesteld punt ge-

schoten worden. Op dat moment geldt namelijk nog het absoluut verbod op de persvrijheid.

De beelden verplaatsen zich vervolgens naar de hoofdstad waar vanaf 20 december honderdduizenden zich verzamelen op het plein voor het gebouw van het Centraal Komitee van de partij. Ceausescu verschijnt op het podium om wat later zijn laatste speech zou blijken te houden. Een 35 mm kamera van de staats televisie brengt statisch de leider in beeld. De kijker ziet Ceausescu ineens zijn toespraak onderbreken omdat er tumult ontstaat op het plein. Bijzonder schrijnend is dat de leider zeer naef zijn hand opeeft om met een vaderlijk gebaar het volk tot stilte aan te manen tot hij beseft dat het gebaar nog meer zijn onmacht in de verf zet. Hij maakt er dan maar een nog veel belachelijker groot van terwijl het volk hem uitjuicht en het plein verlaat.

## Scharen

Dan wordt de uitzending van de staats televisie gestoord. Een tijd lang zijn alleen de daken van Boekarest te zien. Zo wordt wat de kamera registreert een metafoor voor hoe de evolutie zich ontwikkelt: bij het wegvallen van de sterke man, vallen ook de staatsbeelden uit. Het volk komt op straat en de kamera's volgen. Het wordt niet direct duidelijk wat de preciese oorzaken zijn van de omwenteling, maar de stuwende kracht van het volk wordt gevold, want daar ligt de ontwikkeling. Als zich een nieuw front vormt rond sterke man Iliescu, volgen de amateurkamera's de nieuwe leider naar het eigenlijke machtscentrum van het land, de televisiestudio's.

De beelden worden dan nog rommeliger. Een meute revolutionairen,

zoals ze eigenlijk alleen in strips lijken voor te komen — de één in legeruniform, een ander in lomp — dwingt het hoofd van de televisie hen de macht te overhandigen zodat ze een verklaring kunnen uitzenden. Ze scharen zich met zoveel mogelijk achter de kamera en roepen het leger op zich achter het voorlopig bewind te scharen. De amateurkamera's zwerven ondertussen nog overal rond. Het volk daarentegen heeft zich weer achter de buis geschaard en daarmee achter de nieuwe leiding.

De laatste beelden van Ceausescu zijn die waar hij in een helikopter vlucht. Ze worden genomen door een amateurkamera die zich na het wegvliegen onmiddellijk weer richt op de massa die de Roemeense vlog heeft ontdoen van het kommunistische embleem. Het warrige spel met kamera-standpunten is belangrijk voor de documentaire. De vele onderbrekingen zijn functioneel: ze duiden op de diktatuur van de staats televisie maar evenzeer op de diktatuur van de amateurkamera's die na de omwenteling dienen als verlengstukken van de nieuwe machthebbers.

De eenvoud waarmee de documentaire gemaakt is, is een aspectje van een maatschappij die eerder dan zich te kunnen bekommeren om de schoonheid van de beelden zich moet bezig houden met overleven, zorgt voor een meer primaire esthetika die met Westers materiaal wellicht onmogelijk was geweest. De vertoning in het stuk zal vooraf gegaan worden door een lezing van Ujica en de Nederlandse publicist Geert Lovink over die Roemeense revolutie die meer dan een politieke een tele-revolutie was. De documentaire toont hoe de film als opvolger van het teater en de literatuur de geschiedenis bepaalt. Het feit dat de beelden ofwel heel amateuristisch ofwel stroef zijn (bij de staats televisie) hindert dan ook geen moment. 'Videogramme einer Revolution' behoort zeker tot de interessanter documentaires. De taalbarrière — de Franse versie wordt vertoond — moet u er maar bij nemen.

Jeroen Overstijns

'Videogramme einer Revolution', gevolgd door de lezing van Ujica en Lovink, maandag 11 januari in het Stuc om 20.30 u, 100/150 frank.



Eileen Mac Donalds analyse

# "Vrouwelijke terroristen vaak hardnekkiger dan mannelijke kollega's"



Vrouwen in het vizier

(foto Dieter Telemans)

In het boek 'Schiet eerst de vrouwen neer' komen vrouwen aan het woord die actief zijn in terroristische organisaties. Eileen Mac Donald ging praten met vrouwen die vliegtuigen kaapten, bommen plaatsten of betrokken waren bij andere gewelddadige acties.

Eileen Mac Donald is een Britse journalist die momenteel verbonden is aan 'The Observer'. Voor een artikel over een groep dierenbeschermers, die ervan verdacht werd bommen te plaatsen onder de auto's van vixektors en wetenschappers, sloot ze zich aan bij deze groep. Zelf was ze ervan overtuigd dat dergelijke aanslagen alleen het werk van mannen waren. Eenmaal lid van de groep, ontdekte ze dat de vrouwen niet alleen in de meerderheid waren, maar ook de leiding van de groep in handen hadden. Ze vond de vrouwen in de groep energiever en geëngagerder dan de mannen en vroeg zich af of dit in het algemeen opging voor vrouwen in geweldadige groeperingen.

tische groeperingen in verschillende landen. Het woord 'terroristisch' wordt trouwens in het boek zoveel mogelijk vermeden. Het is te beladen voor gebruik in "een boek dat liever wil begrijpen dan veroordelen". Ook wordt het woord gebruikt voor organisaties met heel verschillende doelstellingen en zien de leden van deze groeperingen zichzelf vaak als vrijheidsstrijders. "Uiteindelijk zal alleen de geschiedenis uitmaken wie terrorist is en wie niet." De auteur wil geen oordeel vellen over terrorisme, ze verdedigt noch veroordeelt het. Dat is niet het onderwerp van haar boek. Politiek geweld wordt als een gegeven beschouwd. Ze gaat op zoek naar de vrouwen in

dergelijke organisaties, waarbij de beleving centraal staat.

Werd er op het gebruik van geweld al vaak met afschuw gereageerd, dan geldt dat volgens de auteur van het boek dubbel als er vrouwen betrokken waren bij dat geweld. "Als de mannelijke leden van een gewelddadige groepering gestoord, slecht en kwaadaardig worden gevonden, wat zijn de vrouwelijke leden dan wel niet? Door de wapens op te nemen begaan ze een dubbele misdaad: ze gebruiken geweld en slaan ook nog een deuk in ons geruststellende, traditionele beeld van de vrouw." De vraag hoe een vrouw tot zo iets in staat is, wordt in de pers steeds met meer nadruk gesteld dan wanneer het een man betrof die bij een gelijkaardige actie betrokken was. "Afgaande op de populaire pers luidt het antwoord op die vraag: omdat het allemaal lesbiennes zijn of op zijn minst doorgedraaide feministen", stelt Mac Donald nogal kft.

## Traditioneel

In de verschillende hoofdstukken komen vrouwen van uiteenlopende organisaties aan bod. Hoe de organisaties geselecteerd werden, wordt nergens verteld. Een van de verhalen gaat over de vrouwen van de Intifada. Het beeld dat wij hier in het westen hebben van islamitische vrouwen wordt danig in de war gestuurd door de bewering in het boek dat de Palestijnse opstand georganiseerd en gedragen wordt door vrouwen. Vrouwen nemen allerlei taken op zich. Bij straatgevechten van jongeren bijvoorbeeld maken meisjes zeker de helft uit. Indien het hen uitkomt maken deze vrouwen gebruik van het traditionele beeld dat de Israëli's hebben van Arabische vrouwen om hen te misleiden. Oudere vrouwen lopen voorop tijdens demonstraties, in de hoop dat de militairen dan minder snel zullen schieten op de massa. Vrouwen staan op de uitkijk, zeulen met boodschappentassen vol stenen en moedigen hun kinderen aan om op straat te gaan vechten.

"Vrouwen van alle leeftijden houden een zeer effectief inlichtingen-netwerk in stand. Hun traditionele kleding leent zich uitstekend voor het

verbergen van allerlei dingen. Ze veroveren de wapens van de Intifada — stenen, molotovcocktails en de verboden Palestijnse vlag — en passeren daarmee onbekommerd groepen militairen." De Palestijnse vrouwen zijn zich bewust van hun gewicht in de strijd. Ze zijn dan ook niet van plan hun verworven vrijheden als vrouw terug af te staan na de overwinning. Er werd een Women's Higher United Council opgericht, die een verklaring van de rechten van de vrouw opgesteld heeft. Deze verklaring is aangenomen door het Verenigd Leiderschap van de PLO, zij het zonder veel entoesiasme. Maar de PLO zag ook wel in dat ze, gezien het aandeel van de vrouwen in de strijd, geen neen konden zeggen.

## Beroemd

De vrouwen van de Westelijke Jordaanoever met wie Eileen Mac Donald praatte zijn geen kopstukken maar doodgewone vrouwen zoals studenten, een jong meisje dat naar de gevangenis moet en moeders van in de dertig die zich afvragen wat er van hun kinderen terecht zal komen te midden van het geweld. In een apart hoofdstuk wordt ingegaan op de figuur van Leila Khaled. Deze Palestijnse terroriste kaapte twee maal een vliegtuig, in '69 en in '70. Ze kreeg heel wat media-aandacht en slaagde erin de aandacht van de hele wereld te winnen voor de Palestijnse zaak. Voor de tweede kaping liet Leila Khaled haar gezicht veranderen door een plastisch chirurg. Ze was te beroemd geworden en zou meteen herkend worden.

Met Leila Khaled heeft Eileen Mac Donald het duidelijk veel moeilijker. Waarom laat iemand haar gezicht veranderen in een vijf maanden durende pijnlijke ingreep om een tweede kaping te mogen uitvoeren? Deze tweede kaping kon toch net zo goed door iemand anders gedaan worden? Doet ze het omwille van het machtsgevoel, omwille van de kick die het kappen haar geeft?

Toch blijkt Leila Khaled niet bepaald een onmens te zijn. Over haar eerst kaping vertelt ze: "Ik zat in de vertrekhal en keek naar een klein meisje dat heel lief met haar zusje speelde. Toen realiseerde ik me dat ik haar leven in gevaar zou brengen. Als het vliegtuig zou ontploffen tijdens de kaping of als het werd neergeschoten door Israëli's luchtwapen, dan zouden die onschuldige kinderen omkomen." Onmiddellijk daarna voegt ze er wel aan toe: "Toen dacht ik aan al die duizenden Palestijnse kinderen in de vluchtelingenkampen. Hun lot hing van mij af. Ik moest de wereld over te vertellen. Toen ik hun gezichten voor me zag, kreeg ik weer moed."

Onmiddels is Leila Khaled gehuwd en heeft ze twee kinderen. Ze woont in

een vluchtelingenkamp in Damascus, waar ze werkt als voorzitter van de Volkscomitees van Palestijnse Vrouwen. Deze organisatie heeft het terrorisme afgeworpen en houdt zich bezig met sociaal werk en bewustmaking voor de Intifada. Leila Khaled beschouwt het werk dat ze nu doet als minstens even belangrijk als haar vroeger guerrilla-werk.

Het hoofdstuk over Kim Hyon Hui is rondtuit bizar. Kim plaatste in opdracht van de Noordkoreaanse regering een bom in een vliegtuig. Deze actie moest verhinderen dat de Olympische Spelen in het Zuidkoreaanse Seoel gehouden werden. Kim wordt voorgesteld als een louter produkt van een streng kommunistische opvoeding. Ze leert trouw aan de partij boven alles stellen en kweekt een haast fysieke haat tegen Zuid-Korea en het kapitalisme. Wanneer ze uitverkoren wordt om een strenge militaire training te volgen en een bom te plaatsen, denkt Kim daar niet verder over na. Nadat Kim gearresteerd werd in Zuid-Korea bekeerde ze zich. In plaats van haar ter dood te veroordelen, opteerde Zuid-Korea ervoor haar in de schakelen in zijn propagandamachine. Ze verschijnt nu geregeld op televisie om te getuigen over de wredeheden van Noord-Korea. Waar Kim een produkt was van indoktrinatie door Noord-Korea, wordt ze nu onmiskenbaar gebruikt door Zuid-Korea.

## Openhartig

Verder komen er in het boek nog een aantal Europese groepen aan bod. Het gaat zowel om de nationalistische bewegingen ETA en IRA als om de links-revolutionaire organisaties in Duitsland — waar een meerderheid van de gezochte terroristen vrouw is — en in Italië. Al deze vrouwen vertellen hoe ze ertoe kwamen zich aan te sluiten bij een gewelddadige groepering, welke impact dat had op hun leven, hoe ze omgaan met het feit dat ze mensen doodschoten, .... Sommigen hebben spijt van hun daden, anderen zijn nog steeds actief. Algemeen hebben ze verrassend openhartig. Sommige hoofdstukken zijn opgebouwd rond één centrale figuur, in andere komen verschillende vrouwen aan bod. Naast de verhalen van de vrouwen wordt ook aandacht besteed aan de doelstellingen van de groeperingen waarin ze actief zijn en de belangrijkste wapenfeiten van deze organisaties. Dat maakt de structuur binnen de hoofdstukken soms nogal warrig.

## Moedergevoel

Eileen Mac Donald is op haar best wanneer ze de verhalen van de vrouwen weergeeft. Maar ze poogt verder te gaan. Ze wil een antwoord geven op de vraag waarom vrouwen — eens ze zich aangesloten hebben — vaak meedogenlozer zijn dan de mannen. Dat vrouwen minder geneigd lijken te zijn het op te geven of zich niet zonder slag of stoot overgeven, waar hun mannelijke kollega's dit wel zouden doen, komt op verschillende plaatsen in het boek aan bod. Christian Luchte, directeur van het Bundeskriminalamt für Verfassungsschutz in Hamburg, beweert dat vrouwen onvoorwaardelijker zijn in hun engagement. Vandaar zou ook het advies aan de anti-terreurbbrigades komen: "Schiet eerst de vrouwen neer." Bij een konfrontatie met de politie zouden vrouwen direct het pistool trekken, waar mannen vaak een paar seconden aarzelen.

Een echt antwoord op deze vraag geeft Eileen Mac Donald echter niet. Wel brengt ze een aantal elementen samen die suggereren dat de grotere overgave van vrouwen in verband moet gebracht worden met het moederschap. Er zou bij deze vrouwen een verschuiving van het moedergevoel optreden, waarbij ze de groepering waar ze deel van uit maken als hun kind beschouwen. Dat kind verdedigen ze dan, zoals een leeuw haar welpen. Die mogelijke verklaring is toch wel vreemd. In haar voorwoord klaagt de auteur namelijk een aantal vooroordelen aan die gebaseerd zijn op een traditioneel vrouwenbeeld. Dat ze achteraf dan zelf vervalt in het klichee van het moederinstinct wekt verwondering.

Ann Labeuw

'Schiet eerst de vrouwen neer', Eileen Mac Donald, Standaard, 795 frank.

## Onderwerp

Verder was Eileen Mac Donald geïntrigeerd in de manier waarop vrouwen slagen in een mannenwereld. Ze spitte zich toe op vrouwen die om politieke redenen geweld gebruiken. Dat bracht haar ertoe contact te leggen met tal van zogenaamde terroris-

## KUNSTENAARS BEGELEIDEN STUDENTEN OP NAAR HET DERDE AV-PROJECT VAN KULTUURRAAD

Ithaka — Het AV-project over hedendaagse kunst dat door Kultuurraad wordt georganiseerd en waar studenten actief aan kunnen meewerken komt langzaam maar zeker uit de startblokken. Op donderdag zeven januari wordt in de Lido een info-avond georganiseerd met aansluitend een 'Kuralura'-fuif.

"Moderne kunst... Dat kan zelfs het kleinste kind. Vind jij dat ook? Of denk jij iets genuanceerder over hedendaagse beeldende kunst?" is de openingszin van de brochure die de verantwoordelijken van Ithaka verspreiden ter promotie van de happening op 7 januari. Op die dag zullen ze het hele project uit de doeken doen. De opzet achter het project is om een forum te creëren rond kunst, kunstenaar en kunstwerk, waar elke nieuwsgierige en kritische student terecht kan. Er wordt ruimte vrijgemaakt waarin kunst van alle kanten bekeken kan worden. De uiteindelijke bedoeling is de abstracte en hermetische creaties iets toegankelijker en mischiefs zelfs interessanter te maken.

De student wordt gevraagd iets te maken wat voor de toeschouwer een uitnodiging is om te participeren. Zijn werk dient een soort ticket voor een ontdekkingstocht te zijn.

Het project ontleent trouwens zijn naam aan dat idee: Ithaka is de naam van het tusseliland van de Griekse held Odysseus, waarheen deze laatste na een lange, verrijkende tocht terugkeerde. Praktisch werd deze basisgedachte al op verschillende, meer concrete wijzen uitgewerkt.

Zo krijgen studenten in de workshops de kans om op een actiever en intensere manier met een kunstenaar (en zijn manier van werken) kennis te maken. In de week van 22 tot 25 februari worden in groepjes van ongeveer 10 studenten een of meerdere kunstwerken in elkaar gestoken, die dan 25 februari worden tentoongesteld. Het begrip kunstwerk is, volgens de organisatoren, heel breed opgevat en wordt door de concrete inhoud van de workshops bepaald. De kunstenaars kiezen zelf in hoeverre ze resultaatgericht werken, of ze meer aandacht besteden aan materiaal, een bepaalde techniek, de ruimte of omgeving, een of andere visie, ...

Walter Daems, een van de aange trokken kunstenaars, wil bijvoorbeeld werken met grote hoeveelheden zand en appels. Fruitbakjes en 'lampe-daires' moeten het geheel afwerken. De kunstenaar en een tiental studenten zouden uit dit materiaal iets maken de dag dat het project doorgaat. Tijdens het werken zouden

ze kunnen discussiëren met Walter Daems over het waarom van zijn opzet.

Op 25 februari zal op een parkoers door Leuven dus werk te zien zijn van studenten en Belgische kunstenaars als Van de Weyer, Rademaekers, Heyman, ... Geïnteresseerde studenten kunnen reeds voor de uiteindelijke datum van het project hun mening neerschrijven over het werk van die belangrijke Belgische kunstenaars. Deze visies zullen in de catalogus opgenomen worden of te lezen zijn naast het kunstwerk.

De bedoeling van de info-avond van 7 januari is nu reeds entoesias-teling op te vangen. Ook kan het opzet die avond eventueel nog met andere ideeën aangevuld worden. Daarvoor zal men in de Lido beursstands opstellen. Bovendien zal de zaal die avond versierd worden met zeer grote, geschilderde affiches.

Kunstenaars die aan het project zullen meewerken, de organisatoren en zelfs een body-painter zullen aanwezig zijn. Dit voorsmaakje van het Ithaka-project zit afgerond worden met de Kuralura-fuif en een optreden van 'Jaune Tournours', de Germania-band van twee jaar geleden. (kvdb)

sp rta

SNEEUWZEKERE

SKIVAKANTIES in:

Andorra, Oostenrijk

& Frankrijk!

SPORTA - BRABANT  
Tiensestraat 130  
B-3000 Leuven  
Tel. (016) 23 46 53



## Anne Frank in Leuven: Groot-Nederlandse gedachte

Het heeft een hele tijd geduurd voor een coherent antwoord kwam tegen de opeenvolgende verkiezingsuitslagen van het Vlaams Blok. Pas na haar overwinning bij de gemeenteraadsverkiezingen van '88 werd Paula D'Hondt benoemd tot Koninklijk Kommissaris voor het Migrantenbeleid. Zelfs haar verdienstelijke werk kon de steile elektorale opgang van extreem-rechts niet indijken: na 24 november '91 werd het begrip 'zwarte zondag' gemeengoed.

Vandaag is het democratische kamp blijkbaar bekomen van de dreun die het Vlaams Blok en consorten nu al een jaar geleden uitdeelden. Tal van initiatieven wijzen erop dat verdraagzaam België niet meer mogelijk is. Er was de hartverwarmende 'Hand in Hand'-betoging, 'Objektief' oversteeg met meer dan honderdduizend haar vooropgestelde 479.917 handtekeningen, in de Vlaamse Raad werd het Vlaams Blok door de andere partijen geïsoleerd, Antwerpse scholieren kwamen massaal op straat tegen wat Filip De Winter zo mooi de enige echte *Antwerpse partaai* noemt. De talloze Rechten op Antwoord zijn dan weer de mooiste illustratie van de stijgende zenuwachtigheid bij de Vlaams-ekstremisten.

Met de samenwerking met de Nederlandse Anne Frank Stichting zet democratisch Vlaanderen een volgende stap. Over ideologische barrières en partijgrenzen heen wordt een breed politiek-cultureel programma uitgewerkt. Hierin wordt de idee van 'verdraagzaamheid' gepromoot bij alle bevolkingsgroepen, en informeert men de gemeenschap over de identiteit en de geschiedenis van die politieke krachten die de onverdraagzaamheid prediken. De Anne Frank Stichting noemt zo'n opzet, waarin tentoonstelling, films, lezingen en congressen voor een geïntereerd publiek elkaar aanvullen, graag een *community event*. Het is geen toeval dat deze organisatie, die heel Vlaanderen zal aandoen, in Leuven start. Als extreem-rechts ooit tegengehouden zal worden — en dat is toch de bedoeling — dan zal het ondermeer de verantwoordelijkheid zijn van de universiteiten om wetenschappelijke argumenten aan te dragen waarom de extreem-rechtse oplossing afgewezen moet worden. In universiteiten werkt men aan een fijner historisch inzicht, een vernieuwende sociologische of antropologische benadering van een samenleving van verschillende culturen, de uitwerking van een filosofische of religieuze grondslag van het individuele en gemeenschappelijke handelen...

Rektor Dillemaans heeft een eerste en niet onbelangrijke geste gedaan in die richting. Als rektor van deze katholieke universiteit wil hij meteen bereid in te gaan op het voorstel van de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (CSC), die het initiatief nam om met de Anne Frank Stichting samen te werken. Het is een uitstekend hand die op ruime appreciatie kon rekenen. Veto hoop met deze reportage bij te dragen aan het verlenen van meer inzicht in de strategieën en ideeën van zowel racisten als anti-racisten.

## De Anne Frank Stichting uitgepluisd "Wij willen mensen de mechanismen van het fascisme leren kennen"

Over de versleten scheerkrans en de gerafelde broek van haar vader, het afgeknapt korset van haar moeder en de te kleine bustehouder van Margot, haar zus, maakt Anne Frank zich op zaterdag 1 mei 1943 ernstig zorgen. Op vrijdag 4 augustus 1944 zijn deze zorgen over "de afgezakte manieren" bijkomstig.

De acht onderduikers van het Achterhuis worden die dag door de Duitsers ingerekend, waarna zij naar Auschwitz vertrekken. Op enkele maanden tijd sterven alle onderduikers in verschillende concentratiekampen. Anne komt samen met haar zus Margot om in het kamp van Bergen-Belsen. Enkel Otto Frank keert terug naar de Prinsengracht. Direct na de bevrijding wordt op de Prinsengracht 263 de vroegere bedrijf van Otto Frank weer opgestart. Tot 1954 worden de activiteiten aan de Prinsengracht voortgezet. Daarna wordt, tot zeer grote spijt van Otto Frank, het huis verkocht omwille van de hoge kosten voor restauratie.

Het Achterhuis kent op dat moment reeds een behoorlijke bekendheid. Na het verschijnen van de dagboeken van Anne Frank in 1946 komen immers regelmatig mensen het Achterhuis bezoeken. Zij worden door Kleiman rondgeleid. Kleiman was reeds voor de oorlog bij Otto Frank in dienst en was tijdens de oorlog een van de trouwe helpers van de onderduikers. 'Het Vrije Volk' schrijft in 1955 dan ook terecht dat "het Achterhuis niet op de monumentenlijst staat, maar het is niettemin een monument geworden voor een tijd van onderdrukking en mensenjacht, terreur en duisternis".

Om het huis en de nagedachtenis aan Anne Frank en haar dagboeken veilig te stellen, wordt in 1957 de Anne Frank Stichting opgericht. Het doel van deze Stichting is het in stand houden — en indien nodig het verbouwen — van het perceel en voornamelijk het Achterhuis om zij te dragen tot "het uitdragen van de ide-

alen, aan de wereld nagelaten in het dagboek van Anne Frank". Dit uitdragen van de idealen van Anne Frank vult de Anne Frank Stichting tot op de dag van vandaag in "door het bestrijden van vooroordeel, discriminatie en onderdrukking en door het streven naar een democratische samenleving waar dan ook, naar vorm en inhoud, zoals omschreven in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens."

### Uitstapjes

Vanaf haar ontstaan blijft de Anne Frank Stichting groeien. Op dit ogenblik neemt zij in Nederland een prominente plaats in inzake 'allochtonen en autochtonen aangelegenheden'. De Stichting poogt daarbij de boodschap van Anne Frank naar de hedendaagse situatie te vertalen. "Op dit ogenblik is de behoefte aan goed materiaal over racisme en allochtonen duidelijk toegenomen omwille van de hedendaagse ontwikkelingen", aldus Tereziën Da Silva van de Dienst Voorlichting van Anne Frank Stichting. "Leerkrachten bellen ons omdat ze bijvoorbeeld jongeren in de klas hebben die racistische uitspraken doen, en zij er niet direct een adequaat antwoord op kunnen geven. Enerzijds gebruikt de Stichting het symbool van Anne Frank als ingang, anderzijds is er een duidelijke loskoppeling — ook naar buiten toe — en willen wij mensen uitgebreid informeren dan over Anne Frank alleen."

Het aantal personeelsleden van de Anne Frank Stichting bedraagt op dit ogenblik meer dan tachtig. Deze wor-

den gehuvest in een aantal aanpalende huizen, die de Stichting oorkocht. Op die manier wordt bovendien het stadszicht rond de Prinsengracht 263 gevrijwaard. Ook het aantal bezoekers breidde in de loop der jaren spektakulair uit. In 1990 kwamen er bijvoorbeeld meer dan 600.000 mensen een bezoek brengen aan het huis van Anne Frank. Deze bezoekers zorgen ten dele voor de financiering van de Anne Frank Stichting. De overheidssteun is immers minuscule. De Stichting op zich krijgt geen steun, een aantal al dan niet permanente projecten krijgen wel financiële steun. Zo ontvangt de Anne Frank Stichting een dotatie in het kader van de voorlichting van de jeugd over de Tweede Wereldoorlog.

Het behoud en het onderhoud van het Achterhuis neemt ook nu nog een belangrijke plaats in in de werking. Naast de vaste tentoonstelling die aansluit bij een bezoek aan het Achterhuis en waarin de geschiedenis van de familie Frank uit de doeken gedaan wordt, is er in het voorpand van de Prinsengracht ruimte voor een wisselende tentoonstelling, en een museumwinkel natuurlijk. De tentoonstellingen spelen in op actuele gebeurtenissen; bijvoorbeeld de tentoonstellingen 'Zigeuners in Nederland', 'Vluchtelingen in Europa' en 'Eigen Volk Eerst'. Op die manier wil de Anne Frank Stichting duidelijk de link leggen tussen het verleden en het heden.

Een aparte dienst binnen de Stichting, de Edukatieve Dienst, zorgt voor het lesmateriaal en de tentoonstelling in het museum zelf. Deze dienst bekijkt of de diverse tentoonstellingen begrijpbaar zijn voor jongeren vanaf 10 jaar en of ze op gebracht worden en over zulke onderwerpen gaan dat ze jongeren ook effectief aanspreken. "De leefwereld en het verhaal van de familie Frank leent zich makkelijk om uit te leggen aan kinderen en jongeren" aldus Maarten Doornbos van de Edukatieve Dienst. "Wij vertellen het verhaal vaak aan kinderen die op dit ogenblik even oud zijn als Anne. Zij kunnen zich goed inleven in de wereld van Anne Frank en haar familie. Af en toe maken we in het verhaal dan uitstapjes naar hedendaagse situaties."

### Mechanismen

Naast de activiteiten binnen het huis, zijn er ook een aantal diensten van de Anne Frank Stichting die zich richten op een werkingsveld buiten het pand 'Prinsengracht 263'. Zo verzorgt de dienst voor Buitenlandse Betrekkingen de contacten en de tentoonstellingen in het buitenland. Vooral de tentoonstelling 'De wereld van Anne Frank 1940-1945' kent in het buitenland heelwat succes. In Amerika en Canada trok de tentoonstelling in 1990 1,1 miljoen bezoekers. Ook in het vroegere Oost-Duitsland kende de tentoonstelling heel wat belangstelling. Kopieën van de tentoonstellingen reisden door de voormalige Sovjetunie, Groot-Brittannië, Frankrijk en Latijns-Amerika. Het is deze tentoonstelling, aangevuld met een afzonderlijk deel 'Ekstreem-rechts in Vlaanderen', die van 8 januari tot 19 december verschillende plaatsen in Vlaanderen zal aandoen. De Centrale Bibliotheek van de KU Leuven komt als eerste aan de beurt.

In 1991 ging de Dienst Voorlichting als aparte entiteit van start. Deze dienst houdt zich bezig, zoals de naam reeds laat vermoeden, op de voorlichting en de informatieoortroming van het brede publiek en van de pers over Anne Frank, het Achterhuis en over de Anne Frank Stichting zelf. De Dienst geeft ook adviezen en informatie over vooroordelen, racisme en discriminatie. "We willen dat mensen de mechanismen herkennen van racisme en fascisme. Stellen dat de jaren '30 gelijk zijn aan de jaren '90 is volgens ons niet correct. Filip De Winter is ook niet Hitler. Wanneer hij echter dezelfde mechanismen gebruikt, willen we daarop wijzen", stelt Tereziën Da Silva.

### Bijsturing

Binnen de Stichting heeft de Dienst voor Onderwijs een prominente plaats. Otto Frank stelde na zijn terugkeer immers dat vooral de jeugd moest ingelicht worden over de gebeurtenissen van de Tweede Wereld-

oorlog, opdat zoals nooit meer zou gebeuren. De Dienst voor Onderwijs richt zich op leerlingen en leerkrachten. Enerzijds worden gelijke kansen voor leerlingen uit 'verschillende etnische groepen' bepleit. Vaak komen allochtonen in lager beroepsopleiding terecht of behalen zij geen diploma. Anderzijds wil de Stichting aan de houding van leerkrachten en leerlingen ten aanzien van minderheden werken. De nadruk wordt hierbij op het positieve en de verrijking van etnische diversiteit gelegd.

Van deze van de concrete invullingen van deze invalshoek is het lespakket "Dit zijn wij". Dit lespakket richt zich op kinderen van het basisonderwijs. Het bevat onder andere zes verhalenboekjes met het verhaal van Patricia, Hanan, Danny, Unal, May-Leng en Mark. De bedoeling is om de kinderen op een niet-stereotiepe wijze met elkaar leefwereld in contact te laten komen. Zo komt de liefde van Mark voor Winnie aan bod, de voorbereidingen voor het judokampioenschap van Patricia en Gelton en de voorliefde van May Leng voor play-backen.

### Ekstremen

Nauw hierbij aansluitend zijn de Anne Frank kranten. Deze verschijnen op dit ogenblik in zes talen. Via Anne Frank worden nijpende problemen als racisme en neo-nazisme aangepakt. "In het laatste nummer van de Anne Frank krant wordt Anne Frank zelf maar even vernoemd", aldus César Van Heukeshoven van de Dienst Buitenland. "Het thema-nummer behandelt het nationalisme. Nationalisme op zich wordt daarin niet slecht genoemd. Ekstreem vormen van nationalisme daarentegen worden veroordeeld. Een gezonde vorm van nationalisme noemen wij, om misverstanden te vermijden, dan ook liever vaderlandsliefde."

Om structureel racisme op de arbeidsmarkt weer te werken, is binnen de Anne Frank Stichting verder de afdeling Tact opgericht, een letterwoord voor 'Training, Advies en Communicatieve Technieken'. De Stichting wil een evenredige deelname van



etnische minderheden op de arbeidsmarkt. De Tact-activiteiten omvatten "training op gebied van werving en selectie, het organiseren van workshops en werkkonferenties 'managementontwikkeling in een multiculturele omgeving'; training en scholing op het gebied van (multiculturele) managementvaardigheden en het verstrekken van (beleids)adviezen".

Vooral overheidsorganisaties (ministeries, gemeenten en politiekorpsen) maakten tot nog toe van Tact gebruik. Om de grotere werkloosheid bij etnische minderheden weg te werken, moet er echter meer binnen de particuliere sector gewerkt worden. In Nederland werd trouwens via een akkoord in de Stichting van de Arbeid de realisatie van 60.000 arbeidsplaatsen voor etnische minderheden vooropgesteld. Binnen Tact wordt bovendien het personeelsbeleid van de Anne Frank Stichting onder de loep genomen, zodat er eventuele bijsturing kan gebeuren.

Tenslotte is er nog de afdeling Bibliotheek en Dokumentatie (Bidok) waar zowel de collectie van Anne Frank als hedendaagse werken kunnen geraadpleegd worden. Deze afdeling verzorgt de Knipselkrant Minderheden en verzamelt de tijdschriften van politiek racistische organisaties — Vlaanderen zit kwa publikatie-aanbod jammerlijk genoeg in de lift — en alle mogelijke recente en oude informatie over Anne Frank, het Achterhuis en de Anne Frank Stichting.

"Ik wil ook voortleven, ook na mijn dood", zo schreef Anne Frank ergens in haar dagboek. De Anne Frank Stichting heeft dat zinnetje goed begrepen.   
Ria Vandermaesen

*"Als ik zo wel eens bedenken hoe we hier leven kom ik meestal tot de konklusie dat we het hier, in verhouding tot de andere Joden, die niet ondergedoken zijn, als in een paradijs hebben. Toch zal ik later, als alles weer gewoon is, wel verwonderd zijn hoe wij, die het thuis erg netjes hadden, zo afgezakt zijn."*  
(Anne Frank, 1 mei 1943)







# Anne Frank een lief schoolmeisje ? "Als... er geen andere mensen in deze wereld zouden wonen"

Toen enkele jaren geleden in de Verenigde Staten door joernalisten van de Nederlandse 'Volkskrant' een kleine enquête werd gedaan naar het lot van Anne Frank, hadden de meeste ondervraagden hiernaar het gissen. Ofwel was zij gered, of verhuisd naar het buitenland, of wist men zelfs niet dat zij ondergedoken was voor de nazi's. Dat komt omdat het verhaal van Anne Frank jarenlang gelezen werd als "het levensverhaal van een moedig meisje." Dat was zij ook: een moedig joods meisje dat in '45 aan tyfus bezweek in het concentratiekamp Bergen-Belsen.

In november 1926 beëindigde oud-korporaal Adolf Hitler in de gevangenis van Landsberg aan der Lech een warrig schriftuur, 'Mein Kampf'. Hierin orakelde hij: "En weerom heeft hier de nationaal-socialistische beweging haar geweldigste taak te vervullen: (...) zij dient alle toorn en alle haat te laden op van de boosaardige vijand der mensheid, die immers de werkelijke veroorzaker van alle leed is. Maar ze moet er ook voor zorgen, dat de doods vijand van de gehele wereld tenminste bij ons als zodanig ontmaskerd wordt, en dat onze strijd tegen die vijand en als een lichtend bakken van een nieuwe tijd, ons volk de weg mee wijzen naar het waarsachtig heil van een strijdende Arische mensheid." Met die 'boosaardige vijand der mensheid', veroorzaker van alle leed' en 'doods vijand van de gehele wereld' viseerde Hitler telkens de Joden.

Toen Duitsland enkele jaren later in een gigantische economische crisis verzeilde, kreeg diezelfde Adolf Hitler de functie van Rijkskanselier toegevoegd. Na korte tijd begon zijn nationaal-socialistische partij bovenstaand fragment uit 'Mein Kampf' in prak-

voorpagina). Vrij vlug vervaagde de Duitse afkomst van de meisjes: zij waren vrij goed ingeburgerd in hun nieuwe Nederlandse milieu. Vooral Anne vernerlandste sterk. De dreiging van het ekspanderende nationaal-socialisme bleef echter meespelen. Hoewel de familie Frank de mogelijkheid én het kapitaal had om naar de Verenigde Staten te emigreren, bleven ze in Amsterdam. Het Nederlands klimaat beviel hen, de activiteiten van Opekta floreerden, en zoals zoveel

eigen bedrijf Opekta.

Zoals het meeste grachthuizen had het pand aan de Prinsengracht 263 een 'achterhuis', een min of meer zelfstandige achterbouw. De toegangsdeur op de eerste verdieping werd door een draaiende kast gekamoufleerd. Daarachter bevonden zich, na een steil oplopende trap, twee verdiepingen met in totaal vier kamers, plus een wasruimte, toilet en zolder. In die ruimte zouden niet alleen de vier leden van de familie Frank moeten leven. Zij kregen ook gezelschap van pa en ma Van Pels en zoon Peter en de oude tandarts Pfeffer. In totaal leefden acht joodse onderduikers gedurende meer dan twee jaar in deze beperkte ruimte. Ze werden geholpen door vier andere medewerkers van het bedrijf.

Op 1 augustus '44 besluit Anne in haar dagboek het relaas van een ontgoochelende dag: "Ik zoek aldoor naar een middel om te worden zoals ik zo erg graag zou willen zijn en zo als ik zou kunnen zijn, als... er geen andere mensen in deze wereld zouden wonen." Het toen 15-jarige pubermeisje wist niet half hoe voorspellend dit balorige zinnetje zou zijn. Op vrijdag 4 augustus '44 stopt een Duitse auto voor de Prinsengracht 263. De Oostenrijker Silberbauer valt het achterhuis binnen in gezelschap van enkele Nederlandse leden van de *Sicherheitsdienst*. Alle onderduikers worden gearresteerd. Het joodse gezelschap was duidelijk verklikt. Tot vandaag is nog steeds niet met zekerheid geweten wie de Duitsers getipt heeft.

Het verdere verloop van de onderduikers is zeer typisch voor het lot van alle joodse onderduikers die in '44 nog in Duitse handen terecht kwamen. Na hun arrestatie waren zij meteen overgebracht naar het klassieke Austerdams 'Huis van Bewaring'. Vier dagen later volgde echter een eerste verbanning naar het *Judenlagerslager* Westerbork. Voor de Nederlandse joden was dat het eerste tussenstation van wat de nazi's liet wot omfloerst de reis "nach dem Osten" noemden. In totaal stapten tussen de 100.000 en de 106.000 mensen op de trein. Westerbork was een cynische plaats. Het kamp was door de Nederlandse regering in '39 zelf gebouwd om de stroom Duitse joden te kunnen opvangen — illegalen én legalen. Toen de Duitsers Nederland binnenvielen woonden er ongeveer 1939 joden. Ze bleven daar gewoon verder wonen, tot de Duitsers het kamp overnamen. Dat gebeurde pas op 1 juni '42. Vanaf dan zouden deze Duitse joden alles doen om bij hun nationaal-socialistische landgenoten in het gevele te komen. Een groot deel van hen kreeg dan ook verantwoordelijke taken in de kamp-administratie.

In Westerbork, dat op bepaalde momenten niet minder dan 13.000 inwoners telde, werd alles netjes voor de Duitsers gedaan: de Nederlandse marechaussee zorgde voor de bewaking, er was een joodse ordedienst, die ondermeer de transporten naar Oost-Europa regelde. De treinen uit Westerbork reisden meestal rechtstreeks naar Auschwitz. Een trein op drie spoorde door tot Sobibor, een enkel konvooi had als bestemming Majdanek, Chel-



Anne Frank, een wereldwijd symbool (foto Dieter Telemans)

mo of Belzec. Op 3 september '44 vertrok het allerlaatste transport naar Oost-Europa. De tijd begon te dringen: het zuiden van Nederland was niet bevrijd door de geallieerde legers. Onder de 1.011 mensen bevonden zich de acht bewoners van het Achterhuis.

## Prikkeldraad

In de nacht van 5 op 6 september stapten ze af in het sinistere peron van Auschwitz. Daar liepen de wegen van de onderduikers definitief uiteen. Enkel Otto Frank zou de oorlog uiteindelijk overleven. Op het peron vond een eerste selectie plaats. Van de Nederlanders werden 258 mannen en 212 vrouwen te voet naar het kamp Auschwitz-Birkenau afgevoerd, waar zij een nummer op hun linkerarm kregen getatoeerd. De vrouwen werden meteen in *Frauenblock 29* ondergebracht. De overige 549 personen werden nog diezelfde dag vergast. Onder hen bevond zich mijnheer Van Pels.

Voor de zeven resterende onderduikers begon nu hun eigen diaspora. Zij werden niet vergast. Ook in het Oosten begon de tijd te dringen. Op 2 november gaf SS-opperbevelhebber Heinrich Himmler het bevel dat alle vergassingen moesten gestopt worden: de sporen van de massa-moorden moesten zo veel mogelijk worden uitgewist. Vanaf dat moment werden grote groepen vooral mannelijke joden op transport gestuurd. Pfeffer werd op 29 oktober vanuit Auschwitz naar het concentratiekamp Sachsenhausen gevoerd, en vandaar naar Neuen-gamme, waar hij op 20 december 1944 stierf. De toestand voor de in Auschwitz achterblijvende vrouwen was nauwelijks beter. Op 6 januari '45 overleed de moeder van Anne Frank in het vrouwenkamp Birkenau.

Met de steeds meer dreigende nadering van het Rode Leger slepten de SS'ers grote groepen van tienduizenden gevangenen vanuit Auschwitz met zich mee. Tijdens deze 'dodenmarchen' moesten de gevangenen doorgaans tientallen kilometers per dag afleggen, amper gekleed en geschoeid en erg verzwakt door de ontberingen van het kamp leven. Wie niet kon volgen, werd door de begeleidende SS'ers langs de kant van de weg doodgeschoten.

Dat was wellicht het lot van mevrouw Van Pels. Op 24 november was ze eerst naar Bergen-Belsen overgebracht, vandaar op 6 februari '45 naar Buchenwald en op 9 april naar het Tsjechische Theresienstadt, en van-

daar nog verder, naar 'ergens'. Het Nederlandse Rode Kruis vermeldt met betrekking tot haar dood: "Tussen 9 april en 8 mei '45 in Duitsland of Tsjechoslovakije". Haar zoon Peter heeft haar niet lang overleefd. Op 16 januari, vlak voor de bevrijding van Auschwitz, werd hij door de SS meevoerd op een evacuatieboot. Hij overleefde die, maar stierf op 5 mei '45 in het Oostenrijkse concentratiekamp Mauthausen, drie dagen voor de bevrijding ervan.

Anne Frank en haar zus Margot werden op 28 november '44 naar Bergen-Belsen gedeporteerd, een kaal en dor kamp in de Lüneburgerheide. Bergen-Belsen stond aanvankelijk bekend als een van de 'betere' concentratiekampen van de nazi's. Er werd immers weinig mishandeld en niet gemoerd. Toch werd er snel honger geleden, was er een ware luizenplaag en boden de gammele barakken geen weerstand aan de vaak ijzige wind. Ook de dodencijfers van Bergen-Belsen liegen er niet om: van de 125.000 inwoners overleden er ongeveer 50.000.

Tijdens de wintermaanden dat Anne en Margot Frank in Bergen-Belsen arriveerden, kende het kamp een overbevolking. De voedselaanvoer stakte, en zelfs de SS had de toestand niet meer onder controle. Zij beperkte zich daarom tot de bewaking van het kamp. Die terughoudendheid was vooral ingegeven uit vrees voor besmetting. Honger, kou, regen en sneeuw en het gebrek aan iedere medische voorziening en alle medicijnen zorgden voor een gehele verzwakking van alle gevangenen. Zelfs een eenvoudige aandoening kon niet meer genezende worden. Aan het einde van de winter sloeg een tyfus-epidemie toe, die tienduizenden slachtoffers maakte. Die tyfus werd ook Anne en Margot Frank fataal. Beide zussen stierven op 31 maart '45.

Goed twee weken later, op 15 mei, werd Bergen-Belsen bevrijd door de Engelse troepen. Glynn Hughes, die eerste arts die het kamp betrad, getuigde later: "Op talrijke plaatsen in het kamp waren de lijken opgestapeld op hopen van verschillende hoogtes. Enige van deze lijkenstapels bevonden zich buiten de prikkeldraadsperming, andere binnen de omheining, tussen de barakken. Over het ganse kamp verspreid lagen in ontbinding verkerende menselijk lichamen. Die kanalisatiegrachten waren gevuld met lijken. In de barakken zelf lagen talloze doden, velen samen met levenden in één bed."

Dieter Telemans  
Ria Vandermaesen

**"Ik vraag me steeds weer af, of het niet beter voor ons allemaal was geweest als we niet waren gaan onderduiken, als we nu dood waren en deze ellende niet meemaakten, vooral, omdat dan onze beschermers geen gevaar meer zouden lopen. Maar ook voor die gedachte deïnz en we allen terug, we houden nog van het leven, we hopen nog, hopen op alles."** (Anne Frank, 26 mei 1944)

tijk te brengen. Een van de vele anti-joodse maatregelen hield in dat op 1 april '33 in vele Duitse steden de joodse warenhuizen, bedrijven, advocatenkantoren en artsenpraktijken door SA-benden versperd werden. Als gevolg van deze actie verlieten vele joden Duitsland. Een van hen liet zich op 16 juli met zijn vrouw en twee dochtertjes in het bevolkingsregister van Amsterdam inschrijven. De beambte noteerde: "Frank Otto Heinrich, komende van Frankfurt a/d Main".

## Prinsengracht

De in 1889 in Frankfurt geboren Otto Frank was nochtans steeds een 'goede Duitser' geweest. In 1915 ging hij in militaire dienst. De eenheid waarin Frank diende werd naar het Westfront gestuurd, en ingezet bij gevechten aan het beruchte front bij de Somme, méér bepaald in de omgeving van Cambrai en Saint-Quentin. Na het einde van de oorlog werd Otto Frank als luitenant gedemobiliseerd. Na enige zakelijke verwikkelingen en financiële debacles trouwde hij op 36-jarige leeftijd met de 25-jarige Edith Holländer. Op 16 februari 1926 werd hun eerste dochter geboren, Margot Betti, op 12 juni 1929 volgde Anneliese Marie. Het meisje werd door iedereen Anne genoemd.

Vanaf het begin van de jaren dertig werd de toestand voor de Duitse joden echter bijzonder penibel. Als een van de eersten begreep Otto Frank dat de anti-joodse hetze van de nazi's onvermijdelijk zou eskaleren. Toen zijn kinderen op school geïsoleerd werden in aparte klassen waar ze uitsluitend les kregen van joodse leerkrachten, stond Otto's vast om zo spoedig mogelijk te emigreren. Dankzij bemiddeling van een in Zwitserland wonende zwager kreeg hij de verantwoordelijkheid van de oprichting van een Nederlands pektine-bedrijf, Opekta.

De familie Frank bewoonde een huisje op het Merwedeplein in het zuiden van Amsterdam, terwijl Edith en Margot school liepen in het nabijgelegen Montessori-schooltje (zie foto

andere joden vertrouwde men erop dat de Duitsers de Nederlandse neutraliteit zouden eerbiedigen.

De anders zo vooruitziende Otto Frank kon echter niet alle gebeurtenissen juist inschatten. In mei '40 rolden de Duitse Wehrmacht op goed vijf dagen de Nederlandse strijdkrachten op, waarop heel Nederland in nationaal-socialistische handen viel. Die wisseling van regime deed zich meteen voelen. Al vanaf oktober '40 vaardige Rijkscommissaris Seys-Inchausti speciale bepalingen uit voor de joodse handelszaken. Otto Frank probeerde met enkele administratieve kunstgrepen die wetten te omzeilen. Een van de elementen in die strategie bestond erin dat hij het maatschappelijk adres van Opekta veranderde naar de Prinsengracht 263. De Franks waren er ook ditmaal helemaal niet gerust in. Zij begrepen maar al te goed dat de eerste stap gezet was naar de *Entjudung* van het Nederlandse bedrijfsleven. Nog in '42 probeerde Otto Frank de nodige documenten te verzamelen om naar het buitenland te verhuizen, maar hij kreeg hiervoor geen toestemming meer. Het zou uitkijken zijn naar andere oplossingen.

## Bewaring

Toen Margot Frank op 5 juli '42 een oproep kreeg om zich bij de *Sicherheitsdienst* aan te melden, werd de beslissing versneld. De dag era vertrokken de Franks spoorloos uit hun woonst op het Merwedeplein. Niemand van de buren wist waarheen de joodse familie verhuisd was. Ongeveer vanaf dat tijdstip worden alle gebeurtenissen door de jongere zus Anne uitvoerig beschreven in haar dagboek. Na de oorlog werden die schriftsels gepubliceerd als 'Het Achterhuis'. Die titel slaat op het onderduikadres van de familie Frank. Eens Otto Frank vermomden had dat hij verplicht werd in Nederland te blijven, was hij immers een zoektocht begonnen naar een eventueel onderduikadres. Hij vond een geschikte ruimte in een wel zeer onverwachte plaats: zijn



# Hans Westra, directeur van de Anne Frank Stichting "Wij zwengelen graag de tegenstellingen binnen de Centrumdemokraten van Janmaat aan"

Naar aanleiding van de tentoonstelling 'De wereld van Anne Frank 1929-1945', die vanaf 7 januari '93 in de Centrale Universiteitsbibliotheek opgesteld staat, had Veto een gesprek met Hans Westra, directeur van de Anne Frank Stichting. Die organisatie houdt zich sinds halfweg de jaren '50 bezig met het verspreiden van de idealen die spreken uit het dagboek van Anne Frank. Onder een prachtig Amsterdams najaarszonnetje analyseert een rustig keuvelende Westra de relaties in Nederland tussen — zo zeggen ze daar steeds doelbewust — allochtonen en autochtonen.

**Veto:** Anne Frank is wereldwijd bekend als het moedige joodse meisje dat het slachtoffer werd van de nazi's. De Anne Frank Stichting gebruikt dat onschuldige symbol van Anne Frank om een duidelijk politieke en maatschappelijke boodschap uit te dragen. Wordt de Anne Frank Stichting niet aangewreven dat ze zo Anne Frank eigenlijk misbruikt?

**Westra:** «Je kan met Anne Frank in principe zowat alles doen. Wij hebben er in de loop der jaren voor gekozen — en dat was een zeer bewuste keuze — om vooral de link naar het heden te benadrukken. In tegenstelling tot wat je zou vermoeden, wordt er geen druk uitgeoefend door het kuratorium (de Nederlandse Raad van Bestuur, nvdr), waarin personen zetelen van verschillende overtuigingen. Dit heeft te maken met onze zorgvuldigheid bij het in stand houden van de kracht van het symbool van Anne Frank. Als we op een gevoelig punt komen, wanneer er bijvoorbeeld een stelling moet ingenomen worden over een actuele situatie, proberen we steeds voor een degelijk onderbouwd standpunt te zorgen.»

«Vorig jaar was er in Nederland bijvoorbeeld een discussie rond migranten, die nogal aangezwengeld werd door de VVD'er Bolkenstein, de liberale fractieleider in de Tweede Kamer. De emoties liepen hoog op omdat die Bolkenstein een aantal zeer algemene uitspraken over de Islam deed. Bolkenstein stelde dat Nederland een lange traditie hebben van broederschap, en dat zo iets ook betekent dat bepaalde zaken niet kunnen. Opmerkelijk hierbij is dat hij inhoudelijk dus bijna eksakt hetzelfde zegt als Paula D'Hondt. Paula D'Hondt is in België echter het symbool van de heldere, goed doordachte aanpak. Bij Bolkenstein is het niet omgekeerd.»

## Aarzeling

«Dit heeft sterk te maken met maatschappelijke verhoudingen. In België is er een zodanige maatschappelijke kontekst dat de standpunten die Paula D'Hondt formuleert voor veel mensen niet zo gemakkelijk liggen. Het verschil tussen België en Nederland heeft ten dele te maken met de verwerking van de ervaringen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Nederland heeft bovendien een welzijnsachtige cultuur, waarbij de verzakelijking van het migrantendebat zeer bedreigend overkomt. Daarom bestaat hier een grote aarzeling om discussies over racisme en over een minderhedenbeleid meer zakelijk te voeren.»

**"O Kitty, het mooiste van die invasie is, dat ik het gevoel heb, dat er vrienden in aantocht zijn. Die vreselijke Duitsers hebben ons zo lang onderdrukt en het mes op de keel gezet, dat de gedachten aan vrienden en uitredding ons met vrouwen bezielen! Nu geldt het niet meer de Joden, nu geldt het Nederland en heel bezet Europa." (Anne Frank, 6 juni 1944)**

ze onderling verdeeld zijn over een aantal partijen, ook al probeert Filip De Winter hardnekkig een Nederlands Blok te stichten.

**Westra:** «Tussen de Centruumpartij '86 en de Centrumdemokraten bestaat er een hemelsbreed ideologisch verschil. Janmaat, het boegbeeld van de Centrumdemokraten, heeft racistische denkbeelden, maar hij is zeker geen anti-semiet. Bij de Centruumpartij '86 zijn nogal wat anti-semitische tendenzen. Wanneer beide partijen rond de tafel gaan zitten, merk je echter direct grote tegenstellingen op persoonlijk vlak — Janmaat is lang lid van de Centruumpartij geweest —, maar er treden ook ideologische verschillen op. Wij sturen af en toe op de achtergrond een beetje bij door bijvoorbeeld in de pers deze verschillen goed helder te houden (fijn lachje). Als we mogelijkheden zien om de tegenstellingen bij de Centrumdemokraten zelf aan te zwengelen, grijpen wij deze kans vanzelfsprekend (nog finer lachje). In de Anne Frank Stichting komt heel wat informatie bij elkaar. Wij onderhouden ook regelmatig contacten met journalisten die zich in de problematiek verdiepen.»

**Veto:** In Nederland liggen de pro-joodse en de pro-Israëlische sympathieën veel gevoeliger dan in België. In België staan de joden zowat buiten het debat, behalve in Antwerpen. Beïnvloeden de Nederlandse joden het maatschappelijk debat niet veel duidelijker?

**Westra:** «De meeste mensen hebben zich na de oorlog snel op de opbouw van het land gericht. Pas na verloop van tijd was er op grotere schaal interesse voor de oorlogsgesbeurtenissen. De mensen die uit de kampen terugkerden begonnen pas laat over hun ervaringen te praten.»

## Emotioneel

«In Nederland heeft dit begin jaren '70 geleid tot een aantal emotionele debatten naar aanleiding van de vrijlating van enkele oorlogsmisdadigers, de zogenaamde 'Vier van Breda'. Het was nochtans een joodse minister van Justitie die een van de vier heeft vrijgelaten. De vrijlating was in elk geval een katalysatorpunt: ontzettend veel mensen voelden zich emotioneel bij de tematiek van de vervolging betrokken. De joodse gemeenschap heeft zich behoorlijk in het debat gemengd. Zij is in Nederland dus zichtbaar aanwezig. Hierin speelt voor de autochtone Nederlanders zeker een schuldgevoel mee: het aantal joden dat in Nederland is weggevoerd, was heel groot en ook het verzet hiertegen is pas laat tot ontwikkeling gekomen. Het gevoel van solidariteit met Israël, is tot van vandaag diep geworteld. Dat was goed te merken aan de pro-Israëlische reacties tijdens de Golf-oorlog.»

**Veto:** Is er binnen de joodse gemeenschap in Nederland niet een groep die de Holocaust als iets uniek-joods wil reserveren en het symbool van Anne Frank ook niet voor andere vormen van antisemitisme wil gebruiken?

**Westra:** «Het goede van de joodse gemeenschap in Nederland is dat ze op een realistische manier naar antisemitisme en anti-judaïsme kijken. Zij tonen vandaaruit ook interesse voor andere vormen van vreemdelingenhaat. Verschillende organisaties van de joodse gemeenschap nemen trouwens deel aan allerhande anti-racistische manifestaties of geven hierover verklaringen.»

«De Stichting neemt een wat rare plaats in. We zijn opgericht door een aantal niet-joodse vrijwilligers; Otto Frank, de vader van Anne Frank, was daarbij wel aanwezig. Bij de oprichting van de Anne Frank Stichting is er afgesproken dat er een joodse vertegenwoordiging in het bestuur zou komen. Zij zitten daar niet als bewakers,

maar we moeten soms wel uitkijken als we op gevoelig terrein komen.»

**Veto:** De Anne Frank Stichting stippt ook een soort buitenlandse politiek uit. Enerzijds komen er aanvragen uit het buitenland, anderzijds werken jullie ook actief toe naar sommige landen. Op basis van welke bijdragen selecteren jullie? Probeert de Stichting mogelijke racistische brandhaarden vooraf in te schatten?

**Westra:** «We bekijken elk land op de mogelijke bijdragen die we ter plaatse kunnen leveren. De laatste twee jaren waren we bijvoorbeeld in Amerika, Chili, Argentinië en Brazilië. Deze laatste landen leven in de naweeën van de diktatuur. De daders en de slachtoffers wonen er naast elkaar, hun kinderen gaan naar dezelfde school. Er hangt echter een ijzeren stilte rond de periode van de diktatuur. De tentoonstelling kan in deze landen gebruikt worden om de discussie op gang te brengen. De tentoonstelling biedt het verhaal van Anne Frank. Dat kan een aanleiding zijn om rond democratie en mensenrechten te werken. Een deel van het initiatief wordt aan het betrokken land zelf overgelaten. Wanneer de initiatiefnemers willen, kan in Chili naast het massagraf van Bergen-Belsen een foto van een Chiileens massagraf gehangen worden. Dit is een interne aangelegenheid.»

## Luksueus

«In Argentinië heeft het parlement unaniem een motie goedgekeurd om op te roepen om naar de tentoonstelling van Anne Frank te bezoeken. In zes weken waren er 120.000 bezoekers, zonder dat er een specifiek verhaal over Zuid-Amerika getoond werd. In de Sovjetunie werd ons verhaal heel gekoet. Mensen keken naar de foto's van het Achterhuis en hun reactie luide: "Wat is dat een luksueus huis". De tentoonstelling is eigenlijk ver weg voor hen, terwijl de Sovjetunie toch zelf een eigen geschiedenis van pogroms kende. In Kiev deed de tentoonstelling dan weer dienst als een levend signaal van de joodse gemeenschap. Die mensen wilden tonen dat er ginds geen ruimte is voor een verhaal over joden, omdat er geen ruimte is voor een joodse cultuur. De tentoonstelling is dus vooral een manier om na te denken over je eigen geschiedenis.»

**Veto:** In Zuid-Amerika huist er een koloniale Vlaamse oud SS-ers, die in navolging van beruchte SS-ers als Eichmann en Mengele daarheen gelucht zijn. Bekomert de Stichting zich ook om hen?

**Westra:** «Wij zijn helemaal doordrongen van de levensvisie van Otto Frank. Hij kwam na de oorlog terug en hij wilde niet eens weten wie zijn familie verraden had. Hij wilde enkel jeugd informeren opdat zo iets verschrikkelijks niet meer zou gebeuren. De vervolging was het terrein van Simon



Wiesental. De laatste jaren zijn de Anne Frank Stichting en Simon Wiesental wel naar elkaar toegegroeid. Vroeger hield Simon Wiesental zich dag en nacht zeer fanatiek bezig met het opspeuren van mensen. Dat werd vaak als een diep gevoel van haat ervaren. Bij de recente uitbreiding van de Erasmuspenning was Wiesental milder geworden. Hij stelde dat je deze mensen niet vrij kan laten rondlopen, omdat de norm van gerechtigheid bevestigd moet blijven.»

**Veto:** Was er dan geen samenwerking tussen de Anne Frank Stichting en Wiesental bij de arrestatie van Silberbauer, de man die de acht onderduikers uit het Achterhuis inrekte?

**Westra:** «Wiesental heeft de arrestatie van Silberbauer zeer spektakulair in de media gebracht. De reactie van Otto Frank luide lakoniek: "Als je mij gebeld had, had ik je meteen de naam kunnen geven".»

«De Anne Frank Stichting is door de wetgever als voorbeeld gesteld van een organisatie die naar de rechter kan stappen. We maken hier slechts zeer terughoudend gebruik van. Als je een proces komt, willen we dat het een echt signaal is. Zo hebben wij geprobeerd om gelijktijdig in België en Nederland een proces tegen de revisionistische Belgische vereniging 'Vrij Historisch Onderzoek' op te zetten. Wat die groep vertelden was zo schuldig, dat we desnoods op het randje van de wet wilden balanceren.»

«In België hebben we daarom ook de joodse gemeenschap gekontacteerd. De poging om een gelijktijdig proces te voeren is echter niet gelukt. Er is in België geen traditie op dit vlak. In principe is het in België mogelijk om een proces te voeren, er is echter weinig bruikbare wetgeving. Racisme op zich is niet strafbaar, enkel de aanzet tot racisme. Dat is moeilijk aantoonbaar. We hebben in Nederland ontzettend veel geïnvesteerd in het onderbouwen van de aanklacht. Het vonnis is dan ook sterk onderbouwd. Misschien kunnen mensen in België toch een proces riskeren met ons vonnis in de hand.»

Dieter Telemans  
Ria Vandermaelen



(foto Dieter Telemans)



# Belgen hielden niet van Joden "Weert als één man dit wangedrocht uit Vlaanderen"

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden vanuit België ongeveer 25.000 mensen gedeporteerd in het kader van de Duitse rassenpolitiek. Dat geeft de geschiedenis van Anne Frank ook voor België een bijzondere actuele dimensie. De geschiedenis van Anne Frank is niet beperkt tot Amsterdam, ook in België vonden dezelfde toestanden plaats als tweehonderd kilometer noordelijker. Veto belicht een van de meest smoezelige bladzijden uit de Belgische politiek: honderd jaar latent én aktief anti-semitisme.



Het zijn niet de Duitse invallers die het anti-semitisme in België impoorteerde. Reeds lang voor de meidagen van '40 waren racistische, anti-joodse theorieën in betrekkelijk hoge mate gemeengoed geworden. In de negentiende eeuw stimuleerden werken als 'Essai sur l'inégalité des races' van Gobineau (1853) en 'The Origin of species' van Darwin (1859) theorieën die een biologisch gedetermineerde ongelijkheid tussen 'rassen' propageerden.

Aan de Vrije Universiteit van Brussel werden de eerste aanzetten gegeven van een anti-joodse 'wetenschap'. De historicus en latere rektor Léon Vanderkindere, overigens een prominent liberaal voorman, schreef een omvangrijk anti-joodse oeuvre bijeen. Vanderkindere, die fel onder invloed stond van Gobineau, zorgde reeds in 1868 voor een uitgebreid traktaat waarin hij de stelling poneerde dat het arische ras superieur was aan het joodse. Daarom begon hij een onderzoek naar de raciale verschillen in België, wat leidde tot het omvangrijke verzamelwerk 'Patria Belgia' uit 1873.

## Godsvrede

Zijn arbeid wekte bovendien de interesse van een aantal officiële instanties. Zo gelastte het Ministerie van Binnenlandse Zaken in 1878 Vanderkindere met een onderzoek naar de etnografische samenstelling van de Belgische Schoolgaande Jeugd. In dat kader screefde Léon Vanderkindere niet minder dan 608.698 schoolkinderen naar de kleur van hun ogen en haar. Die bevindingen werden uiteengezet in een uitvoerig rapport voor de bevoegde onderwijskommissie.

In de daaropvolgende jaren zouden de volgelingen van Vanderkindere zich vooral situeren bij radikaal Waals-nationalistische intellektuelen. Gedeeltelijk gebaseerd men zich op de wetenschappelijke prestaties van een bepaald soort antropologie. Zo zou Emile Houzé dokteren over 'Les indices céphaliques des Flamands et des Wallons', waarin hij een wetenschappelijk bewezen achterlijkheid van de Vlamingen poneerde.

Die theorieën kende ook haar anti-joodse variant. Vooral de bekende socialistische volkswetenschappelijke rechtsgeleerde Edmond Picard ontroppte zich tot een hevig voorstander van het anti-judaïsme. In zijn boek 'Le Droit et la race' (1891) propageert Picard enkele oplossingen voor de 'joodse kwestie': "Het kanwexzen, de beurs, het jodendom bestrijden; het is identiek hetzelfde". Daarom stelde hij voor om de joodse fortuinen te vernietigen, het beurswezen te hervormen en de joden uit te sluiten uit de overheidsambten.

Hoewel dus reeds tijdens de negentiende eeuw spoorisch anti-joodse ressentimenten opdoken, werden de Belgische joden nauwelijks gekonfronteerd met een uitgesproken vijandelijke sfeer. Die houding veranderde na de Eerste Wereldoorlog. Onderzoek van de Leuvense historicus Lieven Saerens toont aan dat er reeds in de jaren twintig sprake was van anti-semitisme. Het waren vooral religieuze tijdschriften en katholieke dagbladen die een negatief beeld ophingen van de joden. Veel kristenen geloofden immers dat de Kerk de plaats had ingenomen van "Het Oude Israël", het "Ontrouwen geworden Godsvolk van de Bijbel". Zo schreef de latere socialist Herman Vos in '33 nog aan de Nederlandse geschiedkundige Pieter Geyl: "Ik moet met die Jodenkwestie voorzichtig zijn, want in onze katholieke milieu is er dan toch nog altijd zo iets als een rassensentiment tegen Israël voorhanden."

Merkwaardig genoeg zou de Vlaamse beweging zich aanvankelijk helemaal niet als anti-joods profileren. Na de Eerste Wereldoorlog vertoende het Vlaams-nationalisme een overwegend 'demokratisch' en 'verdraagzaam' karakter. Dat gebeurde vooral onder invloed van de 'Fronterspartij', een verband van oudstrijders dat het principe huidige van de godsvrede en achter de slogan 'Nooit meer oorlog' opstapte. Bovendien voelde de Vlaamse Beweging in haar geheel nogal wat sympathie voor het zionisme. Men zag die stroming als een bevrijdingsbeweging, verwant aan het eigen streven naar een onafhankelijk vaderland.

## Straathondenras

Het aanvankelijk pacifistische Vlaamsnationalisme van de Fronterspartij zou tijdens de jaren twintig evolueren naar een radikaal-nationalisme dat zich uitgesproken onverdraagzaam toonde tegenover alles wat niet overeenkwam met de eigen Vlaamse volksraad. Naast de reeds vermelde religieuze antipatie voor de joden hebben ongetwijfeld ook de diepe en langdurige economische crisis en de stiele opgang van het Duitse nationaal-socialisme hierin meegespeeld.

Een belangrijk deel van de Vlaamse beweging (de activisten) wilde tijdens de Eerste Wereldoorlog een vorm van Vlaams zelfbestuur installeren, met medewerking van de Duitse bezetter. Dat leidde na de oorlog tot een heftige repressie door de Belgische staat. August Borms, wellicht de belangrijkste woordvoerder van de activisten,

zou al in 1919 verklaren "Wij zijn Germanen, en daar ben ik fier op!" Deze germanofiele houding zou zich mettertijd steeds meer ontpoppen als een essentieel kenmerk van het Vlaamsnationalisme. Toen in Duitsland de heersende teneur meer uitgesproken joods-vijandig werd, namen de Vlaamsnationalisten dat anti-semitische vertoog over. Als het regent in Berlijn, druppelt het in Antwerpen...

Vooral het Vlaams Nationaal Verbond (VNV), de belangrijkste Vlaamse partij die de 'Nieuwe Orde' propageerde, zou zich beijeren in het voeren van een anti-joodse politiek. Met name in Antwerpen, waar veel joden woonden in de buurt nabij het Stads-park, trok men alle registers open. Het Antwerpse VNV fulmineerde in een omzendbrief uit '33 tegen "de frans-kiljonse en joodse parasieten". Advokaat Jan Timmermans, lijtsstrekker van die partij, vierde stelselmatig de joden. Volgens hem zouden joden steeds als een nationale minderheid moeten beschouwd worden, met specifieke 'rechten'. In die optiek ontwikkelde hij een apartheidssysteem: eksklusief joodse scholen, joodse kamers bij de rechtbanken, een afdeling joodse zaken bij de verschillende besturen van de overheidsinstansen.

Ook nog in '38 zou de bekende Gentse historicus Theo Luycx, toen voorzitter van de VNV-studenten, de lichamelijke konstitutie van de joden typeren: "Een gekromde 'Hettietten' of lichtgebogen oriëntaalse neus; de onderlip is gewoonlijk dik en dikwijls hebben zij platvoeten en een eigenaardige gang. Hun gestalte is klein". Hoewel Luycx zich distantieerde van de strakke Duitse rassenleer, erkende hij hierin toch "verschillende juiste gedachten". Zo waarschuwde hij wel tegen de de mogelijke schadelijke gevolgen — zowel materieel als geestelijk — van "rassenvermenging". Ook het Verbond van Dieste Nationaal-socialisten (Verdinaso), waarbij de dichter Wies Moens aangesloten was (zie kader), schrijft in 1936 dat ze het Duitse volk niet wil zien ontanderen in een 'straathondenras', en daarom moet "elke kruising tussen leden van ons Volk en van een ander ras, bijvoorbeeld Semieten en Negers" verboden worden.

Gedeeltelijk konden die aktiviteiten zelfs beschouwd worden als pro-nazistische agitatie. Uit SS-rapporten is gebleken dat het Berlijnse ministerie van propaganda reeds vóór '40 betalingen verrichtte aan de Antwerpse vzw 'Volksververing'. Volgens het Staatsblad van 18 mei '38 bestond het doel van die vereniging uit "De joodse invloed in België bestrijden".

## Luizenbaard

Tijdens de bezetting zou die anti-joodse stemming bij bepaalde Vlamingen enkel nadrukkelijker worden. Onder impuls van de onlangs overleden Ward Hermans zou het VNV-blad 'Volk en Staat' de Duitse strijkrachten herhaaldelijk oproepen om nog strengere anti-joodse maatregelen uit te vaardigen. Bovendien kan men zich afvragen in welke mate het kollektariemilieu niet alleen afwist van de joodse deportaties, maar het ook ondersteunde en zelfs aktief uitvoerde.

Dat men reeds tijdens de oorlog weet had van het lot van de joden in de Oosteuropese kampen, wordt bevestigd door talrijke fragmenten uit de toenmalige kollektarietiepers. 'De SS-Man. Kampblad van de Germaanse SS in Vlaanderen' (met dezelfde Ward Hermans als hoofdredakteur) schroomde zich in februari '41 niet voor de publicatie van het onsmakelijke gedicht 'De Jood': "Het ruikt naar loek en op zijn baard ziet men luizen

lopen/Een vieze vent is 't met een vuil-wrongen haarband aan/(...) En gel schudt hij de laatste leugens uit zijn luizenbaard/Nu hij zijn handen glui-perig in de goudkist heeft gestoken/In d'hoop dat hem de Talmud voor verdelging spaart".

Enzelfde instemming met de 'verdelging' of 'verwijdering' van de joden blijkt ook uit andere fragmenten. In juli '41 waarschuwt 'De SS-man': "Voor dezen die zich verzetten heeft de SS een ijzeren vuist, de zweep van het

**"Tot ons grote leedwezen en onze grote ontzetting hebben wij gehoord, dat de stemming tegenover ons Joden bij vele mensen omgeslagen is. We hebben gehoord, dat er antisemitisme is gekomen in kringen, die daaraan vroeger niet dachten. Ons achten allemaal heeft dit feit diep, heel diep geraakt."** (Anne Frank, 22 mei 1944)

koncentratiekamp, omdat het zonder konzentriekampen nooit zal gaan." En in december '43 tenslotte: "Juist doordat het joodse volk is samenge-zet uit een hutsepot van vele rassen is de jood de persoonslijking van de rassenschande en wordt hij instinkt-matig uit elke gezonde volksgemeenschap geweerd. Wij, nationaal-socialisten, bekampen het jodendom naar de wetten van Bloed en Bodem en zullen niet rusten vooraleer de jood (...) uit onze gemeenschap is verdwenen."

Op 12 oktober '42, toen de deportaties volop bezig waren, schreef het in Antwerpen gevestigde 'Volk en Staat' bovendien vol leedvermaak: "De zuiveringsmaatregelen tegen de joden volgen elkaar tereke op en worden met de dag strenger toegepast. Het schijnt zo dat we stilaan rondom onze redaktieokalen wat ruimer zullen kunnen gaan ademhalen, en nu er week na week huizen en appartemen-ten in de buurt heuzen kunnen we tenminste weer eens rustig van huis naar kantoor en van kantoor naar huis wandelen."

Nog ekspliciteer was men in 'De Toekomst', het blad van het Limburgse VNV. Daar fulmineert een naamloze auteur in oktober '42: "Vanonder de rand van zijn verfromfaide hoed beglipeu en een paar loerende, licht-schuwe oogjes en om zijn viezen mond met brokkelige tanden ligt een wrede

trek." In een wel erg bittere profetie voorspelt 'De Toekomst' tenslotte: "Weert als één man dit wangedrocht uit Vlaanderen. Geen mag versagen! Wij zullen de jood een einde, een katastroof bereiden, vreselijker dan ook een generatie of een volk heeft gekend! De joden buiten!"

Evenzeer is er sprake van aktieve participatie aan de jodenvervolgung. Diezelfde bladen schuwden zich er niet voor om regelmatig lijsten te publiceren met de namen van joden die zich nog niet bij de Duitse overheid gemeld hadden. Bepaalde kollektarietiers gingen nog verder. Een Duitse krijgsraad uit Antwerpen verklaarde op 29 juli '43 zelf: "Wegens het ontoereikend aantal Duitse politiekritiken kon de arrestatie van tientallen joden in Antwerpen slechts plaatsvinden dankzij de medewerking van de nieuwe-orde-bewegingen die de joden opspoorde en hen naar de politie brachten."

Een aantal Vlaamse prominenten ging de Holocaust zelfs ter plekke aanschouwen. De bekendste onder hen is August Borms, de prominent van de Vlaamse beweging. In bepaalde middens wordt hij vandaag nog steevast 'Vlaamse martelaar' of 'Vlaamse Christus' genoemd. In '43 bezocht August Borms samen met zijn doch-

ter Anita de door de Duitsers veroverde gebieden in Oost-Europa. Deze reis voerde hem ondermeer langs de beruchte dwangbarbiere en konzentriekampen van IG-Farben in Auschwitz-Birkenau, onder twijfel het meest sinistere 'Vernichtungslager' uit de geschiedenis. In maart '43 zou Anita Borms nog entoesiastie artikels over die reis schrijven in het VNV-vrouwenblad 'Vrouw en Volk'...

De medewerking van de Vlaamse kollektarietie aan de jodenvermieting is ook vandaag nog steeds een van de grootste taboes van de Vlaamse Beweging. In '67 werd in het bekende boek 'Feest van de Haat' van de franciscanin De Muylt nog geopperd: "Jodenvervolgung is tijdens de bezetting de zaak van de Duitse bezetter geweest. (...) We meent de Vlaamse kollektarietie (...) mede-verantwoordelijk te mogen stellen voor de jodenvervolgung, onthoude zich best verder van ieder historisch verantwoord oordeel." Trends-uitgever Lode Claes bestempelt nog in '83 die kollektarietie als "een uitbarsting van vitaliteit en creativiteit". Recent historisch onderzoek heeft inmiddels een andere creativiteit aan het licht gebracht. De Belgische jodenvervolgung vond slechts plaats dankzij passieve én aktieve medewerking uit kollektarietiemiddens. Een kollektief schuld-bewustzijn is daarom best aan meer dan één volk besteed. Dieter Telemans

## Omtrent Wies Moens

In het recentste nummer van Akademische Tijdingen, het Alumni-blad van de KU Leuven, verscheen een interview met Mon De Goeyse, conservator van het Archief en Museum van het Vlaams Studentenleven. Op de vraag wie de grote mijnheren zijn die hij tijdens zijn leven heeft gekend, antwoordt De Goeyse meteen: "Wies Moens, de tweemaal gebroodroofde idealist." Onderzoek van de Leuvense historicus Lieven Saerens toont nochtans een andere beeld van Wies Moens.

Tot de Eerste Wereldoorlog was Moens' denken duidelijk humanitair en tolerant, en dat veranderde niet toen hij na de oorlog een zware straf kreeg voor zijn aktivisme. Medio jaren twintig kwam Wies Moens echter in elitair en konservatief vaarwater terecht. In 1931 was hij mede-oprichter van het autoritaire Verdinaso. In 1934 scheurde hij zich hiervan af en richtte zijn eigen tijdschrift op: 'Dietbrand'. 'Dietbrand' kwam op voor het herstel van de 'Dietse Natie' en de 'volks-eigenheid'. Dat impliceerde zowel taalkundige als ideologische affiniteiten met het nationaal-socialisme. Zo verschenen in 'Dietbrand' een reeks artikels waarin geopperd werd dat anti-semitisme een "noodzakelijke konsekwentie" was voor wie het aksent legde op de begrippen 'Volk' en 'Stam'.

Ook Wies Moens sprak zich in die zin uit. Hoewel hij geen voorstander was van een zuiver "biologisch racisme", zou die grens toch bijzonder vaag blijken. In zijn essay 'Nederlandsche letterkunde van volks standpunt gezien' (1939) ontwikkelde Wies Moens de idee dat steeds "het dominerende raselement in de rassistische samenstelling van een volk" moest worden bewaard — voor het Nederlandse volk betekende dat het "Noordse" element. Volgens Moens was het een "ketterij in volkspzicht" om de joden die hier verbleven als Nederlanders voor te stellen. Meer nog, Wies Moens vond dat het werk van iemand als Jacob Israël De Haan niet tot de Nederlandse letterkunde kon worden gerekend.

Als De Goeyse vandaag nog Moens klakkeloos als "idealist" typeert, zegt dat evenwel over Mon De Goeyse als over Wies Moens. (dt/rv)



Japanse vertalingen van het werk van Anne Frank (foto Dieter Telemans)



# Jodenhaat in 'De Gids op Maatschappelijk Gebied'

## Vochtige glans van Joodse ogen



De beroemde kast die het schuiloord van de Joodse onderduikers twee jaar lang verborg (foto Dieter Telemans)

Anti-semitisme was geen eksklusiviteit van het nazisme en fascisme uit de Tweede Wereldoorlog. Zelfs nadat de gruwelen uit de Duitse concentratiekampen algemeen bekend waren, was in België het platte anti-semitisme niet verdwenen. Gevestigde politieke kringen schreven nog na de bevrijding in '44 enkele van hun zwartste bladzijden. Als eerste ontdekte Veto een bijzonder bevredigende bijdrage in 'De Gids op Maatschappelijk Gebied', getiteld 'Het Jodenvraagstuk'.

In mei '46, dus ruim twee jaar na de bevrijding van België, verschijnt in 'De Gids op Maatschappelijk Gebied' het artikel 'Het Jodenvraagstuk' van een zekere Th. Wehkamp. Voor de rest weten we niets van hem, behalve dat hij in hetzelfde tijdschrift nog één ander artikel schreef, over 'The Fabian Society' in Engeland. Naar eigen zeggen is zijn bijdrage helemaal niet anti-semitisch bedoeld. Integendeel, Wehkamp schimpt op "de razernij van Hitler en zijne bende" en maakt zich zorgen over een nieuw anti-semitisme: "Uit vele landen bereiken ons berichten over anti-joodse manifestaties, en wie zijn oor te luisteren legt bij brede groepen van de Westerse volkeren, ontkomt niet aan de indruk dat sommigen betrouwen dat Hitler in zijn opzet niet totaal geslaagd is." Daarom stelt de auteur voor om alle aspecten van "dit probleem" nogmaals op een rijtje te zetten, ten einde "een juist inzicht" te krijgen.

Voor alle duidelijkheid: zowel nu als toen is en was 'De Gids op Maatschappelijk Gebied' een van de meest toonaangevende politieke periodieken in België. Als vormingsblad van de ACW-kaders telde het blad in die tijd onder haar vaste redactieleden mede-werkers Robert Houben, de latere CVP-voorzitter, en Raf Hulpiu, de latere ACW-voorzitter. Zou Houben als Hulpiu waren buitengewoon hoogleraar aan de KU Leuven, respectievelijk in de huidige faculteiten Sociale Wetenschappen en Economie.

### Slavenhandel

Het artikel begint met een historische schets van het jodendom. Hierin keert één konstante terug: als de joden in de loop der eeuwen problemen hebben gekregen, dan hebben ze die grotendeels zelf gezocht. Zo beschrijft Wehkamp de Israëlieten van de periode vóór de Babyloniëse ballingschap als "kleingeestige mensen, die meedraaien met allerhande opkomende en weer verdwijnende stromingen en die (...) gebruiken en gewoonten van de omliggende heidense volkeren maar al te gemakkelijk gaan volgen." Na de verovering van de tempel verandert dat: "Nu zien ze de tempel zelfbewuste jood, die met minachtung terugziet op de gojems, de kristenen en de heidenen, zichzelf blijft onder alle omstandigheden (...) maar zich niet assimileert met andere volkeren. De jood is geboren."

De joden uit de volgende vijftien

eeuwen krijgen niet bijster veel sympathie van 'De Gids'. Tijdens het Romeinse Rijk "zien we weer dat de joden hun invloed weten te vestigen, zeer gewiekst weten te manoeuvreren en tenslotte de lakens uitdelen." Als er tijdens de Middeleeuwen sprake is van anti-judaïsme, gaat dat stevast gepaard met vergoelkende opmerkingen voor de kristelijke verdrukkers. De Karolingske anti-joodse wet "betrof dan gewoonlijk de woekerpraktijken en de joodse slavenhandel" — met andere woorden: applaus voor de Karolingers —, terwijl ook de barbaarse slachtpartijen op joden door de kruisvaarders gerechtvaardigd worden wegens "het nauwe samengaan van joden en Mohammedanen". De auteur schrijft expliciet: "Men kan dat vergelijken met de hedendaagse haat tegen de Quislings, die ons tijdens de voorbije oorlog in de rug aanvielen. (...) Tevens zal het oordeel dat wij vellen over de middeleeuwse pogroms dan aanmerkelijk milder uitvallen."

Het kristelijk vormingsblad velte een minstens zo spijkerhard oordeel over de joden in de moderne tijden, nota bene net dat stukje joodse geschiedenis dat haar einde kende in de Duitse concentratiekampen. 'De Gids' visieert vooral het stuitende materialisme dat het jodendom zou uitdragen: "De materialistische geest van het liberalisme sluit uitstekend aan bij de joodse mentaliteit, en wanneer in de twintigste eeuw een reactie komt (...) richt die zich in Duitsland vooral tegen het bolwerk van het liberalisme: het internationale jodendom. Ondertussen hebben de joden zich echter in het Marxisme reeds een nieuwe burcht veroverd. (...) Beide stelsels zijn even materialistisch georiënteerd en bieden dezelfde mogelijkheden aan de jood, die zich weinig door hogere principes laat leiden. Hierin ligt juist het grootste gevaar, dat het jodendom dikwijls alle middelen gebruikt als zij maar leiden tot macht en rijkdom."

Heel het artikel door bezondigt de auteur zich aan een vreedse mengeling van pro- en anti-joodse argumenten. Zo wordt de toen wijdverspreide mening dat de Talmoed zou aanzetten tot rituele moorden, "fabeltjes" genoemd uit de "hetze-literatuur". Anderzijds neemt men tal van klassieke anti-joodse vooroordelen klakkeloos over. De jood maakt "woerkwinsten (waarvan) alleen kristenen het slachtoffer worden", joden hebben "het verzamelen van rijkdom als

laatste doel, en dat soms met moreel inferieure middelen". En daarom, zo stelt 'De Gids' "is het geen wonder dat ersoms een wrok tegen hen ontstaat".

Bijzonder grof wordt het als de auteur zich aan een beschrijving waagt van het "joodse type zelf, dat zowel fysisch als psychisch onaangenaam is". Geen twee jaar na het stopzetten van de meest vulgaire nazi-propaganda, daast 'De Gids op Maatschappelijk Gebied' verder: "Wie kent niet de jood met de vochtige glans voor zijn ogen, zijn doordringende blik, zijn hartstochtelijk lispelend stemgeluid dat ons zo dikwijls afstoet." En als 'De Gids', om de balans toch een weinig in evenwicht te houden, zich ook waagt aan de "vele uitnemende karaktertrekken", komt men vlug tot de vaststelling dat "beschikking over een snel oriëntatievermogen, we hem steeds daar aantreffen, waar de toekomst de beste mogelijkheden biedt, en nooit aarzelt hij te vertrekken wanneer de stoet van land achteruitgaat."

Uiteindelijk kan de auteur niet anders dan besluiten "welke ook de oorzaken zijn, wie ook de schuld draagt" — voor 'De Gids op Maatschappelijk Gebied' is het dus helemaal niet duidelijk dat de joden de schuld niet dragen — "het is duidelijk dat er een jodenprobleem bestaat." Daarom zoekt men ook naar oplossingen. Wehkamp ziet gelukkig geen heil in

een religieus geïnspireerd anti-judaïsme en gaat ook niet akkoord met het zionisme dat de joodse kolonisatie van Palestina propageert. Hij stelt voor: "Ieder land zal het vraagstuk veel eerder op zijn eigen manier moeten oplossen". Geen twee jaar na de Holocaust doet die premisse toch even slikken. Gelukkig vervolgt hij met: "en zich daarbij laten leiden tot rechtvaardigheid en naastenliefde, en niet door anti-semitische instinkten".

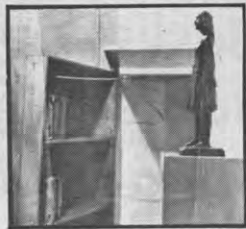
'De Gids' stelt vier "algemene principes" voor aan hun lezers om een juist en rechtvaardig standpunt tegenover de joden in te nemen. Het eerste principe luidt: "Nooit mag het gehele joodse volksdeel aansprakelijk worden gesteld voor de misdrijven door enkelen gepleegd". Het is een inkerkelijke kringen welbekend argument dat voor het eerst door de Nederlandse franciscaan Constantinus werd gepropageerd in zijn 'Geschiedenis van het jodendom'. Constantinus was vooral actief in het bekeren van joden tot het kristendom.

### Haat

De volgende argumenten gaan echter lijnrecht tegen dat eerste principe in. Soms lijken ze wel op een doorslag van de eerste nazi-maatregelen. Zo stelt de Gids voor: "Indien het vaststaat dat de joden (...) het internationale jodendom dienen en niet het nationale belang (...), dan is het geen teken van rassenhaat hen de politieke burgerrechten te ontnemen" en hen onder "een soort vreemdelingenrecht" te plaatsen.

De tweede maatregel is minstens even kru: "Daar het geld en kredietwezen dikwijls door joden misbruikt worden voor politieke doeleinden" — dat is in '46 blijkbaar nog steeds een vaststaand feit — "moeten de joodse banken (...) onder een streng toezicht worden geplaatst". Tenslotte pleit men voor een "numerus clausus in de vrije beroepen", indien het percentage joden onder de dokters en advocaten te hoog zou komen te liggen. Deze drie maatregelen behoorde ook al tot de eerste anti-joodse wetten van Hitler: andere politieke rechten voor joden, nationalisatie van het joodse bank- en kredietwezen en een haakcompagne tegen joodse dokters.

Het doet vooral vreemd aan dit artikel te lezen in '46, een tijd waarin men vandaag zou aannemen dat toen de solidariteit met het joodse



volk een hoogtepunt bereikte. Dat was echter niet het geval: zoals elders op deze pagina's uitgelegd wordt, heeft de Belgische politieke klasse nooit blijk getoond van overdreven sympathie met de joodse zaak. Men stond zowel voor als tijdens de oorlog vaak afzijdig tegenover de joden, en die houding veranderde weinig na de oorlog. Veel Belgen die een huis bewoonden van gedeporteerde joden, hoopten natuurlijk dat die joden hun eertijds gekonfiskeerde eigendommen niet zouden terugkrijgen. Dat ging om grote aantallen: tussen augustus '42 en juli '43 werden er in het kader van de rassen-deportatie alleen al naar Auschwitz vanuit België ongeveer 25.000 personen gedeporteerd. Daarvan waren er in '45 nog 1.205 in leven.

Het zal voor kleine groep overlevenden dan ook nauwelijks een verrassing geweest zijn dat 'De Gids op Maatschappelijk Gebied' dergelijk stuk publiceerde: zij waren die houding ongetwijfeld al jaren gewoond. Het kristelijk anti-judaïsme zou slechts verdwijnen wanneer kort na de oorlog een nieuwe moloch opdaagde: ten laatste vanaf '50 kreeg het anti-kommunisme alle aandacht. In '46 had die ontwikkeling zich echter nog niet volledig ingezet. En al was 'De Gids' van mening "dat ook de jood een mens is met menselijke rechten" — alleen al het feit dat men dit moest benadrukken toont hoe diep de anti-joodse gevoelens ingeworteld zaten, ook in kristelijke vakbondskringen — toch vermeldt 'De Gids' als ultieme doel van de kristelijke jodenpolitiek dat "Christus, zijn broeder naar het vlees, ook dit dwalende volk eenmaal opnieuw zal aannemen en brengen in de éne kudde onder de éne herder." Zelfs een wereldoorlog stopte tweeduizend jaar missionering niet zo maar.

Ria Vandermaesen  
Dieter Telemans

**"Ik geloof nooit dat de oorlog de schuld is alleen van de grote mannen, van de regerders en kapitalisten. O neen, de kleine man doet het net zo goed graag, anders zouden de volkeren er toch al lang tegen in opstand zijn gekomen! Er is nu eenmaal in de mensen een drang tot vernieling, een drang tot doodslaan, tot vermoorden."**  
(Anne Frank, 3 mei 1944)

## De wereld en de aktiviteiten rond Anne Frank

Vanaf vrijdag 8 januari tot en met zondag 31 januari 1993 is de tentoonstelling 'De Wereld van Anne Frank 1929-1945' in de Universiteitsbibliotheek te bezichtigen. Tijdens de werkdagen is de tentoonstelling geopend van 9.00 u tot 19.00 u. Zaterdag kan je in de Universiteitsbibliotheek terecht van 9.00 u tot 17.00 u. Zondags tenslotte van 13.00 u tot 17.00 u. Er worden nog steeds gidsen gezocht om groepen rond te leiden. Wie hiervoor interesse heeft kan op 6 januari om 16.00 u in de Universiteitsbibliotheek terecht voor een modelronleiding. Van de mensen die het eerste deel van de opleiding misten, wordt een kleine bijkomende inspanning gevraagd. Er worden gidsen gezocht voor kinderen van 10 tot 13 jaar, voor jongeren van 14 tot 16 jaar en voor 17-plussers. In de periode van de tentoonstelling vinden in Leuven een aantal 'Community Events', zeg maar randaktiviteiten, plaats. Zij worden georganiseerd door verschillende Leuvense verenigingen. Een beknopt overzicht.

Vrijdag 8 januari '93, om 20.00 u  
Theater 'Dagboek van Anne Frank', door Vaarttheater Wijgmaal, Stadschouwburg Leuven, org. CSC-vormingswerk Blauwput en Vaart-

theater Wijgmaal.  
Dinsdag 12 januari '93, om 20.00 u  
Gesprekavond 'De uitdaging van de holocaust voor onze tijd', door Didier Pollefeyt, Sencie-Instituut 00-28, org. Universitaire Parochie.  
Woensdag 15 tot dinsdag 19 januari '93, om 20.00 u  
Film 'Das Schreckliche Mädchen', regie Michael Verhoeven, Studioke, org. Stuc en Studio Filmtheaters.  
Vrijdag 15 januari '93, om 20 u  
Gesprekavond met Regine Beer, een van de laatste getuigen uit Auschwitz, Maria-Theresiastraat 121, org. Culturele Centrale ABVV.  
Zaterdag 16 januari '93, van 9.00 u tot 16.00 u  
Arrondissementale studiedag 'Open gemeente '94', met Paul Nijls en de Wakkere Burger, Kleine Aula, org. Hand in Hand art. Leuven.  
Zaterdag 16 januari, om 20.00 u  
Gesprekavond met Hugo Gijssels, Volkshuis De Becker Remyplein, Kessel-lo, org. CSC-vormingswerk Blauwput.  
Maandag 18 januari, om 20.30 u  
Lezing 'Fatal Attraction' deel 1, over de angst van de democratie voor de media, door Mark Holthof.  
Film 'Edward Scissorhands', regie Tim Burton, Stuc, om 23.00 u, org. Stuc.  
Dinsdag 19 januari, om 20.30 u  
Lezing 'Fatal Attraction' deel 2, door Mark Holthof.  
Film 'Cape Fear', regie Martin Scorsese,

Stuc, om 23.00 u, org. Stuc.  
Woensdag 20 tot en met dinsdag 26 januari, om 20.00 u  
Film 'My beautiful laundrette', regie Stephen Frears, Studioke, org. Stuc en Studio Filmtheaters.  
Woensdag 20 januari van 9.00 u tot 16.30 u  
Kollokwium over racisme en xenofobie als fenomeen en beleid als remedie, Alta Pieter De Somer, org. Europees Parlement, bureau voor België.  
Vrijdag 22 januari, om 20.00 u  
Lezing 'Aktuele lessen uit het historisch anti-semitisme', door Ludo Abicht, CSC Oratorienhof, org. Maressefonds aft. Leuven.  
Vrijdag 22 januari, om 22.00 u  
Fuif voor verdraagzaamheid en anti-racisme, Albatros, org. Jongsozialisten Leuven.  
Woensdag 27 januari tot en met dinsdag 2 februari, om 20.00 u  
Film 'Angst essen Seele auf', regie Rainer Werner Fassbinder, Studioke, org. Stuc en Studio Filmtheaters.  
Woensdag 27 januari van 9.00 u tot 24.00 u  
Aktie 'Dag van de verdraagzaamheid', Mgr. Ladeuzeplein 21, org. Studenten tegen Racisme.  
Vrijdag 29 januari, om 20.00 u  
Teater 'Ze kwamen van 't Zuiden', door Internationale Nieuwe Scène, Auditorium Minnepoort, org. CSC-vormingswerk Leuven.



# Beslissing over kamerprijzen uitgesteld

De week voor de kerstvakantie is een belangrijke week geweest voor de sociale sektor. Niet alleen was er de Alma-begroting (waarover elders in deze Veto uitvoerig bericht wordt), ook op de Raad voor Studentenvoorzieningen (RvS) wou men de begroting 1993 voor de kerstvakantie rond hebben. Dat de studentenvertegenwoordigers hier meer bereikt hebben dan op de raad van beheer van Alma, daar is iedereen het over eens. Of de begroting een succes voor de studenten mag genoemd worden, is een andere zaak.

De procedure die op RvS gevolgd wordt om een begroting op te stellen, is vergelijkbaar met die bij Alma. In oktober wordt de eerste versie van de begroting, opgesteld door de directeur van studentenvoorzieningen Jan De Vuyst, voorgelegd aan de Raad. De volgende vergadering, in november, wordt er gediscussieerd en worden er aanpassingen voorgesteld. In december tenslotte ligt de derde versie op tafel, en na enkele verbeteringen wordt er dan over de hele begroting gestemd. Jammer genoeg wordt die begroting af en toe bevoorliefd in een welbepaalde richting gestuurd door de uitvoerders van de begroting.

## Uitputten

In de begroting van 1991 was bijvoorbeeld voorzien dat de reserves zouden slinken met 15 miljoen frank, terwijl daar in de praktijk één jaar later niets van is terechtgekomen. Dat de reserves intendeel aangroeien, lijkt natuurlijk positief. De RvS heeft echter een overeenkomst met het Algemeen Beheer van de KU Leuven dat deze laatste de kosten voor het groot onderhoud van de sociale sector zal overnemen, wanneer de reserves van RvS geslonken zijn tot een bepaald bedrag. Dat wil dus zeggen dat de RvS, zoals de zaken nu staan, die kosten zelf draagt.

Sociale Raad heeft er daarentegen altijd voor gepleit dat het Algemeen Beheer het groot onderhoud nu reeds op zich neemt. De eigenaar staat normaal in voor groot onderhoud, en de gebouwen van de sociale sektor zijn eigendom van het Algemeen Beheer. Om er voor te zorgen dat het Algemeen Beheer deze kosten ook daadwerkelijk op zich neemt, is de enige mogelijkheid hiervoor het uitputten van de reserves. Hiermee ook met het indienen van een deficitaire begroting, wil de studentenfractie een duidelijk signaal geven aan de academische overheid dat het inderdaad niet goed gaat met de sociale sektor en dat de nasmaak van het Sint-Annapan (1986) nog steeds aanwezig is.

Door het indienen van een begroting die in evenwicht is, kreëert men de indruk dat men best kan rondkomen met het gekregen bedrag, terwijl men om dit te bereiken enorme inspanningen heeft moeten doen. De studentenfractie is er van overtuigd dat er geld beschikbaar is. In het megadekret van 12 juni 1991 worden aan de KU Leuven en de VUB bijkomende investeringskredieten toegekend die zowel voor academische als sociale doeleinden mogen worden aangewend. Aan onze universiteit wordt er van dit bedrag echter niets aan de sociale sektor gegeven.

## Heilig

De studentenvoorstellen voor de RvS-begroting bevatten ook dit jaar zowel principiële als concrete punten. Een principiële punt was bijvoorbeeld de vraag van de studenten om het bedrag dat de sociale sektor van de inschrijvingsgelden krijgt onder te brengen in de categorie staatstoelagen. Sociale Raad is er immers tegen gekant dat de studenten zelf hun

sociale sektor moeten betalen. Dat zou de taak van de staat moeten zijn. Het is na de besparingen van 1986 dat de rijkstoelagen voor de sociale sektor gehalveerd werden, en dat 'ter compensatie' een deel van het inschrijvingsgeld naar de sociale sektor werd overgeheveld. Om de sfeer op de Raad niet al te negatief te beïnvloeden, hebben de studenten wat betreft dit punt echter vrij snel ingebonden.

Vele punten van de begroting zijn trouwens moeilijk te betwisten, omdat de studentenfractie de juiste berekeningswijzen niet kent. Hierbij rekent men dan op de eerlijkheid van de directeur. De studenten hebben echter wel een punt gemaakt van het bedrag dat aan de inkomstzijde vooropgesteld was. Bij vergelijking van de begrotingscijfers en de cijfers van de werkelijke inkomsten van de laatste vijf jaar, bleek dat die inkomsten systematisch ongeveer 5 miljoen frank onderbetroef waren. Een herberekening door de studentenfractie toonde zelfs een gemiddelde meerinkomst van 6,7 miljoen. In tegenstelling tot bij Alma, waar de studentenberekeningen weggestemd werden, werd er hier wel rekening mee gehouden.

## Statistiek

Volgens professor Van Der Waeteren is het inderdaad opmerkelijk dat er bij de begroting steeds minder inkomsten werden vooropgesteld dan het er uiteindelijk bleken te zijn. Hij stelde dan ook voor om het bewuste begrotingscijfer met de helft van de gemiddelde meerinkomst te vermeerderen. Bepaalde leden van de vergadering

# OCMW

vervolg van pag. 1

Volgens alle betrokken partijen moet het probleem van de laatijdige terugbetaling politiek geregeld worden met de nationale overheid. Daar is men het dus over eens, maar de maatregel die het OCMW nu genomen heeft, kan voor heel wat organisaties uit het Leuvense niet door de beugel omdat de vluchtelingen hier gebruikt worden om snellere uitbetaling van de overheids gelden te krijgen. Heel wat mensen waren verantwoordig over deze volgens hen immorele koppeling.

Ook Agalve reageert verbolgen in een persmededeling van 23 december. «De beslissing die door het OCMW genomen is, treft de vluchtelingen in hun asielrecht. Het OCMW schiet tekort in haar wettelijke plicht tot hulpverlening.» En verder vinden de Groenen: «Het bijzonder hypokriet te stellen dat wij, bewoners van een van de rijkste landen ter wereld, niet in staat zouden zijn om een klein aantal vluchtelingen op te vangen.»

De door Tint opgestelde motie tegen deze beslissing werd dan ook op korte tijd door 32 organisaties ondertekend. Zo onderschreven zowel ACV als ABVV de motie, maar ook organisaties als de Paters Assumptienisten en de Paters Kapucijnen ondertekenden. Vanuit studentenniveaus werd de motie ondertekend door Studenten Tegen



(foto Karel De Weerd)

merkten hierbij op dat het moeilijk was om het vooropgestelde bedrag te veranderen, omdat het Algemeen Beheer uitgaat van dezelfde cijfers als deze die in de eerste versie stonden. Alhoewel de waarde van dit argument zeker te betwisten valt — moet de sociale sektor zich richten naar onjuiste berekeningen? — stemden de studenten in met het voorstel om 'impliciet' 4,12 miljoen frank meer in te schrijven, maar dan onder de noemer van andere posten. De post energie, bijvoorbeeld, werd op deze manier gereduceerd met 2 miljoen. De vraag is in hoeverre het niet mogelijk was geweest om ook zonder die meerinkomsten te gaan snoeien in de energiekosten. Op die manier hadden de studenten in de begroting nog meer ruimte kunnen krijgen voor hun eigen voorstellen.

De beslissing over de huurprijzen in de residenties van studentenvoorzieningen is uitgesteld tot maart 1993. De studenten waren van mening dat door enkele ingrepen als het stopzetten van het huren van zestig kamers in de Groenvelresidentie volgend jaar, het op een andere manier vergoeden van inwonende verantwoordelijken, die momenteel gratis hun kamers betrekken, en het verhuren van de meer dan 100 leegstaande kamers, er voldoende inkomsten en minder kosten zouden zijn voor huisvesting. Andere leden van de Raad vonden ook dat er voldoende inkomsten moesten zijn, alleen wensten zij dit te bereiken door een stijging van de huurprijzen. Men besliste uiteindelijk

het vooropgestelde bedrag voor eigen inkomsten te verhogen van 137 naar 140 miljoen. De manier waarop die meerinkomst gerealiseerd moet worden, zal over enkele maanden besproken worden.

De poging van de studentenfractie om het remgeld te beperken dat studenten betalen als ze naar de studentendokter gaan werd niet aanvaard. Er werd opgemerkt dat er in de nabije toekomst op het Medisch Centrum een verlies aan gewetensbezwaarden zal zijn, dat er toch een vorm van kostenbewustzijn moet zijn zodat men niet voor een schram naar de dokter gaat, en dat er de mediko-sociale dienst is om sommige 'zware' medische gevallen te helpen. De studenten benadrukten daarom dat men het Medisch Centrum, zoals alle studentenvoorzieningen steeds moet zien in functie van de studenten, en dat men niet bewust een hogere drempel mag kreëren omdat er minder personeel is.

## Druipen

Een punt waar de studenten hun slag hebben thuisgehaald, is op de post 'onvoorzien'. Het gaat hier om een bedrag van bijna 4 miljoen frank dat moet dienen om 'onvoorzien kosten' op te vangen. Om een of andere reden blijft Jan De Vuyst deze post steeds in de ontwerpers van zijn begroting opnemen ondanks het feit dat deze post de laatste jaren steeds geschrapt werd. In deze voor de sociale sektor moeilijke tijden vindt So-

ciala Raad het onverantwoord om een deel van de inkomsten geen bestemming te geven zodat het gebruikt kan worden om andere punten te vullen.

De studentenfractie stelde voor om dit geld vast te leggen in een nieuwe post, 'uitbreiding kamermarkt'. Toen bleek dat de globale begroting na al de genomen beslissingen een positief saldo vertoonde, werd ook dit bedrag bijgeschreven in de nieuwe post. De studenten zullen echter waakzaam moeten toezien dat het ingeschreven bedrag ook daadwerkelijk gebruikt wordt voor de uitbreiding van de kamermarkt en dat het niet zal dienen om de reserves aan te vullen.

De post 'toelagen aan derden' wordt ook de staatstoelage die wordt doorgestort naar de Leuvense Overkoepelende Kring Organisatie (Loko). In 1985 kreeg de studentenkoepel nog meer dan 13 miljoen frank aan subsidie, maar in 1992 bijvoorbeeld was dat door verschillende besparingen nog slechts 10 miljoen. De zes Lokogeledingen (Isol, Kringraad, Kultuurraad/Stuc, Sociale Raad, Sportraad en Veto) dienden dan ook samen een onderbouwde aanvraag in om 13,2 miljoen te krijgen. Na heel wat geschipper en verschillende voorstellen werd het subsidiebedrag voor Loko uiteindelijk dan toch vastgelegd. De officiële studentenkerf aan de KU Leuven ontvangt in 1993 11,5 miljoen.

Ronny Tielen  
Johan Vos

Vijftientig procent van dit bedrag moet naar projecten voor migranten gaan. Daarvan gaat dan het belangrijkste deel naar de werking van Tint als ontmoetingscentrum voor migranten en haar projecten rond jongeren en sport, vrouwen- en meisjeswerking en tewerkstelling van migranten. De rest gaat naar de opvang van asielzoekers via het OCMW, waarbij zij de individuele begeleiding doen en Tint de groepsgerichtere activiteiten.

Als het financiële probleem dus niet opgelost wordt, blijft de afgekondigde maatregel gelden en zullen er in Leuven geen nieuwe dossiers meer worden geopend tot het aantal vluchtelingen dat OCMW-steun geniet tot onder de 600 is teruggevallen. Maar in het andere geval kan dit volgens OCMW-voorzitter Jef Van Hoof snel veranderen.

Van Hoof: «Dit probleem ligt niet bij het OCMW, maar wel bij de financiering. Wij moeten niet de financier van de staat spelen. Als daar verandering in zou komen, kan de maatregel elke maand op de vaste OCMW-raad worden ingetrokken. Wat mij betreft kunnen er dan in Leuven zelfs duizend vluchtelingen gesteund worden. Op dit moment hebben we echter financieel grote problemen. Vijf van onze maatschappelijke werkers begeelden nu elk zo'n 140 asielzoekers. Dat zijn er zeer veel.»

De OCMW-voorzitter benadrukt ook nog enkele andere problemen die bij vluchtelingen voorkomen. De impact van hun huisvesting is daarbij heel belangrijk.

Van Hoof: «In de media werd tot nu toe nauwelijks aandacht geschonken aan de huisvesting van de asielzoekers. De beste 'huisjesmelkers' in Leuven blijven buiten schot. Zij kunnen blijven tussen studenten en asielzoekers. In één oud huisje kunnen zes studenten en die betalen dan 60.000 frank per maand. Maar als die huisjesmelker verhuurt aan zes asielzoekers dan betalen die al 72.000 frank per maand. Bovendien zijn zij korte tijd later zekker met twaalfen omdat de huisjesmelker per matras verhuurt, kan dat dat een opbrengst van 144.000 frank per maand betekenen.»

«Als men de situatie hier vergelijkt met die in andere steden en gemeenten dan vallen twee belangrijke zaken op in het voordeel van Leuven. Ten eerste zijn er grote steden die minder doen. In Gent, een stad die veel groter is dan Leuven, beperkt men het aantal vluchtelingen tot 300. Ten tweede zijn er ook rond Leuven gemeenten, zoals bijvoorbeeld Bierbeek, die helemaal geen vluchtelingen opnemen. Het spreidingsplan voorzorg nochtans dat elke gemeente of stad één vluchteling per 1000 inwoners zou opnemen. Volgens dat plan zou Leuven slechts 90 vluchtelingen moeten opnemen. Wij doen dus veel beter.»

«Bovendien zijn er sinds de beslissing is bekend gemaakt verschillende gewone Leuvenaars geweest die mij opbellen en die dan dingen zeggen zoals 'de bougnouls moeten buiten' of 'hoog tijd dat zo'n maatregel genomen werd'»

Ronny Tielen



# Een tikje aan de belachelijke kant **Evolutionistische theorie over seksualiteit**

Bij het brede publiek blijkt het wetenschappelijke circus nog niets aan prestige ingeboet te hebben. Zo is vulgariserende wetenschap in pocketformaat sinds ettelijke jaren de specialiteit van Angelsaksische wetenschappers.

Wanneer steeds meer mensen steeds meer te weten willen komen over steeds meer, krijg je van die eigenaardige situaties waarin boeken die handelen over (onder meer) het seksleven van bacteriën, wormen en komplekse molekulen echte bestsellers worden. In 'Eros ontsluit'. De oorsprong van ons seksuele leven' pogen Lynn Margulis en Dorion Sagan alle anatomische, fysiologische en zelfs psychologische kenmerken van de mens die verband houden met de seksualiteit te verklaren vanuit (gewijzigde en verfinde) evolutiemodellen.

Hoewel rijkelijk gestoffeerd met bevindingen en onderzoeksresultaten van vooraanstaande wetenschappers en instituten is het algemene betoog toch niet altijd overtuigend. Misschien passen alle stukjes van de sekspuuzel net iets té goed in elkaar: iedereen weet dat je aan de hand van goed geselecteerde voorbeelden zowat alles kan bewijzen. Heel soms vervult men zelfs in ongeoorloofde extrapolatie of bizarre konklusietrekking à la Desmond Morris (van 'De naakte aap') of Arthur Koestler.

Zo zou 'liefdesblind' te maken hebben met het 'opofferen' van je ge-

slachtscellen ten voordele van de volgende generatie en het feit dat "mannelijke homoseksuelen vergeleken bij lesbiennes veel promiskueer zijn" doet de auteurs onmiddellijk vermoeden dat "mannen van nature meer zin in seks hebben dan vrouwen". Hoe dan ook, deze kortsluitinkjes in de redeneringen kunnen de leesprent nooit echt bederven. Want plezier valt er aan dit boek beslist te beleven. De leek zal zich kostelijk vermaken met de ontelbare anekdotes en biologische weetjes allerlei. Zoals gezegd doen deze, naar ons gevoels, niet altijd ter zake maar leuk blijft het wel.

Zoals gesteld is het doel van het hele betoog duidelijk: alle anatomische en fysiologische kenmerken van de mens verklaren aan de hand van zogezegd bewezen feiten uit een (bijgeschaafd) Darwiniaanse evolutiemodel. Wie, om maar een voorbeeld te geven, zich afvraagt waarom vrouwen borsten hebben, kan in dit boek een heel gesofisticeerd antwoord vinden. Oorspronkelijk kreeg de vrouw alleen volle borsten wanneer ze zwanger was. Die borsten waren dan voor de mannetjes het teken dat er geen sprake kon zijn van kopulatie omdat



(foto Dieter Tebrink, ns)

dat de voortplanting toch niet ten goede kwam.

Dergelijk tekensysteem verklaart echter nog niet hoe het komt dat de vrouw 'permanent' borsten heeft. Volgens de auteurs van het boek konden de vrouwtjes door de afschrikmetode nu zelf het moment van kopulatie kiezen, een nieuw verworven vrijheid die in de evolutie is gaan doorwegen zodat de vrouw permanent borsten kreeg. Mannen zijn zich echter gaan aanpassen en borsten juist heel aantrekkelijk gaan vinden.

Een ander voorbeeld geeft dan weer een verklaring voor de lengte van het mannelijke lid. Ook hier is er trouwens een duidelijke evolutie merkbaar. Oorspronkelijk hadden de mannelijke bestjes maar een hele kleine penis. Het werd hen (of de 'evolutie-gest' echter al snel duidelijk dat een langere penis de zaadcellen dichter bij de eicellen kon propuleren en zodoende ook meer kans bood op bevruchting, en dus ook op een succesvolle overlevering van de genen. Ie-

deren wou een zo lang mogelijke penis hebben omdat ze zo meer kleintjes konden voortbrengen. Dit is wat men de 'spermakompetitie' noemt.

De oorsprong en de functie van het menselijk orgasme krijgen een volledige hoofdstuk toebedeeld. In het geval van de man is de functie van het orgasme nogal duidelijk aangezien het in de regel gepaard gaat met een zaadlozing. Ook voor het vrouwelijk orgasme heeft men echter kunnen aantonen dat het een evolutionaire bestaansreden heeft. Dat een vrouw 'klaarkomt' betekent in wetenschappelijke termen immers dat er een drukverhoging optreedt in de baarmoeder. Wanneer het orgasme over is verlaagt de druk in de uterus weer waardoor een 'vruchtbaarheidsverhogend zuigefekt' ontstaat dat de sperma- en eicellen naar elkaar toetrekt. In combinatie met het resultaat van de hogervermelde 'spermakompetitie' levert dit dus een uiterst efficiënt voortplantingssysteem op.

Zoals heeft mogen blijken is 'Eros

ontsluierd' een boeiend vulgariserend wetenschappelijk boek, al kan men bij dat laatste adjectief serieus wat vraagtekens plaatsen. Voor wie enigszins geïnteresseerd is in het onderwerp, leest het als een roman. Naar goede Angelsaksische gewoonte is er ook weer naarstig in het 'Quotes-By-Great-Americans-Book' genesteld om de (suggestieve) titels van de hoofdstukken enige erudiete luister mee te geven. Ook zin voor humor is de twee vrouwelijke auteurs niet vreemd. Afgezien van de inhoud, hanteren zij bovendien een bepaald smakelijke stijl die de eigen stellingen vanuit een relativerende invalshoek belicht. Ook wat de vorm betreft is dit boek dus best te genieten.

Thierry Baillet

Lynn Margulis & Dorion Sagan, 'Eros ontsluit'. De oorsprong van ons seksuele leven', Uitgeverij Contact, A'dam/Antwerpen, 225 blz.

## PETER VANDERLEYDEN IN BEROEP DE REKENING VAN EEN SOLIDARITEITSAKTIE

Proces — Maandag 11 januari wordt hoogstwaarschijnlijk in Brussel een uitspraak gedaan over de incidenten die het Heverleese SKLO-schooltje op 23 oktober 1990 in rep en roer zetten. Reden van de aanhoudingen toen was de zogenaamde weerspanning van Peter Vanderleyden en Bea Deroo tijdens een solidariteitsaktie voor het Ghaanese Kwasi. Ongeveer een jaar later werd Deroo vrijgesproken, Vanderleyden echter werd toen tot een geldboete veroordeeld. Daartegen gaat hij nu in beroep. Een kort relaas van wat eerder een politiek proces genoemd kan worden dan een louter juridische aangelegenheid.

De solidariteitsaktie van 23 oktober 1990 kwam er vlak na het nieuws dat Janet, de moeder van Kwasi, gepatriëerd zou worden. Janet verbleef al sinds 1986 illegaal in België als vluchteling en werd in september 1990 opgepakt. Kwasi bleek toen onvindbaar en op de dag van de repatriëring hield de BOB een zoekaktie, evenwel zonder resultaat.

Diezelfde dag had een solidariteitscomité 'Kwasi en Janet' een aktie georganiseerd in het SKLO-schooltje waar Kwasi een graaggeziene leerling was. De aktie was toegestaan door burgemeester Vansina maar zou voor de ogen van de leerlingen van het schooltje uitlopen op een nogal heftige konfrontatie met de Leuvense politie. Die bestormde toen het schoolplein in gevechtskledij, iets wat nogal wat negatieve reacties uitlokte in de pers. Kwasi had blijkbaar ook de publieke opinie mee en wat later kreeg hij een verblijfsvergunning. Sindsdien ijvert het comité 'Kwasi en Janet' voor de hereniging van Kwasi en Janet en voor de vrijpraak van Peter Vanderleyden en Bea Deroo.

Toen alleen Bea Deroo werd vrijgesproken en Peter Vanderleyden veroordeeld werd voor 'geweldpleging' tegen de ordediensten besloot Vanderleyden in beroep te gaan. Reden van het ongenoegen is natuurlijk het feit dat eigenlijk de ordediensten serieus in de fout zijn gegaan door op 23 oktober 1990 op een dusdanige manier op te treden, hetgeen ook nog eens bewezen wordt door de tegenstrijdige getuigenissen. Daar komt nog bij dat het aktiecomité zich gefnuikt voelt in het democratisch recht om solidair te zijn met vluchtelingen. Maandag 11 januari komt de zaak voor het Brusselse Hof van Beroep. (svg)

Het aktiecomité Kwasi en Janet organiseert een solidariteitsaktie maandag 11 januari om 9.00 u in het justitiepaleis te Brussel en vertrekt om 7.45 u aan het Station te Leuven. Steun voor de proceskosten kan gestort worden op rek. nr 068-2111927-70.

## Oeps!

In de Veto van 14 december zijn een aantal foutjes geslopen in de berichtgeving over de Interuniversitaire Literaire Wedstrijd van Germania. We zetten de deelnemingsvoorwaarden nog eens op een rijtje.

Alle universiteitsstudenten mogen deelnemen. Er zijn twee categorieën, waarvoor telkens prijzen ter waarde van 15.000, 10.000 en 5.000 frank voorzien zijn. Het kortverhaal is minstens drie en maximaal 5 pagina's lang en er worden drie gedichten ingestuurd. Elke inzending gebeurt in zeventvoud en het werk is gesigneerd met een pseudoniem. In een kleinere omslag geef je je eigen naam, adres en andere informatie. De omslag bevat ook twee postzegels van 15 frank. (ia)

Inzendingen voor 15 februari bij Isabel Albers, Dagobertstraat 41, 3000 Leuven.

Ik zei: "Op eigen benen staan."

En hij zei: "Doen."

**ASLK**  
BANKIER WAAR IK BEST MEE OPSCHRIJF

CLUB 001 - REKENING VOOR 16-24 JARIGEN

# Het een en ander uit de kringbladen **Bier, bombast en tomatensaus**

Na de kerstvakantie heeft Veto nogal eens de gewoonte de kringbladen van de fakulteitskringen — of toch van enkele — door te nemen. Kringbladen zijn er natuurlijk in de eerste plaats voor de leden van de eigen kring. De vrees dat het voor een buitenstaander nogal saaie lektuur zou blijken, was gelukkig (nogal) ongegrond.

*Neuroosje*, het tijdschrift van de psychologen, lag van boven op het vrij dunne stapeltje kringbladen dat tot nu toe de Veto-redactie bereikte en daarom mag daarom dit jaar het rijtje openen. Waarschijnlijk zijn er ondertussen al meerdere nummers van *Neuroosje* verschenen, maar wij moeten vooralsnog tevreden zijn met het eerste nummer, dat blijkbaar al in november verschenen is: Het redactioneel begint met de vaststelling dat de redactie dit jaar gekonfronteerd werd met "een voordien ongekende plaag; entoesiaste Neusjes (Neuroosje-medewerkers)". Aan artikels was er volgens datzelfde redactioneel ook geen tekort. Zo krijgen de psychologen een interview met monitor Pool (sic) Nuyts en een kort portret van de vorig akademiejaar overleden professor Claeyns voorgeschoteld. Een unicum in Leuvense studentenmiddens is waarschijnlijk de dit jaar opgerichte breiclub van de psychologen die in dit nummer hartstochtelijk wordt geprezen. Dit eerste *Neuroosje* bevat verder ondermeer stukjes over het vijftiendste Internationaal Kongres voor Psychologen en over een studiedag rond doodbeleving.

## **Kapitaal**

Jammer genoeg worden de verwachtingen die het redactioneel schept — iets over "apostelen met

vrugge pennen" — verre van ingelost. Vooral bij de meer ludieke artikels krijg je de indruk dat er wel veel rook is, maar geen vuur. De Neuroten nemen al te vaak hun toevlucht tot klicheematig, bombastisch taalgebruik dat bovendien niet erg grappig is.

## **Liefst**

Nee, dan liever *Polstok*, tijdschrift voor studenten Sociale Wetenschappen (en aanverwanten). Daarin beschrijft Bart Stevens bijvoorbeeld hoe enkele maanden geleden "de heer C. Columbus als eerste Europeaan aan wal stapte ten noorden van het bekende badplaatsje Pachu" en wat de maatschappelijke gevolgen hiervan waren. Maar het is al geen giervan er blinkt: "Toeristen betalen namelijk met zuivere kralen en spiegeltjes, en gaan schijnbaar achteloos om met een enorme voorraad kapitaal. Het gevolg is dat er teveel spiegeltjes en kralen in omloop gekomen zijn.... Specialisten vrezzen op korte termijn een instorting van de beurskoersen en een superinflatie door het in omloop komen van ongedekte spiegels en kralen." Kan ermede door. En het zelfde kan gezegd worden van de verzinsels van Michael Bellon.

*Polstok* maakt trouwens over het algemeen een betere indruk dan *Neuroosje*, waarschijnlijk omdat de redak-



Studentenhulp voor krappe buidels  
Great... No Nonsense! English literature  
Fantastique... Des livres français à Louvain  
Zelfs nederlandstalige boeken vindt u in:

# **DE TOVERBERG**

**DIESTSESTRAAT 70 3000 LEUVEN 23 95 65**

Open: elke dag van 10 tot 20u, zondag van 11.30 tot 20u

tielenden van dat eerste zich wat meer moeite getroost hebben om alles in een leesbare vorm te gieten. Inhoudelijk zijn er namelijk niet zoveel verschillen. Het is wel zo dat uit *Polstok* een duidelijker politiek engagement spreekt, maar daar staat tegenover dat de psychologen ook artikels wijden aan onderwerpen die aansluiten bij hun vakgebied. Bovendien lezen we in het redactioneel van het novembernummer van *Polstok*: "Energiezonds voel ik mij niet echt betrokken bij het doel van vele betogingen, of ben ik er niet echt door beziend." Er is blijkbaar sleet op "het stereotiep dat nog steeds de ronde doet van de linkse rakker met lang haar". Dat blijkt bijvoorbeeld ook uit het interview met Bert Anciaux. De eerste vragen zijn wel politiek getint, maar al snel behandelen de vragen luchtiger onderwerpen zoals Berts lievelingsseten (ballietjes in tomatensaus). Anciaux reageert hierop met "Zijn jullie van Dog Allemaal?"

Toch is de eindbalans voor *Polstok* positief. In het reeds vermelde redactioneel staat immers: "Kan er nog

gelachen worden, vraagt Veto zich al sinds mensheugnis af over de Leuvense kringbladen, ook het onze." De bedoeling van kringbladen is inderdaad in de eerste plaats informatie uit de eigen kring op een liefst luchtige manier te brengen. Wat dat laatste betreft, doet *Polstok* het zeker niet slecht.

## **Pan**

Het kringblad van *Ekonomika*, *Winkelierij*, krijg — voorlopig althans — de prijs voor de beste lay-out. Dat is echter niet zo'n grote verdienste als je weet dat het ook het blad met de meeste advertenties (waarvan drie van grote Belgische banken) is. De winkelierij hebben waarschijnlijk dus gewoon meer centjes.

Er leeft trouwens in het Leuvense ook een klicheebeeld van de economen dat te maken heeft met veel bier en weinig engagement. Dat beeld wordt in *Winkelierij* echter meermaals ontcracht. Zo is er een artikel dat de keuze voor Acco en de eigen

kursusdienst — ten nadele van Standaard Boekhandel — verdedigt ondermeer op basis van het solidariteitsbeginsel (met zowel de kleinere kringen als de kleinere richtingen binnen de eigen kring). Ook de repetitoraten krijgen een veeg uit de pan: "Wij pleiten onder andere voor betere studentenbegeleiding door de universiteit (bijvoorbeeld betere monitoraten) en zijn van mening dat repetitoratenburo's niet in deze opvatting passen." Het Plan Dilemans en de evaluatie hiervan binnen de Permanente Onderwijs Commissie van de eigen fakulteit wordt eveneens nauwgezet uit de doeken gedaan. Binnen *Ekonomika* is dit jaar, zoals *Winkelierij* ook bericht, een sociale werkgroep, Soweke, opgericht. Niet te doen.

Het doet echter deugd te merken dat er ook nog echte economen zijn. Zo staat er op elk van de drie foto's bij het artikel over het onthaalweekend minstens één persoon met een bierglas aan de lippen. Wat is trouwens de "fameuze WC-proef" van dat weekend?

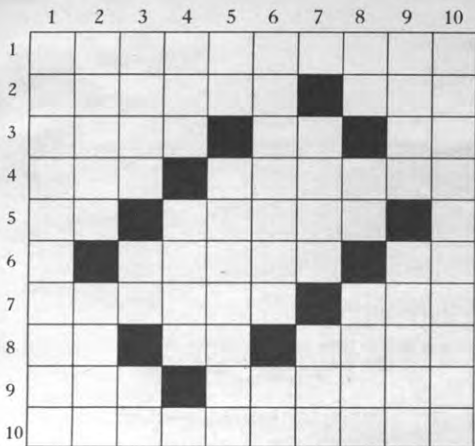
Kris Jacobs

# Geïnteresseerd ?



Als spreekbuis van de democratisering aan deze universiteit, ruimt Veto maar al te graag plaats in voor de fettigste bakkes die we in ons foto-archief vonden. Gelijke kansen voor iedereen. Dat geldt ook voor potentiële medewerkers. Worden de journalistieke kriebels u af en toe te machtig, aarzel dan vooral niet om eens op ons redaktielokaal ('s Meiersstraat 5, eerste deur links) binnen te springen. Schrijvers, tekenaars, fotografen, lay-outers (m/v): we kunnen 't allemaal gebruiken.





**Horizontaal** — 1 Man of vrouw 2 Europees land — Melodie 3 Oud Nederlands politikus — Zangnoot — Bergplaats 4 Moerasplant — Verplaatsbare woningen 5 Boom — Kokhalze 6 Kunne — Bismut 7 Eigenschap van een cirkel — Voorkeur 8 Russische rivier — Meubel — Wang 9 Strafwerktuig — Gerecht 10 Tegenvaller.

**Vertikaal** — 1 Mansnaam 2 Foedraal — Muziekinstrument 3 Kunstvorm — Tin — Einsteinium 4 Puntig werktuig — Gokt 5 Het Romeinse Rijk — Met veel gevoel voor het meest passende 6 Verrukkelijke — 1 kubieke centimeter 7 Meisjesnaam — Sportartikel 8 Zangnoot — Voorzetsel — Informeer voorzichtig 9 Rij van voertuigen — Beroam heimelijk 10 Voorbijgaande.

## Zoekertjes

• Student uit de Druivenstreek! Wil jij deel uitmaken van een entoeslaste ploeg streekreporters van Radio Zonien en bovendien een boeiend medium leren kennen? Contacteer Ingrid Speels 02/687.71.73.

• Bericht aan alle weldenkende germanisten: distantieer u van de Revue en kom bij de Vic-fanklub (Ceterum censeo Revue delendam esse).

• Zou Heidite in het vervolg iets minder hard met fietsen willen gooien aub? Dan kunnen wij nog wat slapen. 2 vermoeide jungleboys.

• Ook in 1993 wordt gestart met een nieuwe gitaarkursus. Groepslessen: 8 lessen voor 1000fr. Ook individueel mogelijk. Voor beginners (akkoordens, aanslag, liedjes) en gevorderden (tokkels, initiatie blues,...). Geïnteresseerd? Geert W. Tiensstweg 21, 22.65.93.

• Blus die kerstboom. Nu. Stante pede!  
• Verloren in Fak L&W op oudejaarsnacht: lange, blauwe jas met portefeuille, sleu-

tels, handschoenen (waarschijnlijk per abuis omgewisseld). Dat de eerlijke vinder dit moge terugbrengen bij Ineke De Lange, Justus Lipsiusstr. 53, Dank.

• Lampen, schmink, verkleedkleren,...? Toneel op Jolé? Neen, wel expressie en verhalen; nu woensdag 6 januari om 20.30u aan Tiensstweg 128. Alle chiro-leiding verwacht!

• Vic for president of the USA! De Vic-fanklub.

• Hier ben ik weer. Nog altijd ben ik mijn kodeks in de Tiensstweg (buurt HDR)

## JO MEUWISSEN

Alle verhuur video-, klank- en lichtmateriaal voor seminaries, evenementen, optredens, fuiven en TD's

NIUW : LCD - VIDEOPROJECTOREN

tel. 016/201.301

verloren. Kenteken: Klio-sticker. De eerlijke vinder kan hem terugbezorgen aan een angstig gespannen Geert De Breucker, Ravenstr. 48/18. Oh ja, beloning: prijs van een nieuwe kodeks.

• Hartelijk dank aan de mooie Kristin voor de gastvrije logementen. Ze waren echt nodig. Bèrre & Co.

• Jammer dat mooie Kristin er zelf niet was. Ziggy.

• Op zoek naar een boeiend onderwerp voor je tesis, paper of seminariewerk ivm milieu, huisvesting, feminisme, ruimtelijke ordening of welzijnswork? Misschien heeft de Leuvense Wetenschapswinkel iets voor jou! Naamsestr. 96, lokaal 03.06., 20.54.41.

• Madam Sarah Toestraa groet London, rechtover kopjes van 0,89 en naast de géluil. Zij worden verzocht om met hun vrienden op 26 januari naar de Corso te komen.

• Aan alle lesbo's, homo's, bi's: dit jaar veel of meer geluk! Zoniet is er het onthaal van de Roze Drempeel/Het Labyrinth, Minckelersstr. 47c (JAC), 20.06.06.

• Wie was het lieve, kleine meisje (met leuk rond brillette) dat donderdagnacht (net voor vakantie) niet kon bellen aan de Koning Albertlaan (wegens hek en arm te kort?)!

• Typen tests, verslagen, briefwisseling. Kris Rosselle, Naamsestweg 130, 3000 Leuven, 20.70.77.

• Een gelukkig 1993 aan HBJ299 & J2 vanwege M&N!

• Eeh... mensen van de Revue... hebben jullie er al aan gedacht dat Doyen mondeling is? De Vic-fanklub.

• Wie vond op 3/12 een cheque op naam van Paul Bogaert? Beloning! 02/469.12.73.

• Moule zegt: bananen! en dag!  
• Lies, 't is wel een beetje laai, maar toch nog veel kusjes voor je verjaardag. Babs en Goele.

• Pieter Coutereelstichting vzw, homo- en lesbiennecentrum, Tiensstweg 58. 23.63.27. Onthaal: maandag (18-20u) en zaterdag (15-18u) op de telefonische afspraak. Info voor vereniging, klub school? Schrijf of telefeoner ons!

• Meisje zoekt jongen nogmaals tegengekomen op Nigeriaanse fuif in Isol van do. 10/12/92; al eerder ontmoet op een fuif van een nep-verkiezingsploeg in The Eagles. Adres verkrijgbaar bij de redactie.

• Aan al mijn eks-lieven: een Gelukkig Nieuwjaar vol met masturbatiegenot. Kobbe.

• Het Universele Duistere Pata Syndroom heeft volgende interfees klaar:

4. Dd1xd4, P8b-c6; 5. Dd4xf6, P8xf6; 6. Lf1-d3, Lc5; 7. o-o, d7-d6; 8. Lg5, Lg4; 9. Pb1-d2, Pe5. Wij erkennen Pf3xd4 niet.

• Ik ben studente Farmacie (20.) en zoek een danspartner met enige ervaring, 02/767.99.12.

• 6 januari: Drie-Koningsfeest. Zouden ze er ook zijn als grootmoeder haar verhalen vertelt? Alle chiroleiding kan komen kijken en meedoen op Tiensstweg 128 om 20.30u.

• Dominique V., van harte gefeliciteerd met je verjaardag! Maak er een 'zoet' jaar van! Idee.

• Lesbiennecentrum vzw Labyrinth or-

## COLISEUM

IJsschaatsbaan & Eventscenter

Ambachtszone Haasrode

Voor al uw organisaties, al dan niet op het ijs.

- Vergaderingen, etentjes, cantussen en grotere evenementen zoals TD's, beurzen, optredens, galabals.
- Ruimtes en zalen van 10 tot 5.000 personen.
- Grootkeuken ter beschikking.
- Zeer ruime parking.
- Persroom met alle faciliteiten (telefoon, fax, kopieerapparaat, computer, laserprinter).
- Overeenkomsten voor busvervoer mogelijk.
- Schaatsbeurten elke avond van 20 tot 21.30 uur.
- Discoschaatsbeurten op vrijdagavond van 20 tot 23.30 uur en op zondagmiddag van 15.30 tot 17.30 uur.

Voor Info: bel de Ice-Phone: 016/40.11.31 of fax: 016/40.06.24

Referenties: Ekonomika-TD, LBK-TD, A1-optredens, Motorday,...

## KAFETEORIEEN



ganiseerd regelmatig activiteiten en fuiven, geeft een kranje uit met daarin informatie over activiteiten in Leuven en Vlaanderen, en doet aan onthaal, vzw Labyrinth, Martelarenlaan 109, 3010 Kessel-Lo. 25.55.67.

• Mirna du Ry kan een geschenk afhalen in St.-Maartenstr. 6 alhier.

• Tineke Konijn, waarom kan ik niet altijd bij je zijn?

**Tikwerk - Tekstverwerking - Vertaling**  
Uitgeprint en/of op diskette  
Tel. 016/26.06.58  
Fax 016/251760

## IMEXCOM TECHNOLOGY

Burgemeesterstraat, 3  
3000 - Leuven  
Tel : (0)16/223285 - Fax : (0)16/220485

**You Need a Computer ?**  
For private or professional usage  
The answer is simple :

- The BEST Price around -  
- The BEST Service around -  
**Imexcom Technology**  
**YOUR PARTNER**

386 Sx 33MHz  
1 Mb Ram geheugen  
FDD 3.1/2 (1.44Mb)  
HDD 42Mb

VGA Card TRIDENT 256Kb  
VGA 14" Monochrome Monitor  
Keyboard Extended 102Keys  
2 Serials - 1 // - 1 Game  
Mouse Micro. Comp.

Mouse Pad  
Minitower or Desktop Case  
Price : 25990,- BTW In.

## IMEXCOM TECHNOLOGY

Tervoetstraat, 93  
1040 - Brussel  
Tel : (0)2/736756 - Fax : (0)2/7327679

## MAANDAG

20.00 u TEATER 'Daar komen vodden van' door E.A.T., in Stadsschouwburg, org. cc Romaanse Poort.  
21.00 u VERGADERING Milieuraad KU Leuven, in Stuc.

## WOENSDAG

18.00 u LEZING 'Rusland en de Moderniteit' met Prof. em. P. De Buck (Rijksuniversiteit Leiden). In de reeks tien lezingen over Centraal- en Oost-Europa, Bouwen aan een nieuw Europa, in MSI (L&W), toeg. 300, org. Leuven Instituut voor Centraal- en Oosteuropese Studies.

## DONDERDAG

20.00 u GESPREKSAVOND 'Een toekomst voor links in Vlaanderen' met Lode van Outrive (europarlementslid van de SP), in Oratoriehof, org. Regenboog Leuven.  
20.00 u TENTOONSTELLING Opening tentoonstelling 'De wereld van Anne Frank 1929-1945' met als gastspreekers Roger Dillemans, César Heukeshoven (Anne Frank Stichting) en Louis Tobback, in Universiteitsbibliotheek, org. CSC-Vormingswerk Leuven ism Komitee Hand-in-Hand.  
20.00 u VERGADERING Studenten tegen Racisme, in MCC Mala Ibrahim, lok. 11, Pater Damiaanplein 10.  
20.30 u VERGADERING Leuvense Wetenschapswinkel, in Naamsestr. 96, lok. 03.06.  
20.30 u VIDEO 'Histoire(s) du Cinéma' (1989) door Jean-Luc Godard: gemanipuleerde en bekomentariseerde fragmenten van eigen films en van klassiekers, in Stuc, toeg. 150/100.

# AGENDA

## valuas

door Maud Vermeire

## VRIJDAG

20.00 u INFO-AVOND Amnesty International Leuven richt een video- en sensibiliseringsavond in, in cc Romaanse Poort, toeg. gratis.  
20.00 u TEATER 'Dagboek van Anne Frank' door Vaarttheater Wijgmaal. In een regie van Louis Laevers, in Stadsschouwburg, toeg. 200/160, org. CSC-Vormingswerk Blauwput ism Vaarttheater Wijgmaal.  
20.30 u VIDEO 'Histoire(s) du Cinéma' (1989) door Jean-Luc Godard: gemanipuleerde en bekomentariseerde fragmenten van eigen films en van klassiekers, in Stuc, toeg. 150/100.

## ZATERDAG

20.00 u OPERETTE 'De lustige weduwe' van F. Lohar, in een uitvoering van Operettegezelschap de Nete (Lier), in Stadsschouwburg, toeg. 400 tot 150, org. cc Romaanse Poort.

## ZONDAG

11.00 u PRAATKAFEË 'Sinjatuur-Cultuur', in Stadsschouwburg, org. cc Romaanse Poort.

## MAANDAG

13.30 u KURSUS Start 2de deel cursus kalligrafie onder begeleiding van Anna Van Damme, in Brusselssestr. 63, toeg. 2000 voor 6 maandagen, org. cc Romaanse Poort.  
20.00 u DANS Het Ballet Classique de Paris brengt 'De Notenkraker' door P. Tsjaikovski, in Stadsschouwburg, toeg. 750 tot 400, org. Teaterburo Pimpernel.  
20.30 u FILM 'Videogramme einer Revolution' (1992) van Harun Farocki en Andrej Ujica rond de omverwerping van het Ceausescu-regime, in Stuc, toeg. 150/100.

## EOOS

05/01 om 20.00 u: presidiumvergadering, in Fak L&W (permanente). 05/01 om 20.00 u: Presidiumvergadering, in Fakbar L&W. 06/01 om 21.00 u: redaktievergadering, in Fak L&W (permanente).

## PEDAGOGISCHE KRING

06/01: Spaghetti-dag tv studiereis, 100 frank + subito of presto (meebrengen), in UP, Jan Stasstr. 2.

## PSYCHOLOGISCHE KRING

05/01 om 20.00 u: Kringvergadering, in 00.14. 05/01 om 20.30 u: Tema-avond Life, in Shrink. 06/01 om 10.00 u: Clapdag. 06/01 om 20.00 u: Statutaire kringvergadering, in 00.14.

## WINA

06/01 om 8.00 u: Vierentwintig uur Wina-Bar

In de ban van de sportmaffia

# Slavenhandel en koppelbazerij

Onlangs verscheen van Roger Blanpain, professor Arbeidsrecht aan de KU Leuven, het boek *De gladiatoren van de sport. In de ban van de sportmaffia*. In deze studie, die voor een breed publiek toegankelijk is, neemt Blanpain het transfersysteem in de voetbal- en basketbalsport zwaar op de korrel en probeert hij de machtige sportbonden juridisch buitenspel te zetten. Veto sprak met de auteur en kreeg inzage in een ontwerp van transferregeling van de Belgische basketbalbond.

Dat het voor Blanpain al langer dan vandaag menens is, blijkt duidelijk uit wat hij allemaal onderneemt. Zo heeft hij een brief geschreven aan de koning om de transferpraktijken aan te klagen. In die brief vraagt hij zich af hoe het kan dat verenigingen die het adjectief 'koninklijk' in hun naam dragen en die zich bovendien uitgeven als verenigingen zonder winstoogmerk, strafeloos slavenhandel drijven door mensen te kopen en te verkopen. Verder heeft de Leuvense professor ook bij het parket aangifte gedaan van deze strafbare feiten.

## Schrijnend

Er zijn drie verschillende soorten transfers tussen sportclubs. De *gewone* transfer komt tot stand met akkoord van alle betrokken partijen, dat wil zeggen de twee clubs en de speler. De *gewone* transfer kan tijdelijk zijn of definitief. De *verplichte* transfer gebeurt tussen de speler en de club die hem wenst te gebruiken. Ook dit soort transfer kan tijdelijk of definitief zijn. Tenslotte bestaat er ook de *administratieve* transfer, "die tot stand komt met het akkoord van de aangesloten club zonder akkoord van de club door tussenkomst van de bevoegde bondsinstantie of van rechtswege op grond van de reglementsbepalingen". (p. 68) Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer een bepaalde club in een bepaalde leeftijdscategorie niet in competitie uitkomt.

Bij het einde van de overeenkomst biedt de club-werkgever aan de speler een nieuw contract aan. Dit contract bevat een voorstel tot beloning (loon) van minimum 30.000 fr per maand en de premies per gewonnen punt. Indien de speler de nieuwe overeenkomst niet aanvaardt, komt hij op de transferlijsten terecht en wordt er een prijs op zijn hoofd geplakt. Schrijnend daarbij is dat de speler zelf dat bedrag niet kent. Het bedrag zelf wordt berekend op basis van het bruto-loon, waar ook allerhande premies in vervat zitten. Dit loon wordt vermenigvuldigd met een coëfficiënt in functie van de leeftijd van de speler. Deze coëfficiënt gaat van 14 tot 2. Hoe ouder de speler wordt, hoe minder hij waard is.

## Boycot

"Zoals de opleidingsvergoeding berekend wordt, valt deze zeer duur uit, met het gevolg dat er weinig kopers zijn, wat trouwens de bedoeling is. In de contracten van sommige spelers (aldus Cisse Severeyns van FC Antwerp) stond een klausule dat de spelers een bepaalde premie niet kunnen weigeren, derwijze dat zij gedurende het laatste speelfjaar bijvoorbeeld een premie van 1.000.000 frank ongevraagd ontvangen, zodat hun opleidingsvergoeding in functie van de coëfficiënt leeftijd dan met bijvoorbeeld 12.000.000 naar omhoog gaat." (p.70) Wanneer er geen koper opdaagt, moet de club de speler opnieuw hetzelfde contract voorleggen. Indien de speler nog weigert, kan de club de speler schorsen. "Dit betekent dat de speler aan de club verbonden blijft, maar dat de club hem vanaf 1 juli niet meer moet betalen. De speler is aldus zonder inkomsten, te meer daar hij geen recht heeft op werkloosheidsuitkeringen." (p.71)

Blanpain plaatst in zijn boek het feit naast het recht. Met een aantal uitgewerkte voorbeelden tackelt hij de sportbonden die het geldend recht aan hun laars lappen. Deze konstatatie noopt de professor er toe de leden van de sportbonden maffiabonzen te noemen. Immers, "een maffia is een groep van personen, die doelbewust essentiële beginselen van het recht naast zich neerlegt, fundamentele rechten van medeburgers miskent en zonder schroom de wet overtreedt met het oog op eigen belang. De sportbeoefenaar, die zijn rechten opstelt, wordt spordood gemaakt en gebroodroofd." (p.7) Wie het waagt in te gaan tegen de sportmaffia, wordt zonder meer geboycot. Reeds 30 jaar voert Blanpain een verbeten strijd tegen de



Scifootjes: twee kopen, één betalen

(foto Karel De Weerd)

wanttoestanden in de sportwereld. Op sommige vlakken is alleszins reeds geskoord.

## Spektakel

Blanpain: «Het statuut van de sportbeoefenaar is in die dertig jaar inderdaad reeds aangepast. Heden ten dage worden beroeps-sportlui werknemers en genieten daardoor van het sociale zekerheidsrecht, behalve werkloosheidsuitkeringen. Die ingewilligde eis van de bonden impliceert dat de druk op de speler zeer groot wordt. Wat betreft de toegang tot de rechter, schrapt men de sportbeoefenaar niet meer van de bondlijsten. De bonden garanderen eveneens een eerlijk proces wanneer het om het tuchtrecht gaat (bijvoorbeeld wanneer een speler gesanktionneerd wordt wegens dopinggebruik, p.5). Ik voel het als mijn taak het recht te doen geschieden en de maatschappij te vrijwaren van dergelijke wanpraktijken. Ik voel mij bijzonder slecht in een maatschappij waar zulke praktijken bestaan en waar dergelijke 'waarden' standaardwaarden schijnen te worden.»

«Op juridisch vlak is er eveneens succes geboekt. Advokaten die, vaak kosteloos, juridische spijttechnologie bedrijven, hebben reeds enkele processen weten te winnen. Het doet daarbij deugd dat rechters het immorele van het transfersysteem inzien. In een recent vonnis in een rechtszaak ter gronde (in tegenstelling tot in kortgeding, p.5) argumenteerde de vrederechter van Verviers dat een zeventienjarige jongen van club mocht veranderen. Het vonnis vermeldde: "Het is onfatsoenlijk en eufemistisch dat een speler, en wat meer is een jonge speler, blootgesteld wordt aan de wet van vraag en aanbod zoals gewone koopwaar met het doel niet de duurzaamheid van de sport en hierdoor een fysieke, morele en zelfs sociale ontwikkeling van de beoefenaars te waarborgen, maar wel met een doel van pure speculatie. Het wordt tijd dat onze maatschappijen zich herinneren dat het slavenomdomein afgeschaft werd en dat het werpelijk was onder al zijn vormen. (...) Indien het voortbestaan van de clubs afhangt van dergelijke praktijken, zijn de organisatie en de filosofie ervan slecht en is het de hoogste tijd ze aan te passen om de sport opnieuw ten dienste te stellen van de mens en niet van het spektakel." Het is ook dankzij spelers, die hun (korte) loopbaan op het spel zetten, dat we iets kunnen doen aan die praktijken.»

## Kontraktbreuk

Niet alleen de wet op de vrijheid van persoon wordt met de voeten getreden, ook de vrijheid van vereniging, die een grondrecht is, wordt geschonden. In een nieuw ontwerp van de transferreglement van de Koninklijke Belgische Basketbalbond (KB BB) staat onder meer dat een minderjarige zonder het akkoord van de club, de club niet kan verlaten. Tot de leeftijd van zestien bestaat wel de mogelijkheid om de speler uit te lenen voor 15.000 frank per jaar. Daarna komt hij terug naar de club van herkomst en kan de speculatie beginnen. In een nota over dit ontwerp van transferregeling stelt Blanpain overigens dat dit in strijd is met de wet

van 24 mei 1921 betreffende de vrijheid van vereniging.

In hetzelfde ontwerp werden ook de bedragen van de verplichte transfervergoeding van de spelers zonder contract en van de kontraktspelers berekend. Een basisbedrag — 30.000 fr voor niet-kontraktspelers en het bruto-loon voor kontraktspelers — wordt vermenigvuldigd met een aantal coëfficiënten (naargelang de afdeling waarin men speelt, de leeftijd, de aansluitingstijd en het aantal nationale selecties). Dit betekent al snel een paar miljoen voor een speler zonder contract tot een paar tientallen miljoenen voor kontraktspelers. Opmerkelijk bij het ontwerp is dat voor speelsters de coëfficiënten gehalveerd worden. Vrouwen worden met andere woorden aan de helft van de prijs verkocht. De basketbalbond voorziet ook in een regeling bij kontraktbreuk. Afhankelijk van het moment waarop de speler zijn contract verbreekt, is hij aan de club een bedrag verschuldigd dat gelijk is aan de transfervergoeding vermenigvuldigd met faktor 1,5 tot 4.

## Afkopen

Blanpain stelt in zijn nota vast dat dit ontwerp op verschillende punten strijdig is met de wet. "De tijdelijke transfer van een betaalde sportbeoefenaar tegen betaling is strijdig met artikel 31 van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van personeel. Dit artikel laat terbeschikkingstelling slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden toe. Ook hier gaat het om een wet die strafrechtelijk gesanktionneerd is. De definitieve transfer van een sportbeoefenaar-werknemer tegen betaling maakt een plaatsing uit van een werknemer, verboden door het verdrag nummer 96 van het Internationale Arbeidsorganisatie en door het KB betreffende de exploitatie van arbeidsburo's voor arbeidsbemiddeling tegen betaling en artikel 33 van het Besluit van de Vlaamse Eekskutieve houdende organisatie van de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding. De twee laatste rechtsbronnen zijn eveneens strafrechtelijk gesanktionneerd."

Ook het systeem van Investgroups dat vooral in voetbalsport heerst, is strijdig met de wet. Blanpain: «Het systeem van Investgroups is onwettig en strijdig met de openbare orde. Het gaat hier om een vorm van slavenhandel, vermits een bepaald persoon andere personen in zijn bezit heeft en ze tegen betaling plaatst bij clubs. Dit is trouwens pure koppelbazerij.»

Wat Blanpain ook vooral tegen de borst stoot is de situatie van jeugdspelers. Jonge voetballers of andere sporters, die hun geliefkoosde bezigheid willen beoefenen, sluiten aan bij een club en blijken er achteraf niet meer weg te kunnen. "Het lijkt geen twijfel dat het belletten van kinderen te laten spelen met de vriendjes of vriendinnetjes in de ploeg van hun keuze, strijdig is met het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Dit is met name het geval in de Voetbalbond: kinderen worden toegewezen of blijven toegewezen aan een club waar ze niet (langer) wensen te spelen; kinderen die in feite inactief zijn in een club, kunnen toch geen overgang bekomen; kinderen worden verkocht of hun

ouders moeten hen van de club afkopen..." (p. 148)

## Parket

De moeder van het zeventienjarige basketbalspeltje Kevin Jonniaux liet het niet zomaar gebeuren en stapte resoluut naar de rechter. "De Luikse rechter, Dominique Lienard, besloot terecht dat de weigering, Kevin te laten overgaan, op geen enkel verdedigbaar motief beruiste, en bijgevolg een misbruik uitmaakte (...). De Bond werd veroordeeld het verzoek tot aansluiting te aanvaarden." (p. 97) Een aantal Luikenaars heeft trouwens een vzw opgericht "jeugd-voetbal-vrijheid" die als doel heeft meer vrijheid voor jonge spelers en jonge amateurs in het voetbal te bekomen. Het is geenszins de bedoeling schade te berokken aan de clubs of aan de Voetbalbond. Het is enkel de bedoeling een einde te stellen aan een recente dwaling in de voetbalsport.

Blanpain: «Sport zou vreugde moeten betekenen, sport zou gezond moeten zijn, maar kinderen zien of omdat ze niet in hun geliefkoosde club kunnen spelen of omdat ze niet opgesteld worden. Kinderen geraken hierdoor gefrustreerd. Ouders en spelers dienen, wanneer een rechtmatige overgang geweigerd wordt, resoluut klacht naar te leggen bij het parket en zich terzelfdertijd burgerlijke partij te stellen bij de onderzoeksrechter.»

## Rood

«Ook de kleinere clubs zijn helemaal niet tevreden met het transfersysteem omdat ze klein blijven — ze mogen immers geen profspelers opstellen. Er worden trouwens signalen opvangen binnen de kleinere clubs om hun eigen weg te gaan en een eigen organisatie op te richten naast de Voetbalbond.»

«Wat echter vooral nodig is, is een vernieuwd wettelijk optreden. Vooreerst dient een dekreet aangenomen waarbij alle sportorganisaties, die bijvoorbeeld meer dan 5000 aangeslotenen hebben, enkel in Vlaanderen sport kunnen organiseren wanneer ze daartoe door de Vlaamse Eekskutieve, dit is de bevoegde Minister van sport erkend wordt. Deze erkenning mag echter enkel worden verleend wanneer deze organisaties de rechten van de mens en de wetten van België en Vlaanderen, onder meer het dekreet op de niet-betaalde sportbeoefenaar van 1975 en de wet op de betaalde sportbeoefenaar van 1978 effectief naleven. Vervolgens dienen beide opgenoemde rechtsbronnen — dekreet en wet — niet alleen operationeel gemaakt, maar eveneens met strafsankties uitgerust, zodat het parket, rechtstreeks zou kunnen betrokken worden.»

Het zal wellicht enkel op die manier zijn dat men de machtige sportheren een rode kaart kan geven.

Patrick Staudt

Roger Blanpain, *De gladiatoren van de sport. In de ban van de sportmaffia*, uitgeverij Die Keure, 200 pag., 695 fr.